

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C^o 16.

ASIA:

Ministeri Bygningsen rapporti no 25

Rülka

22/1. 30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 49.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

2/300. 10. 10. 30		
28/1.30	10	100
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	1016.	
Riika, tammikuun 23 p:nä 1930.		

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 25, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Latvia ja Viron riigivaneman Varsovan matka.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedotus N:o 25.

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
2/800 hae. D. 10 30		
27/1.30	2	LIL
RYKKA	OSASTO	ASIA
5	C16.	

Latvia ja Viron riigivaneman Varsovan matka.

Hiljan julkisuuteen saatettu tieto Viron riigivaneman vierailumatkasta Varsovaan on täällä lyhyesti sanottuna vaikuttanut yllätyksen tavoin ja samalla kieltämättä synnyttänyt pahaa verta. Tšekäläisissä poliittisissa piireissä näytään melko yksimielisesti katsottavan, että Viron liittolaismaana jo muodollisista syistä olisi hyvissä ajoin pitänyt saattaa suunnitelmansa Latvian hallituksen tietoon ja sitäpaitsi myöskin asiallisesti alistaa vierailumatka yhteiseen harkintaan.

Mitä asian muodolliseen puoleen tulee, ei myöskään voi olla myöntämättä, että Viro on menetellyt oudoksuttavasti. Riigivaneman vierailua on, kuten ministeri Vuorimaa tiedotuksessaan N:o 57 nimenomaan huomauttaa, "kaikessa hiljaisuudessa jo pitemmän aikaa valmisteltu", mutta Latvialle ilmoitetaan siitä kuitenkin miltei samanaikaisesti kuin muullekin maailmalle. Samana päivänä, kun Viron tšekäläinen lähettiläs Virgo aamupäivällä teki "luottamuksellisen" ilmoituksen asiasta ulkoministeri Balodikselle, saattoi nimittäin Viron tietotoimisto jo illalla lähettää uutisen eri maiden tietotoimistoille. Tämän tietäen tekisi mieli väittää, kuten täällä myös tehdäänkin, että Viro mahdollisia vastaväitteitä peläten tahtoi asettaa Latvian suorastaan "fait accompli'r" eteen.

Asiallisessa suhteessa taas katsotaan Viron temmanneen alotteen Latvialta, joka Puolan rajanaapurina ensi sijassa on kiinnostettu hyvistä suhteista Varsovaan. Lisäksi pidetään vierailun ajankohtaa huonosti valittuna. Liettua on nimittäin Vol-demaraksen kukistuttua osoittanut entistä suurempaa mielenkiintoa Itämerenvaltioiden yhteistoimintaan, joten alkava vuosi olisi saattanut antaa alun Viron, Latvian ja Liettuan poliittiseen lähenemiseen. Riigivaneman matkassa Varsovaan voi Liettua nyt nähdä torjuvan eleen ja samalla saada syyn vetäytyä entiseen eristyneisyyteensä. Toisaalta taas huomautetaan, että Viron suhteet Puolaan ovat jo ennestään siksi hyvät ja läheiset, että riigivaneman vierailu Varsovassa ja sitä seuraava vastavierailu ei niitä paljoakaan ehkä paranna.

Latvian virallisella taholla on kuitenkin katsottu olevan syytä olla osoittamatta mitään narkästystä ja "selittää kaikki parhain päin". Pääministeri Čelmins on sanomalehdistön edustajille antanut seuraavan julkilausuman: "Liittolaisemme Viron riigivaneman matkaa meille ystävälliseen Puolaan voimme vain lämpimästi onnitella. Me voimme pitää sitä uutena tosiasiana kaikkien meille ystävällisten uusien valtioiden yhteisymmärryksen vahvistumisesta. Se on askel eteenpäin kauempana olevan päämäärän saavuttamiseksi - s.o. uusien valtioiden kiinteämmäksi yhteistyöksi ja se tulee edistämään niiden keskinäistä lähenemistä". "Brihva Seme'lle" on hän lisäksi lausunut ilonsa siitä, että riigivaneman matka Varsovaan tulee tapahtumaan Latvian kautta.

Hieman myöhemmin Liettuan tietotoimiston edustajalle myöntämässään haastattelussa Čelmins uudelleen huomauttaa, että "Latvialla ei voi olla mitään sitä vastaan, että Viro yrittää parantaa suhteitaan naapureininsa". Hänen tietääkseen "ei kyseellisellä vierailulla ole mitään poliittista pohjaa, mutta jos niinkin olisi, niin merkitsee se kahden valtion välistä ystävyyden ilmaisua." Samassa hän kuitenkin katsoo tarpeelliseksi lisätä, että koko Latvian-kansa on yhtä mieltä siitä, että jos

Latvian valtion päämies tämän jälkeen tekee jonkun vierailun, on se tapahtuva Liettuaan.

Aluksi olivat Latvian sanomalehdet myöskin varsin pidättyväisiä lausunnoissaan riigivaneman kyseellisen vierailun suhteen, joskin jossakin niistä saattoi tavata soraäänien tapaistakin. Niinpä "Latvis" / 17/1 / lausui m.m.: "Latvia on aina tukenut ja tulee myöskin vastaisuudessa tukemaan kaikkia pyrkimyksiä, joiden tarkoituksena on rauhan lujittaminen Itämeren rantamalla. Juuri tältä näkökulmalta Latvia katselee myöskin suunniteltua Viron valtionpäämiehen vierailua Varsovaan. Ja vielä enemmän sen vuoksi, kun tämä vierailu, kuten Virossa painostetaan, tulee olemaan kohteliaisuuskäynti. Jos Moskova ja sen ystävät toivovat käynnin Varsovassa vaikuttavan jäähdyttävästi liittolaismaiden Viron ja Latvian suhteisiin, niin nämä toiveet eivät kylläkään toteudu. Latvian ja Viron ystävyyttä ei ole koskaan aliarvioitava. Tätä ystävyyttä Latvia ei aio uhrata ajattelemattomien ja hätäisten alotteidenkaan takia".

Tämä suhteellisesti säyseä suhtautuminen riigivaneman matkaan muuttui miltei odottamatta pari päivää sitten. Niinpä sisälsi "Socialdemokrats" toissapäivänä /19/1/ otsakkeella "Quo vadis Esthonia?" pääartikkelin - kirjoittajana kaikesta päättäen entinen ulkoministeri Čielens - jossa puhutaan suoraa kieltä Virolle ja seuraavana päivänä / 20/1 / julkaisi Arvid Berg nimellään pääartikkelin "Latviksessa", joka ei myöskään kaipaa mitään selvydessä.

Siihen nähden että kyseelliset artikkelit ovat Latvian enimmäin aktivisten politikkojen laatimia ja että niissä esitetään sekä vasemmiston että oikeiston käsitys Itämerenvaltioiden keskinäisistä suhteista sellaisina kuin ne ovat ja millaisiksi niiden toivottaisiin kehittyvän, katson olevan syytä esittää ne suomennettuina in extenso.

"Socialdemokrats" kirjoittaa: "Viron valtion päämies matkustaa ensi kuussa juhlallisella tavalla Varsovaan vierailul-

le Puolan tasavallan presidentin luokse, joka yhtä juhlallisesti ensi kesänä saapuu Viroon vastakäynnille. Mikä merkitys on omistettava tälle juhlamenolle? Valtioitten päämiesten keskinäiset vierailut saattavat olla merkitykseltään erilaisia riippuen siitä, mitä tarkoitusperiä valtion politiikka tällaisilla käynneillä tavoittelee. Valtioitten päämiesten vierailut saattavat olla valtioitten keskinäisen kunnioituksen osoituksia, jotka todistavat rauhallisten ja hyvien suhteiden olemassaoloa maitten välillä sekä pannaan toimeen edistääkseen sivistyksellistä ja taloudellista lähentymistä asettamatta mitään käytännöllisiä poliittisia tehtäviä tapahtumain päämääräksi. Sellainen luonne oli viime kesänä tapahtuneilla Ruotsin ja Latvian valtioitten päämiesten vierailuilla, jotka olivat ilman mitään poliittista tarkoitusta, kun näitten maitten väliset suhteet ja politiikka eivät sisällä mitään poliittisen yhteistoiminnan erikoistarkoituseriä.

Aivan toista luonnetta ovat sellaisten valtioitten päämiesten keskinäiset vierailut, joitten kesken on olemassa poliittinen liitto taikka, jotka aikovat sellaisen tehdä, taikka jotka tosiasiallisesti ovat poliittisessa yhteistoiminnassa ilman muodollista julkisen liiton solmiamista. Silloin valtioitten päämiesten keskinäiset vierailut ovat todistuksena asianomaisten maitten kansalle yhteisistä taloudellisista ja poliittisista intresseistä sekä erikoisesti muitten valtioitten edessä merkinä solidariteetista. Tällainen poliittinen luonne oli Latvian tasavallan presidentin, Tshakste-vainajan, matkalla Tallinnaan sekä Viron valtion päämiehen vastakäynnillä Riiassa.

Mikä luonne ja merkitys olisi Viron ja Puolan valtion päämiesten keskinäisillä vierailukäynneillä? Olisiko näillä käynneillä ainoastaan rajoitetuimmat edustustehtävät keskinäisen kunnianosoituksen mielessä? Kuten näyttää, Puolan ja Viron johtavat poliittiset piirit tahtovat antaa ja antavatkin vierailukäynneille poliittisen luonteen ja poliittisen merkityksen: poliittisen yhteistoiminnan toteamisen ja esittämisen merkityksen. Tämä pakottaa meidät käsittelemään tuota kysymystä, sillä tällä poliittisella pohjalla tapahtuma saa kauaskantavan merkityksen sekä koskee jo kaikkia Itämerenmaita.

Jos Viro tällä askeleella tahtoo aloittaa uuden poliittisen suunnan taikka selvemmin ulospäin painostaa ja esittää omaa tähänastista politiikkaansa, niin meillä Viron liittolaismaan kansalaisina on oikeus ja velvollisuus asettaa kysymys Virolle: quo vadis?

On selvä, että pienet Itämerenmaat voivat turvata oman tulevaisuutensa yleisen kansainvälisen rauhan tekijäin yhteydessä sekä toisaalta omalla poliittisella toiminnallaan. Viimeksi mainittu taas kaikkein varmin vie rauhan ja turvallisuuden takaamista kohti, jos kolme pientä Itämerenmaata - Viro, Latvia ja Liettua - muodostaisivat mahdollisimman kiinteän taloudellisen ja poliittisen yhteyden. Sen sanelee niille niiden maantieteellinen ja poliittinen asema. Kolmen pienen Baltianmaan enemmän tai vähemmän kiinteä taloudellinen yhteys ja poliittinen yhteistoiminta sekä hyvät suhteet kaikkiin maihin, varsinkin naapurimaihin, olisi jonkunlainen takuu näitten maitten puolueettomalle asemalle muitten maitten välisten riitojen ja erimielisyyksien suhteen. Mutta mitä Viro saavuttaa omalla yksipuolisella poliittisella orientautumisellaan Varsovaan päin? Mitä se voi hyötyä sitoutuessaan poliittisesti Puolaan? Se voi vain joutua täydellisesti Puolan poliittisen vaikutuksen ja johdon alle sekä lopuksi tulla Puolan ulkopolitikan välikappaleeksi. Mutta mitä tulevaisuuden turvallisuutta Puola voi taata Virolle? Viro sitomalla oman kohtalonsa Puolan kohtaloon voi tulevaisuudessa joutua sotatilaankin jonkun muun Itä-Europan vallan kanssa, jonka ja Puolan välillä on olemassa poliittisen vaikutusvallan kilpailu. Ja sellaisissa olosuhteissa Viro voi joutua ensimmäiseksi ottamaan vastaan kohtalon ankarat iskut, sillä Latvian ja Viron liitto ei Latvian kansan mielestä tarkoita velvollisuutta seurata Viroa sotapoluille jokaisessa sen ristiriidassa kolmannen valtion kanssa, vaan ainoastaan silloin, kun Viro saisi syyttä kärsiä sen kimppuun hyökättäessä.

Ja mitä Viro hyötyy nyt tällaisen poliittisen orientautumisen esittämisellä, poliittisella sitoutumisellaan Varsovan kanssa? Suhteet Latviaan siitä eivät parane. Vaikkakaan Latvian viralliset laitokset eivät moitteita Virolle tule tekemään, niin verrattain laajoissa piireissä on syntynyt huolestumista ja epäilyjä tuollaisesta liiallisesta Viron antautumisesta Varsovan orientteerukseen. Latvian ja Viron välisiä suhteita sillä ei paranneta, poliittista liittoa sillä ei vahvisteta, vaan pikemminkin päinvastoin.

Liettuan kanssa tulee Viro huonontamaan suhteensa, sillä niin kauan kuin on olemassa Liettuan ja Puolan välinen ristiriita, on luonnollista, että Liettua katsoo Viron yksipuolisen kiintymisen Puolaan epäystävälliseksi toiminnaksi itseään kohtaan. Myöskään Suomeen ja Saksaan Viro ei syvennä suhteitaan tällaisella selvällä poliittisen orientteeruksen esittämisellä, vaan pikemminkin kylmentää niitä, sillä onhan totta, että Puolan ulkopoliittiset tulevaisuuden näköalat eivät ole tarpeellisen selvät ja ne tuottavat huolestumista tulevaisuuteen nähden. Mutta erittäin epäluuloisesti Viron askeleeseen tulee suhtautumaan Neuvosto-Venäjää, joka katsoo tämän esiintymisen suunnatuksi itseään vastaan. Venäjän nykyiset vallassaolijat tarkkailevat alituisella epäluulolla ympärilleen ja näkevät taikka tahtovat nähdä joka puolella salaliittoja heitä vastaan, sekaantumisia asioihinsa ja sodan valmistuksia Neuvosto-Venäjää vastaan. Usein se on määrätietoista liioiteltua huutamista sekä vuoroin myöskin haamujen näkemistä siinä, missä ei mitään kauhujen tai sodan valmistusta ole tapahtumassa, kuten viime vuonna oli havaittavissa neuvostosanomalehdissä Latvian ja Ruotsin valtionpäämiesten vierailujen johdosta. Me emme myöskään nyt ajattele, että Viron valtionpäämies matkustaa Varsovaan sopiakseen Puolan kanssa sotasuunnitelmasta Venäjää vastaan, mutta kuitenkin on omintakeinen Puolan ja Viron poliittisen solidariteetin esittäminen jossain määrin poliittinen demonstratio, joka suuntautuu Venäjää

vastaan. Tällaisissa olosuhteissa Venäjällä voi syntyä perusteltuja epäluuloja siitä, että Puola valmistautuu solmimaan Viron kanssa polittista liittoa, joka polittisella kärjellään suuntautuu Venäjää vastaan. Näin ollen saattavat Viron ja Venäjän välit huomattavasti huonontua, mikä Latvialle Viron liittolaisena ei ole ollenkaan toivottava, vaan päinvastoin aivan toivomaton asia.

Mitä Viro hyötyy tällä esiintymisellään? Ei mitään positiivista tulevaisuudelleen eikä nykyisyydelleenkään. Liioitellulla polittisen orientteerauksensa esittämisellä Viro kyllä tavallaan parantaa suhteensa Puolaan, mutta vahingoittaa samalla niitä moniin muihin maihin. Siksi me voimme ainoastaan valittaa sitä, että pienissä Itämeren maissa ei muodostu kiinteämpää polittista yhteistoimintaa, vaan jotkut niistä vastoin kaikkien kolmen pienen maan todellisia etuja, juoksevat kangastuksen perässä, joka ei voi antaa mitään hyvää, vaan tuottaa vahinkoa sekä nyt että tulevaisuudessa. Koska tulevat Viron, Latvian ja Liettuan polittiset piirit vihdoin ymmärtämään keskinäisen taloudellisen ja polittisen yhteistoimintansa välttämättömyyden näitten maitten tulevaisuuden turvaajana muitten yleistä rauhaa vakauttavien tekijöitten ohella! On aika, viimeinen aika vakavasti miettiä tätä, ettei erillään esiintyminen tekisi mahdottomaksi kolmen Itämerenmaan kiinteämpää lähentymistä keskenään".

Otsakkeella "Baltian maitten politikan kysymyksiä" kirjoittaa "Latviksessa" Arvid Berg: "Meidän polittinen sanomalehdistömme, paitsi "Socialdemokrats", jonka päätä huimaa jo Puolan nimen maininnastakin, ei ole vielä antanut lausuntoaan Viron valtionpäämiehen virallisesta vierailusta Puolaan. Jo siksi on tuulesta temmattu useitten virolaisten lehtien Riian kirjeenvaihtajain antama tieto, että Latvian polittiset piirit olisivat suunniteltua vierailua vastaan, koska Viro on ennättänyt Latvian edelle, joka sen kautta on joutunut epämurkavaan asemaan. Se tietysti on väärin. Olisi lapsellista "edelle-ennättämisen" taikka mustasukkaisuuden kannalta käsitellä jotakin polittista kysymystä. Ei

kukaan Latviassa sitä tehnyt, kun Viro ensimmäisenä solmi rauhansopimuksen Neuvosto-Venäjän kanssa, tai kun Viron riigivanem ensimmäisenä matkusti Suomeen, ensimmäisenä kävi Ruotsissa eikä tee sitä nytkään. Emmekä mekään ajattele Viron hermostuneen mustasukkaisuudesta, kun me ensimmäisinä teimme taloudellisen sopimuksen Neuvosto-Venäjän kanssa. Jos tieto Viron riigivaneman matkasta oli meille todellakin yllätys, niin syynä oli se, että tästä merkityksellisestä askeleesta me saimme tietää päätettynä asiana sanomalehdistä, joskin olemme tottuneet ajattelemaan, että meille ystävällinen maa ja liittolainen sopii kanssamme kaikista poliittisista esiintymisistään sekä harkitsee niitä asianomaisten laitostemme kanssa. Molempien maitten ulkoministerien säännöllinen kohtaaminen ei ole suunniteltu siksi, että päivällisten jälkeen saatettaisiin todeta molempien ministerien näkökantojen käyvän täydellisesti yhteen, vaan sen vuoksi, että molempien maitten poliittisista toimenpiteistä tosiaankin sovittaisiin. Että sitä tässä tapauksessa ei ole tapahtunut, vaan liittolaisemme on asettanut meidät päätetyn tosiasian eteen ja pyytää ainoastaan riigivanemalleen lupaa matkustaa maamme kautta, se on todellakin meidät yllättänyt ja jokseenkin kiusallisella tavalla. Viron riigivaneman matka Puolaan on kieltämättä poliittinen teko, joka koskee kaikkien Itämerenmaitten etuja, ja siksi, pysyttäessä moitteettomasti sopimuksemme rajoissa, siitä olisi ollut annettava ajoissa tieto liittotoverille.

Jos taas otetaan juttu asiallisesti ja yksinomaan Latvian kannalta, niin meillä ei ole mitään syytä otaksua etujemme tulevan loukatuksi Viron valtionpäämiehen matkan kautta tai katsoa joutuneemme sen kautta epämurkavaan asemaan. Todellakin, mitä meillä voisi olla sitä vastaan, jos yksi naapureistamme, jonka kanssa olemme hyvissä väleissä, pyrkii kiinteämpiin suhteisiin, jopa ystävyYTEENKIN toisen naapurimme kanssa, johon meillä on yhtä hyvät välit? Tähän ei sovi mustasukkaisuus tai muut loukatut tunteet. Yhtä vähän on paikallaan "Socialdemokrats'in" murhe, että molemmat naapurimme tulemalla läheisemmiksi ystäviksi voisi-

vat herättää Neuvosto-Venäjän suuttumuksen, josta lopuksi voisi olla uhka muillekin. Sellaista perustelua emme millään voi hyväksyä. Politikkaamme me tarkastelemme omilla eikä Neuvosto-Venäjän komissarien silmillä. Ei yksikään Itämeren maa - ei edes Viro ystävydessään Puolan kanssa - ajattele aggressivista esiintymistä Neuvosto-Venäjää vastaan. Sen se hyvin tietää ja siihen sen täytyykin tyytyä jättämällä meille täydellisen vapauden muodostaa poliittiset suhteemme mielemme mukaan. Meillä ei ole mitään syytä järjestää Itämerenmaitten politikkaa tarkkaamalla ryppyjä venäläisten komissarien otsalla. Tältäkkään kannalta emme siis näe mitään huomautettavaa, joskaan kyseellisen ystävyuden poliittista merkitystä emme voi perin korkealle arvioida, koska emme voi esittää itsellemme sellaisia taloudellisia, poliittisia ja sotilaallisia olosuhteita, joissa tällainen ystävyys olisi konkreettisesti erikoisen tärkeä ilman samanlaisia suhteita Latviaan. Puola Latvian ja Viron kanssa on epäilemättä voimatekijä, joka on otettava laskuihin. Myöskin Puolan hyvät suhteet Latviaan saattavat määrätyissä olosuhteissa olla hyvin konkreettinen tekijä. Mutta Puola yksistään Viron kanssa ilman Latviaa tulee aina merkitsemään hyvin platonista diplomattista ystävyyttä, josta ei millään voi tulla "Socialdemokrats'in" pelotinta, että Viro "voi joutua täydelleen Puolan ulkopolitiikan välikappaleeksi".

Tämä vain Latvian kannalta. Mutta me olemme tottuneet Itämerenmaitten poliittisia kysymyksiä tarkastamaan ei ainoastaan yhden maan näkökulmalta, vaan niitten yhteisten etujen kannalta, samalla - päinvastoin kuin sosialidemokrattimme - aina korostuen, että Puola näitten etujen yhteisyydessä on sangen toivottava, jopa välttämätönkin jäsen. Ja tältä etujen yhteisyyden kannalta Viron riigivaneman matka tapahtuu sopimattomana hetkenä eikä ole toivottava. Emme tällä tahdo sanoa sen hajoittavan tätä yhteisyyttä tai edes erikoisesti vahingoittavan sitä; se jäänee suunnilleen entiselleen. Mutta juuri tämä tulos ei mieles-

tämme olisi ollut toivottava. Yhteisymmärrystämme olisi ollut kehitettävä edelleen ja varmaan olisi tullut hetki, jolloin menestys olisi ollut taattu.

Kaikki merkit viittaavat tällä hetkellä siihen, että Liettua on alkanut jättää Voldemaraksen sopimattoman ja järjetömän ulkopolitikan, joka Liettuan vaappumisessa sen molempien suurten naapurien välillä luuli löytäneensä maansa onnen ja piti Itämerenmaitten politikkaa romanttisena unelmana. Tuntuu siltä, että Liettua on unelmoinut loppuun Voldemaraksen unelmat sekä alkaa jo tunnustaa, että sen varmin perusta on siteet Itämerenmaihin. Näyttää siltä, että toisaalta Liettuan ja toisaalta Latvian ja Viron välillä olisi saatu aikaan entistä läheisemmät suhteet, mikä olisi ollut huomattava saavutus Itämerenmaitten hyväksi, sillä yksi Itämerenmaitten keskuudesta olisi silloin vapautettu muitten valtioitten itsekkäistä ja aivan laskemattomista vaikutuksista. Me emme tällä tarkoita sitä, että samalla jo olisi onnistuttu hävittää vanha riitaomena Puolan ja Liettuan välillä, mutta ystävälliset suhteet Puolan sekä Latvian ja Viron välillä sekä jälkimmäisten ja Liettuan välillä saisivat aikaan sen, että tarpeen tullen ei olisi ollut pelättävä häiritseviä vaikutuksia, kun puhutaan kaikkien Itämerenmaitten eduista. Jos Latvia ja Viro onnistuisivat saavuttamaan itselleen jonkunlaisen vaikkakin vain diplomattisen selkänöjan Suomessa ja Ruotissa, niin silloin olisi saavutettu kaikki, mitä voidaan ajatella Itämerenmaitten politikan realiseksi päämääräksi.

Tämä näköpiiri on nyt häiriytynyt. Älkäämme kuitenkaan ajatelko jo heti, että Liettua tulkitsee Viron valtionpäämiehen matkan itseensä suunnatuksi vihamieliseksi teoksi, johon sillä ei ole mitään syytä, mutta älkäämme ajatelko myöskään, että molempien maitten suhteet sen kautta käyvät sydämellisemmiksi. Mutta kuinka eteenpäin? Jos tasavallan presidenttimme seuraisi Viron valtionpäämiehen esimerkkiä ja matkustaisi Puolaan, niin Liettua varmasti ottaisi pahaksi, että veljeskansan päämies ei ensi-

mäiseksi vieraile sen luona. Jos sitävastoin ei presidenttimme matkusta Puolaan, niin tulisi aivan kuin olisi joku ero Puolan suhteissa Latviaan ja Viroon, mitä todellisuudessa ei ole, sillä - älkää ottako pahaksi - Puolalle me kuitenkin olemme kiintoisempia kuin Viro. Mutta jos tasavallan presidenttimme ensimmäiseksi tekisi matkan Liettuaan, niin epäilemättä löytyisi ihmisiä, jotka siinä näkisivät mielenosoituksen Puolaa ja Viroa vastaan. Siten voisi tapahtua, että Itämerenmaat jakaantuisivat kahteen leiriin, joiden välillä ymmärtämys kävisi vaikeaksi. Siitä toisin sanoen niiden etujen yhteisyys, jos se ei suorastaan heikkenisi, niin se ei ainakaan paranisi.

Emme tosin luule, että Latvian edut tästä erikoisesti kärsisivät, mutta välillisesti yhtenä Itämerenmaitten etupiirin jäsenenä kärsii sekin, ja epäilemättä on olemassa niitä, jotka siitä iloitsisivat. Joka tapauksessa nämä kaikki ovat kysymyksiä, joita etukäteen olisi hyvin vakavasti ollut käsiteltävä kahden maan kesken, jotka ovat liittolaisia".

Kuten ylläesitetystä, täysin vastakkaisilta tahoilta tulleista lausunnoista jo voi päätellä, ei riigivaneman vierailumatka Varsovaan - lyhyesti sanoen - tule vaikuttamaan rakentavasti Itämerenmaitten politiikkaan ja vielä vähemmän parantamaan liittolaismaiden Viron ja Latvian jo ennestäänkin pingoitettuja keskinäisiä suhteita.

Riiasa, tammikuun 22 p:nä 1930.

P. H. H. H.

292

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C16

ASIA:

Ministeri Lounisen raportti no 26.

Fiikka

15/2 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 109.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 4/300 ae. P. 1280		
18/2.30	?	11
5	C16	
Riika, helmikuun 15 p:nä 1930.		

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 26, joka käsittää seuraavat tiedotukset:

1. Riigivaneman Varsovan matkan jälkikaikuja.
2. Ulkoministeri Balodiksen erosta ja sen aiheuttamista järjestelyistä.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Heikkinen

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedotus N:o 26.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
No 4/300 /re D. 19 30		
18/2-30	No	Liit
RYHMÄ	OLUUS	ADIA
5	C16	

1. Riigivaneman Varsovan matkan jälkikaikuja.

Viron riigivaneman vierailu Varsovassa, johon kuluvan viikon päähuomio täällä on kohdistunut, on nyt latvialais-virolaiselta kannalta katsoen onnellisesti ohi. Käyttäessäni sanaa onnellisesti haluan nimenomaan alleviivata sitä tosiasiaa, että niin paljon pahaa verta kuin tieto tästä matkasta Latviassa aikanaan synnyttikin, mistä yksityiskontaisesti olen tehnyt selkoa tiedotuksessani N:o 25, se kauttakulkumatkana Latvian läpi tapahtui ilman soraääniä ja ystävyyden merkeissä päätyen paluumatkalla muutamiksi tunneiksi "yksityisvierailuun" Latvian presidentin luona, missä tilaisuudessa lehtien kertomuksen mukaan vallitsi "varsin ystävällinen ja herttainen tunnelma".

Erityisestikin on syytä panna merkille, että Latvian sanomalehdistö on riigivaneman matkan ajan kuin myös sen jälkeenkin noudattanut suurta itsehillintää. Niinpä esim. "Latvis" ja "Socialdemokrats", jotka ennen matkaa käyttivät ankaraa kieltä Viron "ajattelmattomista ja hätäisistä aloitteista" /"Latvis"/, ovat nyttemmin pidättäytyneet kaikista lausunnoista ja tulkinnoista matkan suhteen.

Tämä Latvian ja Viron keskinäisten suhteiden kannalta otollinen tulos on suurelta osalta merkittävä Viron tiliin. Sen täkäläinen lähettiläs on tehnyt täällä paljon työtä selittääkseen Latvian poliittisille piireille ja sanomalehdille vierailun merkitystä parhain päin ja samaa voi sanoa riigivanemasta ja hänen ulkoministeristään

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedotus N:o 26.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
No 4/800/20		D. 19 30
18/2.30	No	Litt
RYHMÄ	OLUUS	ALUA
5	C/16	

1. Riigivaneman Varsovan matkan jälkikaikuja.

Viron riigivaneman vierailu Varsoyassa, johon kuluva viikon päähuomio täällä on kohdistunut, on nyt latvialais-virolaiselta kannalta katsoen onnellisesti ohi. Käyttäessäni sanaa onnellisesti haluan nimenomaan alleviivata sitä tosiasiaa, että niin paljon pahaa verta kuin tieto tästä matkasta Latviassa aikanaan synnyttikin, mistä yksityiskontaisesti olen tehnyt selkoa tiedotuksessani N:o 25, se kauttakulkumatkana Latvian läpi tapahtui ilman soraääniä ja ystävyyden merkeissä päätyen paluumatkalla muutamiksi tunneiksi "yksityisvierailuun" Latvian presidentin luona, missä tilaisuudessa lehtien kertomuksen mukaan vallitsi "varsin ystävällinen ja herttainen tunnelma".

Erityisestikin on syytä panna merkille, että Latvian sanomalehdistö on riigivaneman matkan ajan kuin myös sen jälkeenkin noudattanut suurta itsehillintää. Niinpä esim. "Latvis" ja "Socialdemokrats", jotka ennen matkaa käyttivät ankaraa kieltä Viron "ajattelmattomista ja hätäisistä aloitteista" /"Latvis"/, ovat nyttemmin pidättäytyneet kaikista lausunnoista ja tulkinnoista matkan suhteen.

Tämä Latvian ja Viron keskinäisten suhteiden kannalta otollinen tulos on suurelta osalta merkittävä Viron tiliin. Sen tärkeitä lähettiläsi on tehnyt täällä paljon työtä selittääkseen Latvian poliittisille piireille ja sanomalehdille vierailun merkitystä parhain päin ja samaa voi sanoa riigivanemasta ja hänen ulkoministeristään

Riian tiedotus N:o 26.

matkan kestäessä. Edellinen pyysi raja-asemalla Valkissa Latvian sanomalehtimiehiä viemään mukanaan "vakuutuksen, että Viro ja sen hallitus ovat vakaumuksellisia Latvian ja Viron liiton ystäviä ja näkevät siinä valoisan tulevaisuuden pantiin". Jälkimäinen taas samassa tilaisuudessa "ei voinut uskoa mihinkään tyytymättömyyteen Latvian taholla eikä mihinkään pilviin". "Jos joku pilvenhattara olisikin olemassa, on sen hävittävä". Varsovassa hän taas totesi Puolan sanomalehtimiehille: "Siellä, missä on Latvia on myös Viro, ja siellä, missä on Viro, on myös Latvia". - Tietämäni mukaan on taas toisaalta pää- ja nykyinen ulkoministeri Celminš, joka on lämmin Latvian ja Viron välisen liiton kannattaja, omalta osaltaan tehnyt parhaansa "pilvien" haihduttamiseksi. Ennen riigivaneman matkaa hän julkisuudessa lausui mielihyvänsä siitä ja matkan jälkeen antamassaan lausunnossa / 13/1 / hän katsoo vierailun yhteydessä tapahtuneiden neuvottelujen "osaltaan vahvistaneen käsitystä siitä, että molempien maiden välillä avoinna olevat kysymykset voidaan lähiaikoina saada täysin tyydyttävästi ratkaistuiksi".

Tässä lausunnossa saattaa olla kylläkin melkoinen määrä virallista optimismia, mutta asetettuna yhteyteen Viron taholla selvästi ilmenneeseen haluun haihduttaa Varsovan vierailun epäedullista vaikutusta täällä, voi se ehkä merkitä muutakin kuin pyöristettyä puhetapaa.

Joskin syyllä saattaa katsoa Latviassa ilmenneen tyytymättömyyden riigivaneman Varsovan matkaan laskeneen - kokonaan hävinnyt se ei vielä missään tapauksessa ole - niin on asianlaita Liettuan suhteen päinvastainen.

Aluksi näytti siltä, että Liettuaassa tultaisiin suhtautumaan riigivaneman Varsovan vierailuun - niin perin epämieluisen asia kuin se Liettualle a priori olikin - suhteellisen hillitysti. Ulkoministeri Zaunius lausui tiedon saavuttua vierailusta sa-

Riian tiedotus N:o 26.

nomalehtien edustajille, että "Liettua ei pidä Strandmanin matkaa Varsovaan mielenosoituksellisena, vaan oireellisena" ja että "tätä matkaa voidaan arvostella vain jonkun ajan kuluttua".

Kääntein Liettuan asenteessa on nyt aiheuttanut riigivaneman pysähtyminen Vilnassa ja hänen osanottonsa juhlallisuuksiin siellä. Tämä tapahtuma, jota liettualaisten silmissä ei suinkaan paranna se, että Viron Kaunaksen-lähettiläs Zauniuksen tiedustellessa etukäteen tätä mahdollisuutta oli sen kategorisesti kieltänyt, on nyt nostattanut sekä virallisen että epävirallisen Liettuan Viroa vastaan. Zaunius toteaa nyttemmin sanomalehdistön edustajille antamassaan lausunnossa / 10/2 /, että "riigivanem on menettelyllään osoittanut, että Viron politikalla ei ole rohkeutta pysyä puolueettomana liettualais-puolalaisessa ristiriidassa, vaikka Viro joka tilaisuudessa vakuuttaa, että se noudattaa tässä asiassa täytettyä puolueettomuutta" ja lisää "Liettuan hallitus pitää Strandmanin pysähtymistä Vilnassa epälojalisena askeleena Viron puolelta ja poikkeamisena puolueettomuudesta Vilnan kysymyksessä". Eilispäiväiseen / 13/2 / puoliviralliseen "Lietuvos Aidas'een sisältyy sähkösanoman mukaan erittäin kiivassävyninen pääkirjoitus, missä lausutaan, että riigivaneman matka merkitsee "balttilaisen liiton aatteen karilleajoa".

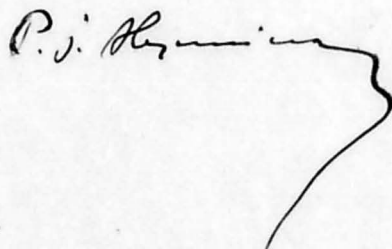
Mielialan kiihottuneisuutta Liettuassa todistavat myös tänään saapuneet sähkösanomatiedot mielenosoitusyrityksistä Viron lähetystöä vastaan Kaunaksessa, mitkä polisivaimalla on saatu kuitenkin estetyiksi. Samaa osoittaa myös Kaunaksessa toimivan "Liettualaisvirolaisen lähenemisyhdistyksen" puheenjohtajan, valtioneuvos Schillingin yhdistyksen johtokunnalle osoittama ilmotus, että hän jättää paikkansa johtokunnan käytettäväksi ja pyytää eroa yhdistyksen jäsenyydestä, huomauttaen samalla, että kaikki yritykset Liettuan ja Viron lähentämiseksi toisiinsa ovat osoittautuneet turhiksi. Kuulemani mukaan on lähipäivinä odotettavissa joukkoeroja yhdistyksestä, ehkäpä koko yhdistyksen toiminnan lakkauttaminenkin.

Riian tiedotus N:o 26.

Tavatessani tänään Liettuan tšekäläisen lähettilään, joka ennen riigivaneman matkaa matkusti täältä Kaunakseen palaten sieltä vasta eilispäivänä, sain kuulla, että Kaunaksessa nykyään vakavasti harkitaan kysymystä, Tallinnan-lähetystön lakkauttamisesta Aukstuo-
liksen kotiinkutsumisen jälkeen. Sen sijaan piti hän hyvin mahdollisena, että Helsinkiin perustetaan itsenäinen lähetystö, joka ehkä myöhemmin saa tehtäväkseen hoitaa edustuksen myöskin Tallinnassa - silloin kuin sitä pidetään tarpeellisena.

Lopullisten johtopäätösten vetäminen Varsovan vierailusta on tällä hetkellä vielä ennenaikaista. Kuitenkin näyttää nyt jo siltä, että pelko vierailun häiritsevistä vaikutuksista Itämerenmaiden keskinäisiin suhteisiin, ei ole ollut aineeton.

Riassa, helmikuun 14 p:nä 1930.

P. J. H.

2. Ulkoministeri Balodiksen erosta ja sen aiheuttamista järjestelyistä.

Tiedotuksessani viime vuoden lopussa ulkoministeri Balodiksen asemasta lausuin käsityksenäni, että hänen eronsa voidaan pitää päätettynä asiana ja että se todennäköisesti tulee tapahtumaan ennen saeiman kokoontumista kevätistuntokaudelle. Tämä todennäköisyyslaskelma ei kuitenkaan täysin pitänyt paikkansa, sillä Balodiksen ero tapahtui vasta pari viikkoa saeiman kokoontumisen jälkeen, kuluvan kuun 5 p:nä.

Pysymällä paikallaan nämä viimeiset viikot Balodis osaltaan tahtoi helpottaa pääministeri Celminš'in yrityksiä liittää hallituskoalitioon joku sitä suhteellisesti lähellä olevista saeimaryhmistä, jolloin myönteisessä tapauksessa myös kysymys uudesta ulkoministeristä olisi ollut helpompi ratkaista, mutta hänelle itselleen olivat ne, kuten hän itse joku päivä sitten eräälle virkaveljelleni lausui, "todellisia piinaviikkoja". Lehdet, jotka olivat asettuneet häntä vastaan, ja niiden etupäässä "Jaunakas Sinas", tekivät harva se päivä häntä vastaan kaikenlaisia huomautuksia ja vihjauksia, joiden avulla tahdottiin hänen eroaan kiirehtiä. Latvian yleisradiokin tiesi eräänä iltana tammikuun puolivälissä kertoa, että Balodis olisi saanut eronsa, mikä uutinen tietenkin seuraavana päivänä oli pakko oikaista.

Riian tiedotus N:o 26.

Balodiksen jättäessä nyt kaksivuotisen toimikauden jälkeen ulkoministerin salkun voidaan panna merkille, että ne ryhmät, jotka olivat hänen takanaan hänen astuessaan hallitukseen s.o. demokratinen keskus ja varsinkin sen vasen siipi, ovat hänestä nyt mahdollisimman kaukana ja että hän tällä hetkellä nauttii suopeutta ja ymmärtämystä ainoastaan kansallisten vähemmistöryhmien ja jyrkän oikeiston taholla. Tämä on erittäin selvästi tullut esiin eriväristen sanomalehtien lausunnoissa hänen eronsa jälkeen ja sen johdosta.

Niinpä lausui "Socialdemokrats" / 7/2 / otsakkeella "ikävä loppu ja edellytykset" m.m. seuraavaa: "Entinen ulkoministeri Balodis lopetti ministeriuransa epäkiitollisella kuolemalla. Balodiksen astuttua hallitukseen ei ollut aivan selvää, mihin puolueeseen hän kuului. Se sai tapahtua vain siksi, että nykyisessä hallituskokoomuksessa ei ollut monta ulkoministerin paikan tavoittelijaa. Muodollisista syistä latgalaiset progressistit ottivat aluksi hänet edustajakseen hallituksessa, mutta jo pitemmän aikaa sitten sanoutuivat hänestä irti. Balodis jäi kuin ilmassa riippumaan. Politikolle, jolla olisi ollut selkärankaa, asia olisi ollut selvä - ero mitä pikemmin, sitä parempi. Mutta Balodis ei tehnyt niin. Lähdettyään on hänelle ilmaantunut puolustajia: oikeusto ja saksalaiset. Se panee ajattelemaan, että Balodis lienee hakenut turvaa niiltä. Mutta sekään taas ei todista, että Balodiksella olisi ollut polittista selkärankaa, ja mikä vielä pahempaa, se todistaa, että polittinen vakaumus - uhrataan ministerisalkun hyväksi. - Balodiksen jokseenkin pitkä toiminta ulkoasioiden johdossa on ollut harmaata kuin syypäivä ja epäonnistumisia täynnä. "Äänekkäistä julistuksista", joilla ei ole toteuttamismahdollisuuksia, hän omain sanainsa mukaan ei pitänyt. Toisin sanoen hän kieltäytyi julkituomasta määrättyä suuntaa ja pyrkimyksiä. Mutta käytännöllisessä työssä tulokset ovat vielä surullisemmat. Sellaisia joko ei ole tai ne ovat täysin kielteisiä, kuten esim. sopimus Puolan kanssa. Näihin Balodiksen epäonnistumisiin, oikeammin kykenemättömyyteen ja lisäksi hänen ystävyyteensä Latvian demokratian vihollisten kanssa / Landeswehrin asiassa / olemme

Riian tiedotus N:o 26.

jo monasti viitanneet. Esillä on ikävä loppu".

"Jaunakas Sinas'in / 6/2 / mielestä ei Balodis luonnollisesti päässyt työssään mihinkään määrättyihin tuloksiin, koska hän oli "ilman tarpeellista selkärankaa, heiluen ja kääntyen joka suuntaan". Sama oli lehden mielestä asianlaita hänen ollessaan ulkomailla kuin kotonakin. Mainitessaan Balodiksen virheitä lausuu lehti m.m.: "Aivan sietämättömäksi toiminnassaan kävi Balodis Saksan voitulliasaissa. Maamiehemme, joille voi on yksi tärkeimpiä tulolähteitä, jäivät ilman etujensa puolustajaa. Se voi kyllä olla ymmärrettävä asia tri Schiemannille, mutta ei Latvian talonpojille, jotka näkevät, että toiset kansat, erikoisesti suomalaiset, saavat hyvän korvauksen Latvian jäädessä tyhjin käsin".

"Pedeja Bridi" / puolueeton / näkee pääsyyn Balodiksen eroon eräessä seikassa, johon olen viitannut jo aikaisemmassa tiedotuksessani, nimittäin "Jaunakas Sinas'in" ja Balodiksen välien rikkumiseen. Lehti kirjoittaa / 5/2 / m.m. seuraavaa: "Joka tahtoo tutkia Balodiksen eron syitä, hänen ei tarvitse vaivautua perehtymään kansainvälisiin konjunkturihimme, suhteisiimme naapurimaihin, kauppasopimuksiimme y.m.s. Ulkoministerin kohtaloa ei ratkaisseet kansainväliset suhteet eikä hänen asemansa hallituksessa. Se sai ratkaisunsa uudessa poliittisessa salongissa Krisj. Barona- ja Parkakadun kulmassa, "Jaunakas Sinas'in kustantajain, Benjamins-parin huoneissa. Siellä 3 presidenttiä ja 100 tavallista kuolevaista söi à la fourchette hanhipaistia y.m. herkkuja. Ja siellä tarjottiin itse Benjamins'in parillekin à la fourchette paistettu kyyhkynen / kyyhkynen merkitsee latviaksi balodis /."

"Rigasche Rundschau'ssa lausuu / 5/2 / lehden päätoimittaja, tri Schiemann, selostettuaan Balodiksen eroon vaikuttavia tekijöitä, lopuksi seuraavaa: "Olemme sellaisen valitettavan ilmiön edessä, että on ryhdytty kauaskantavaan poliittiseen askeleeseen, mikä itse

Riian tiedotus N:o 26.

asiassa ei perustu asialliseen harkintaan, vielä vähemmän periaatteellisiin poliittisiin mielipiteitten eroavaisuuksiin, vaan, kuten jokaiselle on tunnettua, henkilökohtaiseen turhamaisuuteen ja valanhimoon. Ellei Latvian politikan onnistu vapautua vastuuttoman "sivuhallituksen" vaikutuksista, täytyy meidän katsoa murheellisesti tulevaisuuteen". "Sevodnjassa" / 7/2 / nimimerkki "Mig" tarkasteltuaan eri puolilta Balodiksen toimintaa päätyy seuraavaan tulokseen: "Me emme katso tarpeelliseksi käydä puolustamaan entisen ulkoministerin henkilöllisyyttä ja hänen kykeneväisyyttään, mutta meidän on sanottava, että politikan yleinen suunta hänen aikanaan oli sama, minkä toisaalta määrää Latvian diplomatian traditio ja toisaalta reaalinen asiain tila". "Latviksen" / 6/2 / arvostelun mukaan "on myönnettävä, että Balodis oli työhönsä hyvin perehtynyt, tunsu hyvin ulkopoliittikkamme problemit ja osoitti kaikissa asioissa tarpeellista harkitsevaisuutta ja varovaisuutta".

Kuten aikaisemmassa tiedotuksessani Balodiksen erosta olen maininnut, on asianomaisella taholla päätetty valmistaa hänelle paluutie jollekin lähettilään paikalle. Tässä suhteessa ei kuitenkaan vielä ole päästy mihinkään varmaan tulokseen. Tallinnaan, jossa lähettilään paikka Sesiksen jälkeen on edelleen avoinna, ja joka näytti olevan mahdollisuuksien piirissä, ei häntä nyttemmin enää missään tapauksessa tulla nimittämään. Aikomuksesta perustaa Prahaan itsenäisen lähetystö, lähettiläänä Balodis, on nyt myöskin luovuttu, ennen kaikkea sosialidemokrattien vastustuksen takia, joilla on siellä oma miehensä pääkonsulina. Tällä hetkellä on kysymyksessä Rooma, josta Seeja mahdollisesti siirretään Tallinnaan tai Pariisi, josta Schuman siirrettäisiin joko Roomaan tai Tallinnaan. Mahdollisesti voi tulla kysymykseen myös siirrot laveammassa mittakaavassa, jolloin m.m. Grosvald, kuten uusi ulkoministeri minulle joku päivä sitten mainitsi, voi saada siirron johonkin eteläisempään maahan, mitä hän itse jo jonkun aikaa on halunnut. Asema selvinnee tässä suhteessa jo lähiai-

Riian tiedotus N:o 26.

koina, sillä hallituksen kutsusta ovat tänne saapuneet jo Seeja ja Schuman ja Grosvald saapuneet ylihuomenna.

Mitä ulkoministeriön johtoon tulee, jäänee se ehkä pitemmäksikin ajaksi pääministerin käsiin. Tässä mielessä hän näyttää käyneen kiinni asioihin ulkoministeriössä ja samaan viittaa eräs hänen lausuntonsa saeimassa menoarviokäsittelyn yhteydessä. Mistään provisoriumista Albat tai Bihlmans ei tällä hetkellä enää ole kysymystä.

Riassa, helmikuun 15 p:nä 1930.

P. J. Heurinen

29m

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA:

Ministeri Kyröisen raportti no 27.

1 — Riika

25/2 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

N:o 132.

7 301 lat. 30
3/3-30
5 C16

Riika, helmikuun 26 p:nä 1930.

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian
Lähetystön tiedonantoja N:o 27, joka käsittää seuraavan
tiedotuksen:

"Lats", "Riian Liittopankki" ja Latvian agrariapuolue.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

H e l s i n k i.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA.

Tiedonantoja N:o 27.

LEIKKOASIAINNEPÖYKÖ		
7/301 hu. 10 30		
8/3-30	"2	LIIK.
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C16	

"Lats", "Riian Liittopankki" ja Latvian agraripuolue.

Kuten sähkösanomalla olen aikoinaan Ministeriölle tiedottanut, on huomattava latvialainen maataloustavarain tukkuliike "Lats" ja "Riian Liittopankki" /"Rigaer Unionbank"/ joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin, jälkimäinen etupäässä edelliselle myöntämänsä luoton perusteella. Joskaan liikkeiden asemasta ei vieläkään ole täyttä selvyyttä saatu, näyttää kuitenkin siltä, että edellinen on ollut jo aikoja sitten täysin "laho" ja että toiveet jälkimäisenkin pelastumisesta pienenevät päivä päivältä.

Niinhyvin "Lats" kuin "Liittopankkikin" ovat syntyneet n.s. Latvian "Gründerperiodilla", jolloin nuoren valtion ulkopoliittisten olojen vakaantuessa käytiin kansallisten liikkeiden luomiseen suurin toivein ja innostunein mielin. Pääomat eivät enemmän toisessa kuin toisessakaan olleet suuret, "Latsin" 500.000 latia, "Liittopankin" 1 milj. latia. Molemmat ovat kuitenkin nauttineet melkoista luottoa "Latvian pankissa" s.o. valtiopankissa, edellinen etupäässä jälkimäisen takauksella. "Liittopankin" suoranainen luotto valtiopankissa on viimeisen näkemäni taseen mukaan noussut 3,2 milj. latiin, mistä rediskontattujen vekselien osalle tulee 1,1 milj. latia. Lisäksi tulevat erikoisluontoiset takaussitou-

Riian tiedotus N:o 27

mukset, joten Latvian pankki saamiensa ilmoitusten mukaan joutuisi. "Liittopankin" mahdollisessa konkurssissa valvomaan 6,7 milj. lattia.

Molempien tilinpäätökset ovat yleensä olleet huonot.

"Liittopankki", perustettu v. 1924, on voinut jakaa osinkoa ainoastaan v:ltä 1925, jolloin se muodosti 10 %. Erityisestikin on "Latsia" hoidettu huonosti. Niinpä on nyt jo voitu todeta, että sen Mitaun sivuliike on käyttänyt jo kotvan aikaa "apuvekselejä", joita ovat antaneet pienestä maksusta liikkeen käytettäväksi epä-määräiset ja täysin varattomat henkilöt. Kaiken päälliseksi syntyi hiljan sen Rujenissa olevassa sivukonttorissa tulipalo, jota epäillään murhapoltoksi ja jossa tuhoutui osa liikkeen tilikirjoista.

Tällaista epäilemättä sattuu muuallakin maailmassa ja paljon suuremmassakin mittakaavassa ilman poliittisia seurauksia. Esilläolevassa tapauksessa on asianlaita kuitenkin toinen. Molemmat näistä yrityksistä sattuvat olemaan suhteellisesti lähellä Latvian agraripuoluetta, poliittisten vastustajien mielestä suorastaan "puolueyrityksiä" ja niiden valtiopankin taholta nauttima huomattava luotto selitetään vaikutusvaltaisten puolueenjäsenten ansioksi. Tässä sunteessa viitataan siihen tosiasiaan, että "Liittopankin" johdossa ovat olleet sellaiset agraripuolueen johtomiehet kuin Meierovic-vainaja / v. 1924 /, nykyinen maatalousministeri Alberings, entinen pääministeri Pauluk, saeiman jäsenet Klihwe ja Aug. Kalnins, viimeainittu kuuluen siihen edelleenkin.

Oppositiopuolueet ovat jo rientäneetkin käyttämään tilannetta hyväkseen sekä sanomalehdistössään että saeimassa. Viime perjantaina/21/2/ päätti saeima v.t. rahaministerin antaman selityksen jälkeen asettaa erityisen 5-miehisen tutkimuskomission Liittopankin toiminnan ja aseman selvittämiseksi. Tämä komissioni, joka valitsi puheenjohtajakseen entisen pääministeri Jurashevskyn, on jo ryhtynyt työhönsä, mikä ilmoituksen mukaan vaatinee vielä viikon verran aikaa. Komissionin lausunnosta tulee

Riian tiedotus N:o 27.

epäilemättä oleellisesti riippumaan "Liittopankin" kohtalo s.o. annetaanko sen joutua suoritustilaan vai katsotaanko yleisen edun vaativan valtiopankin väliintuloa. Mikäli olen kuullut tarvittaisiin pankin pelastamiseksi vähintään 1 milj. latin lisäluotto.

Tähän kaikkeen ei sosialistisella taholla ilmaantunut puhdistushalu ole vielä päättynyt. Välittömästi saeiman tutkimuskomissionin asettamisen jälkeen jätettiin vasemmistososialistien aloitteesta saeiman kansliaan välikysymys, missä tiedustellaan syytä siihen, että valtiopankki on vapauttanut osan "Latvian Talonpoikaispankin" sille aikoinaan antamasta luottovakuudesta. Eilisessä istunnossaan päätti saeima kaikilla äänillä agraripuolueen ääniä vastaan julistaa asian käsittelyn kiireelliseksi s.o. hallituksen on esitettävä vastauksensa siihen 7 päivän kuluessa.

"Latvian Talonpoikaispankki", perustettu v. 1922, on Latvian pienimpiä pankkeja. Sen osakepääoma nousee vain 0,5 milj. latiin. Toimittuaan aluksi jonkinlaisella menestyksellä - se on jakanut osinkona v:ltä 1924 ja 1925 10 % - se viime vuosina on kärsinyt tappioita ja tällä hetkellä väitetään sen myöntämän luoton olevan 3/4:ksi "jäätynyttä luottoa". Siihen nähden että "Talonpoikaispankin" johtoon on kuulunut agraripuolueen huomattavia jäseniä m.m. K. Ulmanis, on se omista vähistä varoistaan huolimatta nauttinut luottamusta ja saanut valtiopankiltakin luottoa, mikä eri muodoissa nykyään nousee noin 4 milj. latiin.

Jos "Latsin" ja "Liittopankin" asiassa jo on havaittavissa poliittista sivumakua, on sitä vielä enemmän hyökkäyksissä "Talonpoikaispankkia" vastaan. Opposition taholla on katsottu avautuneen uuden mahdollisuuden koalition murskaamiseen ja siellä on pantu sekä suuret että pienet pillit soimaan. Lisäksi on havaittavissa jonkunlaista liikentimistä koalition omassakin piirissä. Demokratisen keskuksen taholla on jo kotvan ilmennyt ha-

Riian tiedotus N:o 27.

lua nykyisen koalitionhallituksen uudistamiseen siten, että se astuisi agraripuolueen tilalle hallituksen johtoon. Agraripuoluetta lähellä olleiden taloudellisten yritysten vaikeudet saattavat nyt antaa tälle demokratisen keskuksen johtamishalulle entistä kiinteämmän muodon ja riippuen tutkimuskomissionin työn tuloksista viedä ehkä hallituspulaankin.

Sen johdosta että vaikeuksiin joutuneet liikelaitokset on tahdottu leimata suorastaan agraripuolueen puolueyrityksiksi kirjoittaa puolueen pää-äänenkannattaja "Briva Seme" / 19/2 / seuraavaa:

"Jos maalaisliitto tahdotaan sitoa "Liittopankkiin", niin se on mahdollista ainoastaan siinä muodossa kuin sen tekee "Socialdemokrats", joka "Liittopankin" johtajiksi mainitsee useita puolueemme toimihenkilöitä, joilla ei ole mitään yhteyttä pankin kanssa, taikka tuo yhteys on ainoastaan yhden osakkeen muodossa. Mutta jos joku puolueemme jäsenistä olisikin osallisena "Liittopankissa", niin se on hänen yksityisasiansa. Ei "Lats" eikä "Liittopankki" ole puolueen liikeyrityksiä, eikä puolue ja sen äänenkannattaja saa niiltä sen enempää kuin muutaakaan lehdet, kuten esim. "Socialdemokrats" ja "Latvijās Sargs" ilmoitusten muodossa. Siksi ei voi olla puhettakaan, että mainitut taloudelliset yritykset olisivat joutuneet vaikeuksiin maalaisliiton takia."

Erityisesti on mielestäni syytä lopuksi panna merkille se asiallisuus ja tyyneys, jolla kansallisen ryhmän johtaja Arvid Berg käsittelee / 20/2 / "Latviksessa" vaikeuksiin joutuneiden luottolaitosten ja agraripuolueen välistä suhdetta. Huomautettuaan, että mahdolliset "romahdukset" tulevat kylläkin aiheuttamaan levottomuutta ja häiriötä, mutta että ne samalla myöskin tuovat mukanaan taloudellisen elämän tervehtymistä ja puhdistumista, hän jatkaa: "Meillä, kuten kaikkialla parlamentarisissa maissa, katsotaan välttämättömäksi, että jonkun suuremman

Riian tiedotus N:o 27.

taloudellisen yrityksen perustaja saa yritykseen johtajana tai hallintoneuvoston puheenjohtajana mukaan jonkun vaikutusvaltaisen politikon, taikka mikä vielä parempi, jonkun jokaisesta suurremmasta poliittisesta ryhmästä. Tuntuu siltä, että lainsäädäntömekin on niin toivonut, sillä istuvathan Latvian pankin, Maapan-kin ja Hypoteekkipankin hallintoneuvostoissa politikat, jotka taloudellisista kysymyksistä eivät ymmärrä yhtään mitään. Niin kytetään meillä politikka ja talous kiinteästi yhteen. Tietysti tällä ei ole ollenkaan sanottu, että talousmiehet eivät saisi ottaa osaa politikkaan. Se on päinvastoin toivottava asia. Mutta onnettomuus alkaa siinä, missä joku politikko sallii itsensä joutuvan siinä määrin jonkun liikkeen vaikutuspiiriin, että liike käyttää häntä hyväkseen politikkona. Ei se ole tuomittava, että tehdään taloudellista politikkaa, vaan se, että ei enää voi erottaa, missä loppuu liikemies ja missä alkaa politikko. Siinä on suurin vikamme, josta on päästävä, vaikka kalliillakin oppirahalla."

Riassa, helmikuun 25 p:nä 1930.

B. K. ...

272

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA:

Ministeri Kynnisen raportti no 28.

Ruoka

16/3 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 178.

Riika, maaliskuun 16 p:nä 1930.

9/30/1930		
22/3.30	2	111
RYKKA	O. J. O.	ACIA
5	C 16	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 28, joka käsittää seuraavat tiedotukset:

1. Tilanteesta Liettuassa.
2. Mitä tekee Voldemaras?
3. Latvian presidentinvaalista.
4. Latvian lähettilässiirroista.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedonantoja N:o 28.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
21 9/301 (ae) D. 10 80		
22/3 = 30	to	LIITE
RYHMÄ	OLASTU	ASIA
5	C16	

1. Tilanteesta Liettuassa.

Palattuani lyhyenköltä käynniltä Liettuassa, missä mahdollisuuksieni mukaan koetin perehtyä nykyiseen poliittiseen tilanteeseen, katson syytä olevan esittää seuraavaa.

Voldemaraksen kukistumista viime syksynä pidettiin sekä kotona että ulkomailla merkkinä jonkinlaisesta suunnan muutoksesta Liettuassa. Opposition lehdissä oli sävy verrattain toiveikas ja uusi pääministeri Tubelis esitti kahdessa eri lausunnossaan sanomalehdistölle, jälkimmäisessä tosin varovaisemmin kuin edellisessä, kuten aikoinaan olen yksityiskontaisesti tiedottanut, viittauksia palaamisesta jonkunlaiseen parlamenttarisuuteen, kansalaisvapauksien laajentamisesta ja sunteiden vahvistamisesta muihin Itämerenmaihin.

Uusi hallitus on nyt ehtinyt olla ohjaksissa noin puolisen vuotta. Sillä olisi siis ollut aikaa suorittaa yhtä ja toista, varsinkin kun ottaa huomioon, että sen toimintavapautta ei ollut rajoittamassa mikään eduskunta, korkeintaan tautininkain puolueenvosto. Tulokset ovat kuitenkin, miltä puolelta asioita haluaakaan tarkastaa, verrattain vähäiset. Syrjästäkatsoja saa tällä hetkellä sen käsityksen, että määrävällä taholla on joko olosuhteiden pakosta tai mahdollisten muutosten mukanaantuomien uusien vaike-

Riian tiedotus N:o 28.

uksien pelosta päätetty jäädä toistaiseksi odottavalle kannalle ja karttaa kaikkia selvempiä otteita. Tämä niin hyvin sisä- kuin ulkopolittisessakin suhteessa.

Liettuan sisäpolitiikan peruskysymyksessä s.o. kysymyksessä siirtymisestä jälleen eduskuntalaitokseen on hallituksessa, sikäli kun olen kuullut, tultu siihen tulokseen, että mitään eduskuntavaaleja ei ainakaan kuluvana vuonna toimitettaisi. Ennakkosensuri ei kuitenkaan estä lehtiä kirjoittamasta parlamenttarismista, kuten aikaisemmin, ja niin hyvin opposition lehdet kuin puolivirallinen "Lietuvos Aidas" palaavat tähän teemaan tämän tästä, luonnollisesti edustaen hyvin erilaista kantaa. Pidettiin Kaunaksen yliopistossa kuluvan kuun alkupäivinä erityinen väittelytilaisuus, jossa sekä parlamenttarismin puolustajat että sen vastustajat olivat tilaisuudessa vaihtamaan mielipiteitä sen merkityksestä Liettualle.

Hallituksen eduskuntavaaleihin nähden nyt tarkistettu ja kielteinen kanta saanee selityksensä ei niin paljon periaatteellisista syistä kuin vaalitappion pelosta. Niin voimakkaaksi kuin tautininkai-puolue neljästä vuotta sitten tapahtuneen vallankaappauksen jälkeen lienee kasvanutkin - v. 1926 hajoitettun eduskunnan 85 jäsenestä kuului siihen vain 3 - saattaisi yhteinen oppositio kuitenkin päästä enemmistöksi ja - poliittinen pula olisi edessä. Oireellisena voidaan tässä suhteessa pitää viime syksynä toimitettuja kunnallisia itsehallintovaaleja, joista kuitenkin ei ole julkaistu puoluepolittisia numeroita - on vain mainittu tulleen valituksi niin ja niin monta talonmistajaa, ammattinharjoittajaa, virkamiestä y.m. - ja myöskin hiljan tapahtuneita Kaunaksen ylioppilaskunnan vaaleja, joissa tautininkain lista jäi vähäisimmälle määrälle. Lisäsyynä määrävän tahon vaalipelkoon tällä hetkellä on syytä mainita mahdollisuus, että Voldemaras kannattajineen saattaisi esiintyä vaaleissa omine listoineen ja aiheuttaa hajaantumista ja häiriöitä tautininkain omissa piireissä.

Riian tiedotus N:o 28.

Vaikkakaan sisäpolittisessa suhteessa, kuten sanottu, ei ole mitään suurempia muutoksia tapahtunut nykyisen hallituksen valtakaudella, on kuitenkin myönnettävä, että Liettuassa niin sanoakseni hengitetään helpommin kuin aikaisemmin. Ennakkosensuria on lievennetty, sosialistinen puolue on muuttunut maanalaisesta jälleen sallitaksi puolueeksi, kaikki puolueet ovat saaneet pitää kokouksiaan, joskin tosin polisin läsnäollen ja karkoitukset Vorny'n keskitysleiriin ovat käyneet entistä paljoa harvinaisemmiksi.

Ulkopolittisessa suhteessa jäävät Tubeliksen hallituksen aikaansaannokset vieläkin vähäisemmiksi kuin sisäpolittisessa. Suhteet Itämerenmainin, tämän sanan ahtaammassa merkityksessä, eivät ^{ole} vottaneet parantuakseen, pikemminkin päinvastoin. Latvian kanssa avoinna olevissa kysymyksissä ei ole päästy "rahtuakaan eteenpäin", kuten Latvian Kaunaksen-lähettiläs minulle nimenomaan vaikutti. Lisäksi on Liettuan taholta osoitettu useissa tapauksissa Latvian suhteen muodollisestikin silmiinpistävää viileyttä. Mainitsemista tässä suhteessa ansaitsee, että esim. Latvian viime vuoden lopussa Kaunakseen lähettämä sotilasasiamies ei vielä minun siellä käydessäni ollut saanut tilaisuutta esittäytyä enemmän sotaministerille kuin esikuntapäälliköllekään. Viimemainitun apulaisenkin puheille hän pääsi vasta 3-viikkoisen odotusajan jälkeen!

Suhteet Viroon ovat riigivaneman Varsovan-matkan jälkeen käyneet varsin kireiksi, kuten edellisessä tiedotuksessani olen lähemmin esittänyt, ollen hetkellisesti suorastaan katkeamaisillaan. Liettuan entinen Tallinnan-lähettiläs Aukstuolis piti varsin mahdollisena, että hän, jos vielä olisi ollut Tallinnassa, kyseellisen vierailun jälkeen olisi saanut kutsun kotiin. Syytä lienee myös mainita, että Liettuan sotaministeriö on julaissut salaisen päiväkäskyn, missä vastaiseksi kokonaan kielletään ostot Virosta tai tilauksien antaminen Viron tehtaille. Taloudellisesti tämä ei kylläkään paljoa merkinne, mutta mielialan ilmauksena puhuu se kylläkin puolestaan. Uuden lähettilään nimittämisestä Tallinnaan

Riian tiedotus N:o 28.

Aukstuoloksen jälkeen ei myöskään vielä ole mitään tietoa.

Suhteissa Puolaan ei toistaiseksi voi panna merkille mitään mainittavaa muutosta, huolimatta siitä, että Tubelis epäilemättä henkilökohtaisesti on sovinnollisemmalla kannalla kuin Voldemaras ja mielellään näkisi Liettuan ja Puolan välisen jännityksen nykyisestään laukeavan. Muuan huhu, jonka todenperäisyyttä en ole voinut mitenkään todeta, tietääkin kertoa, että Liettuan yleisesikunnan operatiivisen osaston päällikkö, everstiluutnantti Grinius, olisi helmikuussa käynyt Tukholmassa neuvotellakseen siellä huomiota herättämättä puolalaisten kanssa, mutta palannut ilman mitään tuloksia. Tiedustellessani asiaa Ruotsin tšekkiläiseltä sotilasasiamieheltä hän tosin mainitsi kuulleensa siitä latvialaiselta taholta, mutta ei ollut ainakaan vielä saanut sille vahvistusta Tukholmasta.

Tämäntapaiselle neuvotteluyritykselle saattaisi kylläkin olla pohjaa Tubeloksen sovinnollisuudessa ja Liettuassa nykyään vallitsevassa pelossa, että Kansainliiton liikenne- ja kauttakulkuliikennekomissionin toukokuussa liitolle jätettävä raportti tulee sisältämään loppulausunnon Puolan hyväksi ja Liettuaa vastaan. Sen luullaan lähemmin sanoen sisältävän vaatimuksen Romny-Wilna-Libaun rautatielinjan avaamisesta jälleen liikenteelle motivoiden tätä vaatimusta sillä, että kiista Wilnan alueesta on eroitettava yleisistä liikennekysymyksistä.

Paitsi tätä liettualaiselta kannalta katsoen perin kiusallista kysymystä antaa Liettuan hallitukselle vakavan ulkopolittisen harkinnan aihetta toisaalta Neuvosto-Venäjän ja Saksan välisen viilentyminen, josta viime aikoina on niin monta esimerkkiä ollut havaittavissa, ja toisaalta Saksan ja Puolan keskinäisten suhteiden paraneminen, mihin kieltämättä likvidatiosopimuksen hyväksyminen Reichstagissa ja sitä otaksuttavasti pian seuraava kauppasopimus viittaavat.

Mitä nykyiseen hallitukseen tulee, pidetään sitä sisäisesti eheänä ja sen kokoonpanossa ei ainakaan toistaiseksi, varsinkin kun Tubeloksen terveys näyttää jatkuvasti paranevan, ole sanottavia

Riian tiedotus N:o 28.

muutoksia odotettavissa. Ainoa hallituksen jäsen, jonka mahdollisesta erosta olen kuullut puhuttavan, on sotaministeri Variakois. Upseeritaholla katsotaan hänen ehtineen osoittautua "keskinkertaiseksi hallinnolliseksi kyvyksi", kuten kertojani sanat kuuluivat, ja huttanee korvata eversti Byrontaksella, joka nykyään toimii osastopäällikkönä yleisesikunnassa ja joka varsin aktiivisesti on ottanut osaa tautininkai-puolueen toimintaan.

Siihen nähden että Liettuassa nykyisen regimen vallitessa yleisesikunnan päällikön paikka pidetään myöskin poliittisesti sangen tärkeänä, lienee syytä mainita, että esikuntapäällikkö, kenraali Kurbeliunas, matkusti heti itsenäisyyspäivän jälkeen / 17/2 / "virkaalomalle" ulkomaille pitemmäksi aikaa. Ottaen huomioon, että hänen huttomuutensa politiikkaan on synnyttänyt tyytymättömyyttä politikovassa upseeripiirissä ja että häntä lisäksi moititaan "lättäläisystävyydestään" - hän on syntynyt rajaseudulla, käynyt koulua Riassa ja hänen vaimonsa on lättäläinen - saattaa hänen lomansa helposti päättyä siirrolla toiseen toimeen.

Riassa, maaliskuun 15 p:nä 1930.

P. J. Linninen

Riian tiedotus N:o 28.

2. Mitä tekee Voldemaras?

Siitä huolimatta että Voldemaraksella ei ainakaan toistaiseksi ole mitään mahdollisuuksia aktiviseen poliittiseen toimintaan ja että hän ei ole voinut saada mitään enemmän valtion kuin yksityistäkään tointa, ei edes luento-oikeutta yksityisdosenttina yliopistossa, ei mielenkiinto häntä kohtaan ole vielä hävinnyt. Omasta puolestaan hän ei myöskään millään tavoin tahdo joutua unohtuksiin ja oppositiolehdistössä esiintyvien, usein itse inspiroimiensa lausuntojen kautta muistuttaa hän tavan takaa olemassaolostaan. Ulkomaisten lehtien kirjeenvaihtajille myöntää hän myös auliisti haastatteluja, jos hänen puoleensa halutaan kääntyä.

Merkillepantavaa on myös, että hänen kannattajiensa taholta, joita hänellä epäilemättä edelleenkin on - varsinkin ultrakansallisissa järjestöissä "Rautaiset sudet" ja "Kuolemanritarit" - pannaan liikkeelle hänelle edullisia huhuja, kuten esim. että hallitus on tavallaan valmis etsimään yhteistoimintaa hänen kanssaan, että suoranaisia neuvottelujakin jo on käyty mahdollisesta sovinnosta j.n.e. Niinpä käydessäni Neuvosto-Venäjän uuden Kaunaksen-lähettilään Petrovskyn luona hän minulta tiedusti, olenko jo ehtinyt kuulla neuvotteluista, joita hallituksella paraikaa on Voldemaraksen astumisesta hallitukseen sen ulkoministerinä. Kun omalta osaltani lau-

Riian tiedotus N:o 28.

suin epäileväni tällaista mahdollisuutta, vakuutti hän kuulleensa, asiasta "sangen luotettavalta taholta". Koetin luonnollisesti välittömästi käyntini päätyttyä saada selvyyttä asiaan ja tulin tällöin omalta osaltani vakuutetuksi siitä, että Petrovskyn minulle uskoma uutinen oli lievimmin sanoen "ennenaikainen". Se saaneeikin selityksensä etupäässä vanhasta totuudesta, että mitä mielessään toivoo, siihen myös helposti uskoo. Ja Petrovskylle olisi Voldemaraksen paluu huolimatta tämän tunnetusta kovakätisyydestä kotibolshevikkeja kohtaan varsin mieluinen tapahtuma.

On kylläkin kieltämätöntä, että nykyinen hallitus ottaa Voldemaraksen niin suhteessa kuin toisessakin huomioon, mutta jatkuvasti vain - vastustajanaan. Hänen henkilökohtainen valvontansa on edelleen tarkka ja kaikesta päättäen efektiivinen. Niinpä kerrattiin minulle ulkoministeriössä m.m., että kun hiljattain ministeriön protokollapäällikkö eräässä valtion kalustoa koskevassa asiassa kävi Voldemarasta tapaamassa, tästä käynnistä saapui välittömästi hänen palatuaan telefonogramma ulkoministerille. - Toisaalta taas näytään kartettavan Voldemaraksen ärsyttämistä. Huolimatta siitä että hän ei ole voinut tai halunnut suorittaa vuokraansa loistohuoneustostaan Latvian Pankin talossa, ei hänen suhteensa ainakaan toistaiseksi ole ryhdytty mihinkään pakkotoimenpiteeseen.

Viimeksi kuluneet kuukaudet on Voldemaras käyttänyt ahkeaan kirjalliseen työhön. Kuulemani mukaan on Memelin aluetta ja sen syntyä käsittelevä julkaisu jo painokunnossa. Sitä tulee seuraamaan historiallis-polittinen katsaus Vilnan kysymykseen, mikä kuten edellisenkin teos, tullaan julkaisemaan valtion kustannuksella.

Riassa, maaliskuun 15 p:nä 1930.

P. J. H. ...

Riian tiedotus N:o 28.

3. Latvian presidentinvaalista.

Tulevan huhtikuun 8 p:nä toimitetaan Latviassa tasavallan presidentin vaali seuraavaksi 3-vuotiskaudeksi. Vaali on niin sanoakseni ovella, mutta siitä huolimatta on siitä näinin asti varsin vähän näkynyt merkkejä julkisuudessa. Sanomalehdet ovat toistaiseksi rajoittuneet vain tämän tosiasian konstatoimiseen. Tämä saanee selityksensä osittain siitä, että vaalin toimittaa täällä saeima eikä erityiset valitsijamiehet, joten mitään kiihkeää vaaliagitatiota ei tarvita, osittain myös siitä, että peruslain presidentille suomat valtuudet ovat vähäiset, paljon vähäisemmät kuin esim. Suomessa.

Lisäksi vaikuttaa tähän hiljaisuuteen vaalin edellä yhä yleisemmäksi käynyt mielipide siitä, että nykyinen presidentti Gustav Semgals, jos hän vain suostuu uudelleen ottamaan ehdokkuuden vastaan, tulee jälleen valituksi. Täyttä selvyttä ei kylläkään tällä hetkellä hänen henkilökohtaisesta kannastaan ole olemassa, - ainakin alkukesällä hän vielä lienee ollut kielteisellä kannalla - mutta häntä lähellä olevat henkilöt ovat viime päivinä vakuuttaneet, että hänen suostumuksensa on saatavissa, jos puoluerhymien on vaikea sopia jostakin muusta henkilöstä ja jos hänen kannatuksensa porvarillisella taholla tulee olemaan mahdollisimman yleinen.

Muina presidentin ehdokkaina on porvarillisella taholla mainittu Latvian valtiollisessa elämässä suuresti ansioitunut Karlis

Riian tiedotus N:o 28.

Ulmanis ja myöskin Albert Kviesis, jotka molemmat kuuluvat agrari-puolueeseen ja ovat sen edustajina nykyisessä saeimassa. Siihen nähden että eräät agraripuoluetta lähellä olevat taloudelliset yritykset, kuten "Liittopankki" ja "Lats" ovat hiljan joutuneet vararikoon ja syytökset näiden yritysten huonosta hoidosta ovat kohdistu-neet nimenomaan puolueen johtoa vastaan, näyttää kuitenkin todennäköiseltä, että kumpikaan heistä ei voisi koota muuta kuin oman puolueensa ja mahdollisesti kansallisen ryhmän äänet.

Sosialistisella taholla tulevat ehdokkaina ensi sijassa kysymykseen saeiman nykyinen puhemies, tri P. Kalnins ja Latvian Lontoon-lähettiläs Friedrich Wesmanis. Lopullista päätöstä ehdokkuudesta ei vielä ole olemassa, mutta kaiken luultavaisuuden mukaan tulevat eri sosialistiset ryhmät äänestämään ensinmainittua.

Vaaleissa on tietenkin aina yllätykset mahdollisia, ja enemmistövaaleissa varsinkin, mutta tällä kertaa en luulisi erehtymisen vaaran olevan vallan suuren, jos laskea vaalin vievän siihen, että presidentti Semgals saa ennen pitkää aloittaa uuden valtakautensa.

Riassa, maaliskuun 16 p:nä 1930.

P. J. Kuzmin

Riian tiedotus N:o 28.

4. Latvian lähettilässiirroista.

Kuten tiedotuksessani N:o 26 kuukausi sitten olen maininnut, saattoi Latviassa olla odotettavissa lähettilässiirrot laveamassa mittakaavassa niiden vaikeuksien yhteydessä, jotka olivat syntyneet Tallinnan-lähettilään paikan täyttämistä ja entisen ulkoministeri Balodiksen sopivasta sijoittamisesta. Aluksi näytti siltä, että muutokset tulisivat koskemaan Latvian edustusta Ranskassa ja Italiassa, mutta lopuksi kondistuivatkin ne Itämeren ympärillä oleviin maihin.

Suurimpana vaikeutena on hallituksella ollut sopivan lähettilään löytäminen Tallinnaan, josta Seskis jo viime syyskuussa nimitettiin Moskovaan. On varsin todennäköistä, että Balodis piti sitä aluksi omana paluupaikkanaan ulkoministerikautensa mahdollisesti päättyessä. Mutta kun tämä tapahtui, osottautui melko selvästi, että hän ei ollut tarpeellisessa määrässä persona grata edustaakseen Latviaa liittolaismaassa, johon suhteet juuri Balodiksen niitä hoitaessa olivat päässeet häiriytymään ja viilenemään. Hänen lähettämistään Tallinnaan oli siis luovuttava.

Tällöin tulivatkin vaikeudet esiin. Tallinna on Latvian ulkomaisen edustuksen kaikkein tärkeimpiä ja samalla vaikeimpia paikkoja. Se voi helposti muuttua lähettiläälle "otsapaikaksi" / historiallinen mestauspaikka Moskovan punaisella torilla /, kuten muuan saeiman jäsen minulle puolileikkillisesti lausui. Tästä huolimatta

Riian tiedotus N:o 28.

on palkkaedut suhteellisesti katsottuna vähäiset, lähetystöotalo kuulemani mukaan pieni ja mahdollisimman epämurkka. Pahat kielet sanovatkin Sesiksen sen aikoinaan ostaneen siinä mielessä, että voisi välttyä suurista kutsuista ja kustannuksista!

Näin ollen ei ole kummaksuttava, että jokainen lähettiläistä, jonka puoleen Celminš kääntyi / Seja, Schuman, Nukscha /, antoi toinen toisensa jälkeen kieltävän vastauksen. Heidän kutsumisensa Riikaan henkilökohtaisiin neuvotteluihin ei vienyt sen pitemmälle. Tällöin käännettiin Zarinin puoleen kutsumalla hänet tänne Tukholmasta. Hänet saatiinkin täällä lopuksi suostumaan siirtoon Tallinnaan, joskin erinäisin ehdoin / niihin kuuluu m.m. uusi huoneusto ja korotetut palkkaedut / ja suuren painostuksen jälkeen, kuten hän itse minulle kertoi. Henkilökohtaisesti ei ratkaisu Zarinille ole suinkaan ollut helppo, mutta hän katsoo, samoin kuin viime kesänäkin, jolloin oli kysymys hänen nimittämisestään Moskovaan, että "hänen paikkansa on lopultakin siellä, missä hallitus häntä enimmänsä tarvitsee".

Zarinin otettua vastaan Tallinnan paikan - lopullinen nimitys tapahtuu 19/3 - ovat muut siirrot käyneet vaivattomiksi. Grosvald, josta olisi tullut Zarinin seuraaja, jos itse olisi halunnut, kuten pääministeri minulle mainitsi, siirtyy Varsovaan, josta Nukscha nimitetään Tukholmaan ja Balodis, jolle agreementtia jo on pyydetty, on ehdokkaana Helsinkiin.

Siihen nähden että Anton Balodis on Ministeriölle tunnettu ja Suomessa kuluneena vuonna ulkoministeri Procopén kutsuma vierailut politikko, en katso olevan tarpeellista esittää hänestä mitään henkilökuva. Silmälläpitäen hänen mahdollista vastaista toimintaansa lähettiläänä Suomessa ei kuitenkaan voi olla huomauttamatta, että hänen prestigensä kotimaassaan on hänen ulkoministerikautensa viimeisinä kuukausina tuntuvasti laskenut, mikä käy selville myös hänen eroaan koskevasta tiedotuksestani ja hänen selkänöjansa kotona

Riian tiedotus N:o 28.

ei ole niin vahva kuin mahdollisten vaikeampien tilanteiden sattu-
essa saattaisi olla suotavaa.

Riassa, maaliskuun 16 p:nä 1930.

P. Kinnunen

STON

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/16.

ASIA: _____

Ministeri Oyrysen raportti no 29.

Riikka

4/4 1980.

57

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

N:o 237.

LIIKKA		
N:o 10	301	fac. B. 30
28/4.30.	N:o	LII.
RIIKA	C. 16	NOIA
5	C 16	

Riika, huhtikuun 22 p:nä 1930

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian
Lähetystön tiedonantoja N:o 29, joka käsittää seuraavan tie-
dotuksen:

Albert Kviesiksen valitsemisesta Latvian presiden-
tiksi ja siihen liittyvistä seikoista.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

H e l s i n k i.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedotus N:o 29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10/901/ae. D. 10 30		
28/4.30	No	LEH.
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C16	

Albert Kviesiksen valitsemisesta Latvian presidentiksi ja siihen liittyvistä seikoista.

Tiedottaessani viime maaliskuun puolivälissä Latvian tasavallan presidentin kuluvaan kuun 8 p:nä tapahtuvasta vaalista pidin todennäköisenä, että Gustav Semgals tulisi uudelleen valituksi seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi, jos hän vain suostuisi asettumaan edelleen ehdokkaaksi, mistä kuitenkin ei täyttä varmuutta ollut olemassa. Vaalit ovat nyt tapahtuneet ja niiden tuloksena on, kuten tunnettua, että Latvia on saanut uudeksi presidentikseen apellatio-oikeuden puheenjohtajan Albert Kviesiksen.

Tähän tulokseen vaikuttivat useammatkin tekijät. Ensinnäkin on pantava merkille, että juuri vaalin edellä yleisessä mielipiteessä, sikäli kun siitä puolue-elämän pahoin pirstomassa Latviassa saattaa puhua, tapahtui jonkunlainen käänne Kviesiksen hyväksi. Tämä huomattiin agrariapuolueen taholla ja puolue, joka sitä lähellä olevien taloudellisten yritysten romahdusten / "Lats" ja "Unionipankki" / kautta hiljan oli joutunut poliittiseen vastatuuleen, rohkaistui siinä määrin, että se antoi eri porvarillisten puolueeryhmien tietää tulevansa loppuun saakka pitämään kiinni Kviesiksen ehdokkuudesta. Toisaalta taas presidentti Semgals karttoi lopullisen vastauksen antamista puolueelleen, demokratiselle keskukselle, ja kun hän sen lopuksi antoi, sisältyi siihen, kuten varmalta taholta olen saanut kuulla, kaksi vaikeaa ehtoa: hänen vaa-

Riian tiedotus N:o 29.

linsa ei saanut tapahtua minkäänluontoisten poliittisten "lehmäkauppojen" hinnalla ja esittäessään mahdollisesti hänen ehdokkuutensa tuli demokratisen keskuksen olla selvillä siitä, että porvarillisten edustajain enemmistö tulee sitä kannattamaan. De facto nämä ehdot merkitsivät ehdokkuudesta kieltäytymistä.

Ensimmäisenä vaalipäivänä / 8/4 / äänestettiin saeimassa Kviesiksen, Kalnins'in / sos- dem. / ja Mieziksen / komm. / välillä pääsemättä mihinkään positiviseen tulokseen. Kviesis saavutti 49 ääntä, joten häneltä puuttui 2 ääntä tullakseen valituksi. Seuraava päivä / 9/4 / näytti yhtä vähän kuin edellinenkin vievän mihinkään lopputulokseen. Iltaistunnon kestäessä kävi kuitenkin selväksi, että demokratinen keskus ei voinut asettaa omaa ehdokasta t. s. Sengalsin asettamat ehdot olivat puolueelle ylivoimaiset ja tämä ratkaisi asian. Kymmenennessä äänestyksessä annettiin Kviesiksen hyväksi 55 ääntä ja 34 häntä vastaan kahden edustajan pidättyessä ottamasta osaa äänestykseen.

Latvián valtion uusi päämies on - merkillinen yhteensattuma - samoinkuin hänen molemmat edeltäjänsäkin, Tschakste ja Sengals, syntynyt pienessä Jelgavan / Mitau / kaupungissa v. 1881. Jaatuaan päästötodistuksensa kotikaupunkinsa kimnaasista Kviesis siirtyi opiskelemaan Tarton yliopistoon suorittaen siellä lakitiedetten kandidattitutkinnon. Asetuttuaan tämän jälkeen kotikaupunkiinsa asianajajaksi hän innolla otti osaa lättiläisten yhdistysten ja järjestöjen toimintaan tullen ennen pitkää kaupungin huomattavimmaksi yhteiskunnalliseksi toimihenkilöksi. Sittemmin hän alusta alkaen on ollut mukana laskemassa perustusta Latvian valtiolliselle itsenäisyydelle kuuluen jäsenenä n. s. kansanneuvostoon ja perustavaan kokoukseen. Niinikään hänet on valittu agrariapuolueen ehdokkaana jokaiseen saeimaan, toimien viimeiset neljä vuotta sen varapuhemiehenä. V. 1920 hänet nimitettiin Latvian appellatio-oikeuden puheenjohtajaksi ja vv. 1921 - 23 hän toimi sisäasiainministerinä Meierovics'in hallituksessa.

Riian tiedotus N:o 29.

Albert Kviesiksessä Latvia on saanut henkilökohtaisesti sangen arvovaltaisen ja korkean tehtävänsä tasalla olevan presidentin. Hän on Latvian puolue-elämän puhtaimpia miehiä ja nauttii tällaisena arvontoa kaikilla tahoilla. Sisäpolittisessa suhteessa merkitsee hänen vaalinsa porvarillisen rintaman vahvistumista, siirtymistä entisestään hieman enemmän oikealle. Tämä tulee selvästi myös näkyviin eri lehtien lausunnoista vaalien jälkeen. Niinpä kirjoittaa "Latvis" / 11/4 / :

"Tasavallan presidentin paikka on nyt varmasti porvarien käsissä. Tämä ei ole sattuma, vaan asioiden luonnollinen kulku suuntaan, johon vähitellen kehittyi valtiollinen elämämme. Alku on ollut utopistista liiallista kokeilua. Nyt on jo tehty käännös terveellisempään suuntaan, sillä epäterveellinen ja luonnoton on suunta, jos kansalliselle pohjalle perustettu valtio on sosialistien ja heidän vaikutustensa alaisten heiluvien ainesten johtamana. Porvarihallituksen kannattajajoukon perustaminen oli alkuaskel ja nyt porvarien saavuttama voitto on seuraava etappi parempaan päin."

Agraripuolueen päälehti "Brihva Seme" lausuu / 15/4 /:

"Se on porvarien voitto, josta iloitsevat ei ainoastaan talonpojat, joiden keskuudesta uusi tasavallan presidentti on lähtöisin, vaan muutkin porvarit. Me pidämme tätä voittoa eduskunnan viime vaalien tuloksena, jolloin kansan enemmistö selvästi osotti, että Latviassa tulee vastaisuudessa noudattaa määrätietoisempaa ja selvempää porvaripolitikkaa. Kansan enemmistö toivoi näkevänsä Latvian porvarillisena maana. Menneistä vuosista sitä ei voi sanoa, sillä silloin sosialistit olivat komentajina. Heidän vaatimuksensa piti muitten ottaa huomioon, ainakin verhotussa muodossa. Vähitellen sosialistien vaikutus on supistunut ja uusien voimien suhde piti heijastua myös tasavallan presidentin vaaleista. Vaalien tulos onkin sellainen, että voidaan sanoa porvari-ideologian olevan elämäkykyisempi kuin sosialistien."

Riian tiedotus N:o 29.

Sosialistisella taholla katsotaan myöskin vaalin tapahtuneen porvarillisten tunnustähtien alla ja tulevan hyödyttämään agraripuoluetta.

"Moni kysyy - kirjoittaa "Socialdemokrats" / 14/4 / - miten se tapahtui, että tasavallan presidentti tuli juuri maalaisliitosta, joka on sekaantunut kaikenlaisiin romanduksiin y.m. rumiin juttuihin? Eduskunnan asettama tarkastuskomissio kylläkään ei ole vielä lopettanut työtään, mutta silti on koottu aineisto siksi runsas, että voi ihmetellä, miten tämä puolue sai ehdokkaansa presidentin linnaan. / Kaikista näistä asioista emme syytä uutta tasavallan presidenttiä henkilökohtaisesti /. On selvä, että tämä puolue nyt yrittää peittää ja moralisesti pelastaa presidentin korkean viran auktoriteetilla omia rumia asioitaan. Se koettaa tasavallan presidentin saaman äänimäärän tulkita luottamukseksi koko puolueelle. Jos joku sanoisikin, että hän on äänestänyt hra Kviesistä eikä maalaisliiton politikkaa, niin se on turhaa, sillä maalaisliitto tekee sen puolueasiaksi. Selvä on, että samat piirit ja edustajat sekä puolueet, jotka ovat tukeneet maalaisliiton politikkaa, auttoivat sen ehdokasta. Vaikka keskus tahtoi nähdä presidenttinä oman ehdokkaansa, niin sittenkään se ei voinut jättää taantumuksellista hallitusyhtymää ja käydä samaan rintamaan sairaskassoja vastaan."

On ymmärrettävää, että demokratinen keskus, johon molemmat aikaisemmat tasavallan presidentit ovat lukeutuneet, ei myöskään ole mielissään vaalin tuloksesta. Niinpä kirjoittaa "Centra Balss" / 11/4 / :

"Olisi ollut luonnollista, että tasavallan presidentti olisi tullut tasottavan keskuksen piireistä, kuten jo on ollut 11 vuotta. Mutta jotkut eduskunnan ryhmät tahtoivat tehdä tasavallan presidentin viran ostettavaksi tavaraksi, johon demokratinen keskus ei millään voinut suostua. Siksi demokratinen keskus ei esittänyt-
kään omaa ehdokastaan."

Demokratisen keskuksen taholla onkin jo kaikessa hiljaisuudessa alkanut kuulua ääniä, jotka pitävät "muodottomana", että

Riian tiedotus N:o 29.

tasavallan presidentti ja pääministeri kuuluvat samaan puolueeseen !/ Saavatko nämä äänet ja missä määrin kaikupohjaa muiden porvarillisten ryhmien taholla, sen on vastaisuus näyttävä. Varmaa kuitenkin on, että nykyiselle hallituskoalitiolle käy entistä vaikeammaksi säilyttää demokratista keskusta piirissään.

Kolmantena päivänä vaalinsa jälkeen / 12/4 / tasavallan uusi presidentti otti vastaan ulkomaiden täällä akreditoitut lähettiläät pää- ja ulkoministeri Celmins'in esittäminä tervehtien heitä puheella, joka saksankielisenä laitoksena kuuluu seuraavasti:

"Ew. Exzellen. Bei der Übernahme des mir von der Volksvertretung anvertrauten Amtes des Staatspräsidenten bin ich glücklich, heute die offiziellen Vertreter der uns befreundeten Staaten zu begrüßen. Mir ist bekannt, welches gute Einvernehmen und gegenseitige Vertrauen zwischen dem diplomatischen Korps und meinem hervorragenden Vorgänger, Herrn Sengal, stets geherrscht hat, und ich kann Ihnen versichern, dass ich stets bemüht sein werde, unsere Beziehungen von demselben Geiste zu gestalten, weil ich überzeugt bin, dass das Einvernehmen, das bisher für die Beziehungen des diplomatischen Korps zum Staatspräsidenten bestimmend gewesen ist, das sicherste Unterpfand für eine erfolgreiche Zusammenarbeit bei Ausgestaltung guter, freundschaftlicher Beziehungen mit Ihren Staaten ist. Ebenso kann ich Ihnen versichern, dass es mein ganzes Bemühen sein wird, unsere Politik stets in der Richtung fortzuführen, die es Lettland ermöglicht, ausserhalb einer jeden Konjunktur zu bleiben, welche mit dem strengen und unbeugsamen Willen des lettischen Volkes, den Frieden aufrecht zu erhalten, nicht vereinbar ist.

Indem ich die Gelegenheit benutze, meine besten Wünsche für das Glück der von Ihnen repräsentierten Staatsoberhäupter und das Wohlergehen Ihrer Völker auszusprechen, gebe ich der Hoffnung Raum,

Riian tiedotus N:o 29.

dass ich unsere Zusammenarbeit in bester Harmonie und im Geiste gegenseitigen Vertrauens gestalten und Erfolge erzielen wird, die meinem guten Willen, an der Ausgestaltung der Freundschaft und eines guten Einvernehmens zwischen Lettland und den anderen Staaten zu arbeiten, entsprechen."

Puheeseen vastasi diplomattikunnan vanhin, paavin nuntius Zechini seuraavilla sanoilla:

"Herr Präsident! Anlässlich Ihrer Erwählung für das Amt des Staatspräsidenten sprechen wir Ew. Exzellenz die Grüsse unserer Regierungen, als auch unsere eigenen besten Wünsche aus. Ihre seltenen Eigenschaften, die das lettische Volk während Ihres ganzen, dem Wohle Ihrer Heimat gewidmeten Lebens bewundert hat, haben Ihre Person zu dieser hohen Stellung erhoben, und diese auch uns wohl bekannten Eigenschaften sind auch die sicherste Garantie dafür, dass die freundschaftlichen Beziehungen, die zurzeit zwischen Lettland und unseren Regierungen in glücklichster Weise bestehen, sich nicht schwächen, sondern immer weiter entwickeln werden.

Von dem allergrössten Vertrauen und tiefer Genugtuung getragen, beehren wir uns daher, Ihnen unsere herzlichsten und heissesten Wünsche für Ihr persönliches Glück und das Wohlergehen Lettlands zum Ausdruck zu bringen.

Möge Gott, der Herrscher Himmels und der Erde, von Ihnen und Ihrem erhabenen Staate alles Unheil abwenden und Ihnen seinen allmächtigen und väterlichen Schutz gewähren."

Puheiden jälkeen presidentti keskusteli muutaman minuutin kunkin lähettilään kanssa. Minulle hän mainitsi aina muistavansa sen hauskan illan, jolloin hän viime kesäkuussa oli vierasani ylijohdaja Sunilan viivähtäessä Riassa paluumatkallaan etelästä sekä pyysi tilaisuuden tullen saattamaan tervehdyksensä tri Sunilalle.

Sivumennen katson olevan syytä mainita, että sekä presidentti että hra Celmins kantoivat tilaisuudessa Ruotsin värejä,

Riian tiedotus N:o 29.

edellinen Nordstjernan suurristiä, jälkimäinen Vaasan. Kajotessani sivumennen asiaan keskustellessani Balodiksen kanssa arveli hän sen johtuneen vain sattumasta. Oman käsitykseni mukaan on se merkinä siitä poliittisesta mielenkiinnosta ja huomaavaisuudesta Ruotsia kohtaan, jota täällä viimekesäisistä korkeista vierailuista ja vastavierailusta alkaen on jatkuvasti osoitettu.

Riassa, huhtikuun 19 p:nä 1930.

P. J. Ahlman

SA

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA:

Ministeri Hyytiäinen Kap. no 30.

Riika

12/6 1950.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 315.

Riika, kesäkuun 13 p:nä 1930.

11/802/act. 1930		
27/6-30	3	LM
EUROPA	URASIO	ASIA
5	016	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian
Lähetystön tiedonantoja N:o 30, mikä käsittää seuraavan tie-
dotuksen:

Latvia ja Kansainliiton neuvoston vaalit.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA.

Tiedotus N:o 30.

LEHTI- / KIRJALUOSTE		
11/302 Rec. D. 10 30		
17/6.30	5	L.M.
R/HMA	OSASTO	ACIA
5	C16	

Latvia ja Kansainliiton neuvoston vaalit.

Saatuani tilaisuuden perehtyä Ulkoasiainministeri Procopé'n muistiinpanoihin kuluvan kuun 4 ja 5 piltä, mitkä selostavat hänen keskustelujaan Latvian Helsingin-lähettilään kanssa Latvian mahdollisesta ehdokkuudesta Kansainliiton neuvoston ensi-
syksyisissä vaaleissa katson olevan syytä seuraaviin merkinnöihin.

"Helsingin Sanomain" toukokuun 25 p:nä julkaisema, Suomen ulkopolitiikan johtoa vastaan kohdistuva artikkeli herätti täällä, kuten mainitun lehden aikaisemmatkin Baltian politiikkaa koskevat artikkelit melkoista huomiota. Sanomalehdet julkaisivat selostuksen siitä huomattavalla paikalla, mutta pidättyivät sen suhteen yleensä omista lausunnoista. Johtuiko tämä seikka ulko-
ministeriön sanomalehtipäällikön, tri Bihlman's'in kaikkialle
ulottuvasta régie'sta vai lehtien omasta harkinnasta, siitä ei minulla ole täyttä selvyyttä.

Ainoat lehdet, jotka huomatakseni liittivät kyseelliseen selostukseen oman jälkilauseuntonsa, olivat kansallisen ryhmän äänenkannattaja "Latvis" ja riippumaton "Pedeja Bridi", nekin hilyssä äänilajissa. "Latvis" / 1/6/ lausui:

"Lehden / Hels.San. / pessimistinen mieliala Kansainliit-
toon nähden on täysin ymmärrettävissä ja samalla oikeutettukin,

Riian tiedotus N:o 30.

sillä Kansainliitolla on vielä vähän aikaansaannoksia yleisen rauhan hyväksi ja varsinkin pienten valtioiden turvaamiseksi. Antautumatta näin ollen minkäänlaisiin ruusuisiin haaveiluihin toiminnasta Kansainliiton neuvostossa on kuitenkin huomautettava, että sen tulokset saattaisivat muodostua pienille valtioille edullisemmiksi, jos neuvostossa olisi niiden etujen todellinen edustaja."

"Pedeja Bridi" /2/6/ lausuu: "Suomalainen lehti kirjoittaa, että ensi syksynä Skandinavian ja Itämerenmaiden edustaja Suomen ulkoministeri Procopén personassa poistuu Kansainliiton neuvostosta. Suomalainen lehti asettaa kysymyksen, eikö ehdokkaaksi Kansainliiton neuvoston jäsenyyteen asettautuisi Latvia tai Viro. Asiantuntevalta taholta meille ilmoitetaan, että Latvian nähdessä kysymys on katsottava ratkaistuksi siinä suhteessa, että se ei aseta ehdokkuuttaan Kansainliiton neuvoston jäseneksi".

Kuten edelläesitetystä näkyy, rajoittuu tällä kertaa Latvian lehdistön mielipiteitten vaihto mahdollisesta ehdokkuudesta Kansainliiton neuvostoon pariin verrattain ylimalkaiseen lausuntoon. Uuden sysäyksen näytti se tosin saavan virolaisen "Päivälehdhen" tunnetusta Celminš-haastattelusta, mutta ennenkuin lehdet kerkesivät siihen kajota, Celminš "Letan" kautta julkaisi oikaisun, jolla hän katkaisi kyseellisen haastattelun kärjen, estäen enemmän kirjoittelun. Kokonaisuudessaan kuului oikaisu saksankielisenä laitoksena seuraavasti: "Das estnische Blatt "Päewaleht" veröffentlicht in der Nummer vom 5 Juni ein Gespräch mit dem lettländischen Ministerpräsidenten und Aussenminister Z e l m i n, in welchem es unter anderem heisst, Lettland werde bei den bevorstehenden Völkerbundratswahlen s e i n e K a n d i d a t u r nicht aufstellen, da Finnland die Kandidatur Norwegens zu begünstigen s c h e i n e. Die Lettländische Telegraphenagentur ist

Riian tiedotus N:o 30.

bevollmächtigt zu erklären, dass die Gedanken des Ministerpräsidenten nicht richtig wiedergegeben worden sind. Tatsächlich ist die Lage derart, dass falls Norwegen seine Kandidatur aufstellt, Lettland im Einvernehmen mit den übrigen baltischen Staaten diese Kandidatur unterstützen wird, wobei es bei den nächsten Völkerbundratswahlen auf Reziprozität seitens der skandinavischen Staaten hofft."

Tämä Latvian sanomalehdistön vaiteliaisuus ei suinkaan merkitse sitä, että täällä ei olisi mielenkiintoa asiaan. Viime syksystä saakka olen kuullut siitä keskusteltavan ja sitä on tietävästi harkittu eri puolueiden piirissä ja myös, kuten Balodis on ilmoittanut, hallituksenkin keskuudessa. Mielipiteet ovat kuitenkin käyneet eri suuntiin, kuten aikoinaan Suomessakin, ja aivan samoilla perusteilla. Ainakin jokaisessa suuremmassa puolueessa tiedän olevan Latvian ehdokkuuden kannattajia kuin myös sen vastustajia.

Saadakseni selvyyttä mielipiteistä tällä hetkellä kutsuin luokseni ulkoministeriön baltilaisen jaoston päällikön Munters'in, joka yleensä on selvillä muistakin kuin omaa jaostoaan koskevista asioista ja joka määrättyissä asioissa saattaa olla varsin avomielinen.

Muntersin mukaan olisi Latvian hallitus ollut valmis esittämään Latvian ehdokkuuden jo ensisyksyisissä neuvoston vaaleissa, jos se olisi ollut vakuutettu valituksi tulemisestaan, ja jos se olisi päässyt täyteen yhteisymmärrykseen Viron kanssa, mikä hänen käsityksensä mukaan ei ollut vielä aivan selvä asia. Virossa nimittäin on poliittisia piirejä, jotka katsovat hegemonian, johteaseman virolais-latvialaisessa liitossa kuuluvan Virolle ja jotka eivät aivan mielellään näe, että Latvia ennen Viroa saisi paikan neuvostopöydän ääressä. Tässä kysymyksessä Muntersin

Riian tiedotus N:o 30.

mielestä kuitenkin luultavasti olisi päästy tulokseen, mutta
tieto siitä, että Norja tulee esiintymään ehdokkaana - ja yksin-
omaan se - on saattanut Latvian hallituksen tarkistamaan kantan-
sa ja luopumaan ehdokkuutensa asettamisesta. Jos kuitenkin Norja
syystä tai toisesta muuttaisi kantansa,ettaisi Latvian hallitus
kysymyksen ehdokkuudestaan uuteen harkintaan. Silloin se myös
miehellään näkisi, että Suomi tahtoisikäydä sen ehdokkuutta tu-
kemaan.

Riassa, kesäkuun 12 p:nä 1930.

P. J. Linninen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA:

Ministeri Hyvänisen rapo. no. 21.

Riikka

2/7 - 30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 339.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Riika, heinäkuun 2 p:nä 1930.

12/302/ae	1930	
8/2-30	2	LEK
		ACIA
5	016	

Herra Ulkoasiainministeri,

Viitaten Ministeriöltä saamaani kehoitukseen saan kunnioittaen Teille lähettää Lähetystön tiedonantoja N:o 31, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Merkintöjä toimenpiteistä maatalouspulan lieventämiseksi Latviassa.

Mitä tiedotuksen aineistoon tulee, on se kokonaan latviankielistä, joten sen lähettamisestä Ministeriölle ei liene mitään hyötyä.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Rymin

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

H e l s i n k i.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedonantoja N:o 31.

ULKOASIAMINISTERIÖ		
12/302/Re. 10 30		
7/3-30	10	LIIK.
TYMMA	UUSVO	ASIA
5	216	

Merkintöjä toimenpiteistä maatalouspuljan lieventämiseksi Latviassa.

Maataloudellinen pulakausi, mikä näyttää levinneen yleismaailmalliseksi, tuntuu nykyään varsin raskaana nimenomaan Latviassa. Maareformin toimeenpano on pirstonut entiset suurtilat yleensä liian pieniin, usein kääpiömäisiin "uudisviljelyksiin", joiden viljelystapa on kaikkea muuta kuin tehostettu / intensiivinen/ ja joiden omistajilta puuttuu mahdollisuus kestää kato vuosi, kuten kokemus parilta viime vuodelta selvästi osoittaa. V. 1928 Latviaa kohdannut kato, jota vielä täydensi syksyllä sattuneet suuret tulvat, ja v. 1929 tapahtunut markkinahintojen lasku ovat saattaneet Latvian maatalouden miltei epätoivoiseen tilanteeseen. Ahkerinkaan maanmies ei tahdo pysyä taloudellisessa tasapainossa ja maatalous eri muodoissaan käy nykyisten markkinahintojen ja tuotantokustannusten välisen epäsuhtan vallitessa kannattamattomaksi elinkeinoksi.

Mitä maataloustuotteiden markkinahintoihin tulee, on niiden lasku Latviassa erikoisen huomattava verrattaessa toisiinsa hintoja viime ja sen edellisen vuoden välillä. Niinpä muodostivat / Ruotsin täällä olevan maatalousattashean tekemien laskelmien

mukaan/ keskimarkkinahinnat 100 kg:lta

	v. 1928	v. 1929
rukiin	Ls. 29:61	Ls. 22:34
vehnän	" 36:25	" 29:82

Riiian tiedotus N:o 31.

	v. 1928	v. 1929.
ohran	Ls. 29:03	Ls. 21:45
kauran	" 27:95	" 19:78
perunan	" 17:00	" 9:00
pellavan	" 207:00	" 137:18

Lisäksi on huomattava, että markkinain hintasuunta on ollut jatkuvasti laskeva, joten vuoden vaihteessa keskimääräinen markkinahinta oli esim. ohralle Ls. 16:40, kauralle Ls. 14:18 ja perunalle Ls. 6:28 100 kg:lta.

Toisaalta ovat tuotantokustannukset, varsinkin sekä tilapäisen maataloustyöväen että vakinaisen palvelusväen palkat, joskaan ne eivät vielä ole läheskään samalla tasolla kuin monessa muussa Euroopan maassa, osoittaneet jatkuvaa nousua. Ottaen lähtökohdaksi vuoden 1913 saamme seuraavat numerot:

	Keskim. palkka		Indeksi 1913 - 100
	v. 1913.	v. 1929	
vuosimiespalkolliset	Ls. 320:-	Ls. 498:-	156
vuosinaispalkolliset	" 181:-	" 338:-	187
kesämiespalkolliset	" 200:-	" 325:-	163
kesänaispalkolliset	" 115:-	" 224:-	195
paimenet	" 88:-	" 179:-	203

Latvian maatalouden kannattavuudesta tai oikeammin sanoen sen nykyisestä kannattomuudesta puhuen on merkille pantava, että suhde tuotantokustannusten ja hintojen välillä on erityisen epäedullinen viljaan ja pellavaan nähden. Niiden laskelmien mukaan, jotka olen saanut käytettäväkseni ja jotka perustuvat eräiden suurempien tilojen kirjanpitoon, muodostivat

	kustannukset ha:lta	tulot ha:lta	
		v. 1928	v. 1929
rukiista	Ls. 331:47	Ls. 282:41	Ls. 226:30
vehnästä	" 355:87	" 374:25	" 306:84
ohrasta	" 205:51	" 154:97	" 182:08

Riiian tiedotus N:o 31

kaurasta	Ls. 175:21	Ls. 182:82	Ls. 157:50
perunasta	" 467:77	" 294:83	240:66
pellavasta	" 250:75	" 167:57	--
apilasta	107:44	" 137:32	--

Oleellisesti parempi, joskaan ei erikoisen kehuttava, on kyseellinen suhde meijeritalouden alalla, ja nimenomaan voinvalmistukseen nähden. Voin keskihinnat ovat kolmena viime vuonna pysyneet suhteellisestikin tasaisina, muodostaen 1 kg:lta:

	v. 1927	v. 1928	v. 1929
Riiassa	Ls. 3:56	Ls. 3:96	Ls. 4:07
koko maassa	" 3:19	" 3:48	" 3:69
vientivoi va-	" 3:98	" 4:21	" 3:97
paana Riiassa			

Kuluneen vuoden keskihintoja silmälläpitäen voi katsoa voinvalmistuksen yleensä vastanneen tuotantokustannuksia, vieläpä Latgalenissa antaneen ylijäämääkin, mutta kuluvana vuonna on tämä asiaintila jo entinyt muuttua. Voin hinta on käynyt niinkin alhaalla kuin Ls. 2:85 kg:lta, mikä epäilemättä jo alittaa tuotantokustannukset

Maataloustuottajien päivä päivältä yhä kireämmäksi käynyt asema on herättänyt hallituksen huomiota ja antanut aiheita myös eräille maatalousetuja lähellä oleville eduskuntaryhmille jättää saeimalle lakiehdotuksia maatalouspulan lieventämiseksi. Ennenkuin käyn näitä ehdotuksia lähemmin esittämään katson kuitenkin olevan syytä selostaa niitä säännöstelyjä ja avustustoimenpiteitä, joihin valtiolta Latviassa maatalouden suojelemiseksi jo aikaisemmin on katsonut itsensä pakotetuksi ryhtymään.

I. Aikaisemmat toimenpiteet.

Näihin asti ovat Latvian valtiiovallan suojele- ja säännöstelytoimenpiteet koskeneet suoranaisesti vain sokerijuurikkaan- ja pellavanviljelystä. Sokerijuurikkaan viljelykselle, mikä Lat-

Riian tiedotus N:o 31

kaurasta	Ls. 175:21	Ls. 182:82	Ls. 157:50
perunasta	" 467:77	" 294:83	240:66
pellavasta	" 250:75	" 167:57	--
apilasta	107:44	" 137:32	--

Oleellisesti parempi, joskaan ei erikoisen kehuttava, on kyseellinen suhde meijeritalouden alalla, ja nimenomaan voinvalmistukseen nähden. Voin keskihinnat ovat kolmena viime vuonna pysyneet suhteellisestikin tasaisina, muodostaen 1 kg:lta:

	v. 1927	v. 1928	v. 1929
Riiasa	Ls. 3:56	Ls. 3:96	Ls. 4:07
koko maassa	" 3:19	" 3:48	" 3:69
vientivoi va-	" 3:98	" 4:21	" 3:97
paana Riiasa			

Kuluneen vuoden keskihintoja silmälläpitäen voi katsoa voinvalmistuksen yleensä vastanneen tuotantokustannuksia, vieläpä Latgalenissa antaneen ylijäämääkin, mutta kuluvana vuonna on tämä asiaintila jo entinyt muuttua. Voin hinta on käynyt niinkin alhaalla kuin Ls. 2:85 kg:lta, mikä epäilemättä jo alittaa tuotantokustannukset

Maataloustuottajien päivä päivältä yhä kireämmäksi käynyt asema on herättänyt hallituksen huomiota ja antanut aiheita myös eräille maatalousetuja lähellä oleville eduskuntaryhmille jättää saeimalle lakiehdotuksia maatalouspulan lieventämiseksi. Ennenkuin käyn näitä ehdotuksia lähemmin esittämään katson kuitenkin olevan syytä selostaa niitä säännöstelyjä ja avustustoimenpiteitä, joihin valtiolta Latviassa maatalouden suojelemiseksi jo aikaisemmin on katsonut itsensä pakoitetuksi ryhtymään.

I. Aikaisemmat toimenpiteet.

Näihin asti ovat Latvian valtiollan suojele- ja säännöstelytoimenpiteet koskeneet suoranaisesti vain sokerijuurikkaan- ja pellavanviljelystä. Sokerijuurikkaan viljelykselle, mikä Lat-

Riian tiedotus N:o 31.

viassa ei tosin koskaan ole saavuttanut erityisempää laajuutta, osottautui tuhoisaksi ennen kaikkea Tšekko-Slovakkian sokerin tulviminen markkinoille ja pellavantuotantoa käytiin säännöstelemään osittain finanssi-, osittain agraripolittisista syistä.

Sokerijuurikkaan viljelystä suojellakseen on Latvian valtio nyttemmin sitoutunut vuosittain ostamaan maan juurikasvusadon taaten samalla minimihinnat, jotka markkinahintoja silmälläpitäen vuodeksi vahvistetaan. Niinpä hallinnollisella asetuksella viime maaliskuun 25 p:ltä on määrätty, että valtion sokeritehtaalte toimitetuista juurikkaista suoritetaan niiden viljelijöille kuluvana vuonna Ls. 5:23 100 kg:lta. Juurikkaista, jotka otetaan vastaan tehtaan ulkopuolella maksetaan:

1 - 60 km. etäisyydellä	Ls. 5:09
61 - 100" "	" 4:97
101-140 " "	" 4:80
141-180 " "	" 4:70
181-230 " "	" 4:65
231- " "	" 4:55

Määrätyn markkinahinnan ohella tukee valtio sokerijuurikkaan viljelijöitä myöntämällä heille ennakkomaksuja siementen, lannotusaineiden, työkalujen ja koneiden hankintaa varten.

Pellavanviljelyksen tukemiseksi on Latviassa jo sen itsenäisen valtiollisen elämän alkaessa perustettu n.s. pellavamonopoli. Valtio ostaa viljelijöiltä koko niiden vuosisadon ja myy sen vuorostaan erikoisen myyntikonttorin avulla osittain kotimaan pellavatehtaille, mutta etupäässä ulkomaille / noin 80 % koko tuotannosta /. Hinnoista, joista maanmiehen on pellavansa luovutettava, tekee saeimalle kunakin vuonna ehdotuksen erityinen hintakomiteja, ottaen samalla huomioon sekä tuotantokustannukset että hintatason maailman pellavamarkkinoilla. Nykyiset hinnat, jotka vahvistettiin saeiman päätöksellä viime lokakuun 4 p:nä, ovat "valkopää"- ja "vihreäpää"-pellavan parhaille lajeille 1 kg:lta seuraavat:

Riian tiedotus N:o 31.

viassa ei tosin koskaan ole saavuttanut erityisempää laajuutta, osottautui tuhoisaksi ennen kaikkea Tšekko-Slovakkian sokerin tulviminen markkinoille ja pellavantuotantoa käytiin säännöstelemään osittain finanssi-, osittain agraripolittisista syistä.

Sokerijuurikkaan viljelystä suojellakseen on Latvian valtio nyttemmin sitoutunut vuosittain ostamaan maan juurikasvusadon taaten samalla minimihinnat, jotka markkinahintoja silmälläpitäen vuodeksi vahvistetaan. Niinpä hallinnollisella asetuksella viime maaliskuun 25 p:ltä on määrätty, että valtion sokeritehtaalle toimitetuista juurikkaista suoritetaan niiden viljelijöille kuluvana vuonna Ls. 5:23 100 kg:lta. Juurikkaista, jotka otetaan vastaan tehtaan ulkopuolella maksetaan:

1 - 60 km. etäisyydellä	Ls. 5:09
61 - 100" "	" 4:97
101-140 " "	" 4:80
141-180 " "	" 4:70
181-230 " "	" 4:65
231- " "	" 4:55

Määrätyn markkinahinnan ohella tukee valtio sokerijuurikkaan viljelijöitä myöntämällä heille ennakkomaksuja siementen, lannoitusaineiden, työkalujen ja koneiden hankintaa varten.

Pellavanviljelyksen tukemiseksi on Latviassa jo sen itsenäisen valtiollisen elämän alkaessa perustettu n.s. pellavamonopoli. Valtio ostaa viljelijöiltä koko niiden vuosisadon ja myy sen vuorostaan erikoisen myyntikonttorin avulla osittain kotimaan pellavatehtaille, mutta etupäässä ulkomaille / noin 80 % koko tuotannosta /. Hinnoista, joista maanmiehen on pellavansa luovutettava, tekee saeimalle kunakin vuonna ehdotuksen erityinen hintakomiteja, ottaen samalla huomioon sekä tuotantokustannukset että hintatason maailman pellavamarkkinoilla. Nykyiset hinnat, jotka vahvistettiin saeiman päätöksellä viime lokakuun 4 p:nä, ovat "valkopää"- ja "vihreäpää"-pellavan parhaille lajeille 1 kg:lta seuraavat:

Riian tiedotus N:o 31.

Merkki R. tai + R +		Ls. 1:40
" ZK. " HD.	"	1:22
" SPK " SFPHD	"	1:04
" PK " FPHD	"	0:86

Pellavamonopolia vastaan on kylläkin vuosien kuluessa ilmaantunut paljon tyytymättömyyttä, mutta Latvian maatalouden parhaat tuntijat ovat sitä mieltä, että maan pellavanviljelys, jonka hallussa nyt on 68.700 ha, on siitä hyötynyt. Varsinkin parina viime vuonna Latvian pellavanviljelijäin olisi ollut perin vaikea kestää sitä omanlaatuisen laskematonta hintapolitikkaa, jota Neuvosto-Venäjä on pellavamarkkinoilla noudattanut.

II. Suunnitellut toimenpiteet.

Kuten mainitsin, on Latvian eduskunnassa kiinnitetty huomiota yhä kasvavaan maatalouspulaan. Saeiman kevätistuntokaudella jätettiin sille kaikkiaan neljä eri lakiehdotusta maatalouden suojele- ja säännöstelytoimenpiteiksi. Kolmeen niistä on ottanut aloitteen agraripuolueen eduskuntaryhmä kooten ympärilleen muutamia muita puolueryhmiä ja neljäsosa on lähtöisin demokratisen keskuksen taholta.

Agraripuolue on jättänyt ehdotukset:

- a/ laiksi bacon-silavan viennin edistämiseksi
- b/ laiksi voinviennin edistämisestä, ja
- c/ laiksi viljamarkkinain järjestämisestä.

Siihen nähden että nämä lakiehdotukset on valmistanut Latvian maatalouden erikoistuntija, ent. pääministeri Ulmanis, katson olevan syytä esittää ne in extenso.

A. "Laki bacon-silavan viennin edistämisestä.

1 §.

Kolmenkymmenen päivän kuluttua tämän lain voimaan astumisesta on kaikkien vientiteurastamojen vastaanottaessaan

Riian tiedotus N:o 31.

bacon-sikoja, suoritettava maksu teurastetun elukan painon mukaan, luokitellen samalla teurastetut siat maatalousministeriön tähän tarkoitukseen annettujen sääntöjen mukaan.

2 §.

Bacon-sikojen vastaanottohinnat määrää jokaista tulevaa viikkoa varten ja ilmoittaa maatalousministeriön asettama hintakomitea.

Huom. Hinnat ovat määrättävä maailmanmarkkinoiden korkeimpien bacon-hintojen perusteella sekä Lontoon hintatiedotusten mukaan.

3 §.

Jos 6 vuoden aikana, huhtik. 1 p:stä v. 1930 lukien, jonakin viikkona komitean ilmoittamat hinnat laskisivat alle 150 santimin kilolta, niin maatalousministeri suorittaa erotuksen vientiteurastamoille niin suurena, että se riittää lisämaksuihin ensimmäisen kolmen laatuluokan sikojen hankkijoille. Muitten laatuluokkien sioista lisämaksuja ei suoriteta. Tähän tarpeellinen rahamäärä on suoritettava yhden viikon kuluessa kyseellisten hintojen ilmoittamisesta.

4 §

Bacon-sikojen vastaanottohintojen tulee olla samansuuriset kaikissa vastaanottopaikoissa. Vastaanotettujen bacon-sikojen kuljetuskustannukset rauta- ja maanteillä suorittaa 3:nessä pykälässä määrättyinä kuuden vuoden aikana maatalousministeriö.

5 §.

Tämän lain 3 ja 4 pykälässä mainittujen lisämaksujen peittämiseksi tarpeelliset määrärahat on otettava jokaisen vuoden menoarvioon. Jos jonkun vuoden menoarvioon otettu määräraha ei riittäisi tarkoitukseensa, niin puuttuva määrä on otettava seuraavan vuoden menoarvioon.

6 §

Ohjesäännön tämän lain toteuttamisesta antaa maatalousministeriö.

Riian tiedotus N:o 31.

Kyseellisen lakiehdotuksen tarkoituksena on suojella bacon-silavan tuottajia kovin suurilta hinnanlaskuilta. Alim-
pana hintana edellytetty 150 sanniimia kg:lta, mikä vastaa noin
120 sanniimia kg:lta elävää painoa, on vain 20 sanniimia alem-
pi nykyisiä markkinahintoja. Kaikki mahdollisuudet mielestään
huomioonottaen lakiehdotuksen tekijät laskevat valtion suori-
tettavaksi tulevien lisämaksujen saattavan nousta korkeintaan
Ls. 200.000:- vuodessa.

Merkillepantavana seikkana sisältyy lakiehdotukseen
bacon-sikojen kuljetuskustannusten ottaminen valtion laskuun.
Se on katsottu tarpeelliseksi siksi, että syrjäseutujen maata-
loustuottajat saisivat entistä suurempaa innostusta sianhoitoon,
jolle Latviassa katsotaan olevan hyvät edellytykset.

B. "Laki voinviennin edistämisestä.

1 §.

Kolmenkymmenen päivän kuluttua tämän lain voimaanastu-
misesta alkaa Riassa ilmestyä vientivoin virallinen hintatie-
donantaja.

2 §.

Hintojen määrittämisestä ja tiedottamisesta varten maatalous-
ministeriö asettaa hintakomitean.

Huom. Hinnat ovat määrättävät Latvian voista maailman
markkinoilla saatujen hintojen perusteella.

3 §.

Jos kolmen vuoden aikana, huhtik. 1 p:stä v.1930 lähti-
en hintakomitean määräämä keskimääräinen hinta jonakin vuonna
/1/IV - 31/III/ laskisi alle Ls. 3:60 kilolta I luokkaisesta
voista, korvaa erotuksen I l. voille maatalousministeriö. Lisä-
maksut maatalousministeriö suorittaa meijereille, jotka asia-
kirjojensa ja kirjamerkintöjensä perusteella suorittavat li-
sämaksut edelleen maidontuottajille.

Riian tiedotus N:o 31.

4 §.

Edellisessä pykälässä mainittuna kolmen vuoden aikana tapahtuu voin kuljetus rautateillä lastausasemalta vientisatamaan maatalousministeriön laskuun. Tilitykset tapahtuvat voin kuljetuspapereitten perusteella

5 §.

Tämän lain 3 ja 4 pykälissä mainittujen menojen peittämiseksi tarpeelliset määrärahat on otettava valtion menoarvioon.

6 §.

Ohjesäännön tämän lain toimeenpanemisesta antaa maatalousministeriö."

Lakiehdotuksen takaama minimihinta Ls. 3:60 1 kg:lle ensiluokkaista voita merkitsee sitä, että maidontuottajan on laskettu täytyvän saada kustannuksiensa peittämiseksi vähintään 12 santimia maitolitralla. Kun 1 kg:aan voita tarvitaan Latviassa noin 25 maitolitraa ja voin valmistus nykyään vaatii noin 60 santimia kg:aa kondensoidun, saadaan lopputulokseksi yllämainittu minimihinta. Ottaen huomioon voin nykyiset markkinahinnat ja viennin suuruuden - v. 1927 10.761.197 kg., v. 1928 13.006.235 kg., v. 1929 15.066.391 kg. - laskevat lakiehdotuksen tekijät, että lisämaksut tulisivat valtiolta vaatimaan noin Ls. 3.000.000:-vuodessa.

Mitä tulee lakiehdotuksen eri kohtiin on syytä kiinnittää huomiota sen edellyttämään järjestelmälliseen hintatiedotukseen. Se on katsottu tarpeelliseksi sekä meijereille - v. 1928 Latviassa oli 455 osuusmeijeriä ja 67 yksityismeijeriä - sekä voinvientiliikkeille, joita täällä on useita, sekä osuustoiminnallisia että yksityisiä.

C. "Laki leipäviljamarkkinain järjestämisestä.

1 §.

Tämän lain puitteissa on leipäviljaksi katsottava vehnä ja ruis.

Riian tiedotus N:o 31.

2 §.

Kotimaassa viljeltyä leipäviljaa ostaa suoraan tuottajilta maatalousministeriö tämän lain säännösten mukaan ja jokaista satovuotta varten määrättyihin hintoihin.

3 §.

Kotimaisen leipäviljan ostohinnat määrää maatalousministeriön esityksestä valtioneuvosto sekä julkaisee ne viimeistään joka vuoden elokuun alkupuoliskolla.

Huom. Määrättäessä hintoja leipäviljalle on otettava huomioon jyvien laatu sekä viljantuotantokustannukset, mutta päämääränä on pidettävä, että leipäviljantuotanto on tehtävä kannattavaksi. Hintain perusteena tulee olla maailman markkinain korkeimmat hinnat. Leipäviljatuotannon kehittämiseksi voidaan kotimaiselle leipäviljalle määrätä korkeammatkin hinnat. Jos viljaa myytäessä aiheutuu tappioita, on niiden peittämiseksi otettava valtion menoarvioon tarpeelliset määrärahat.

Huom. 2. Niinkauan kuin jossakin leipäviljanvientimaassa on olemassa leipäviljanvientiä varten helpotuksia lisämaksujen, palkkioitten y.m. muodossa, on maailman markkinoiden leipäviljan hinnoiksi katsottavat Amerikan Yhdysvaltain ja Kanadan leipäviljahinnat vapaana Riassa. Jos Riassa ei voisi todeta mainittuja hintoja, niin niiden tilalle on otettava tullaamattoman viljan hinnat Hampurin pörssissä.

Huom. 3. Kotimaisen leipäviljan hinnat on määrättävä yhtäläisiksi kaikissa viljanostopaikoissa.

4 §.

Kotimaisen viljan kokoomiseksi ja säilyttämiseksi on maatalousministeriön sopiviin paikkoihin varattava aittoja kuivatus- ja puhdistuslaitteineen. Varat aittojen kuntoonsaattamiseksi on otettava maatalousministeriön käytettävissä olevista siementen hankintavaroista. Määrärahat näitä menoja varten määrää vuosit-

Riian tiedotus N:o 31.
tain valtioneuvosto.

5 §.

Kotimaisen leipäviljan oston maatalousministeriö voi järjestää paikallisten ja keskusjärjestöjen välityksellä myöntämällä niille voimassa olevien sääntöjen mukaan käyttövaroja. Järjestöt tarpeen tullen omalla vastuullaan toimittavat viljan puhdistuksen, kuivattamisen ja säilyttämisen. Tästä koituneet kustannukset ovat otettavat huomioon palkkiota määrättäessä.

6 §.

Maatalousministeriön taikka edellisessä pykälässä mainittujen järjestöjen ostamaa viljaa maatalousministeriö voi myydä viljantuotteiden valmistajille sekä viljakauppiaille hintaan, jonka määrää valtioneuvosto maatalousministeriön ehdotuksesta viljantuottajille maksetun hinnan ja muiden kustannusten mukaan, ottaen myös huomioon maailman markkinoiden tilanteen ja hinnat. Jos myyntihinta muine kustannuksineen on ostohintaa alempi, on erotus korvattava ottamalla valtion menoarvioon tarpeellinen määräraha.

7 §.

Ulkomailta saavat leipäviljaa tuoda kuten tähänkin asti kaikki vilja- ja jauhokauppaliikkeet. Lunastaessaan tuodun viljansa tullista tuojan on esitettävä maatalousministeriön antama todistus siitä, että hän edellisen ja nykyisen viljalähetyksen väliajalla on tämän lain ja ohjesäännön mukaan ostanut määrätyn kotimaisen viljamäärän. Tämän viljamäärän joka kerta määrää maatalousministeri kotimaisten viljavarastojen mukaan. Pakollinen kotimainen viljamäärä ei missään tapauksessa saa ylittää ulkomailta tuotua määrää.

8 §.

Maatalousministerillä on valta määrätä, kuinka paljon kotimaiseen viljaan saa sekottaa maahantuotua viljaa taikka päinvastoin kuin myös määrätä jauhatusprosentin.

9 §.

Jauhojen ja leivän kuluttajien etujen suojelemiseksi

Riian tiedotus N:o 31

Maatalousministeriö saa valvoa myllylaitoksia, vilja- ja jauho-
liikkeitä, leipomoja ja kauppoja. Maatalousministeriön on sama-
ten valvottava leivän ja viljan hintojen vaihteluja. Jos huoma-
taan aiheetonta jauhojen ja leivän hintojen nousua, niin valtio-
neuvosto maatalousministeriön esityksestä ryhtyy toimenpiteisiin
asian selvittämiseksi. Viljakauppiaiden, myllylaitosten, jauho-
kauppiaiden, leipurien ja leipäkauppiaiden on kerran kuussa il-
moitettava maatalousministeriölle kaikki vilja- ja sen tuottei-
den varastot, jos joka laji ylittää 1000 kg. Heidän on myöskin
valtion- ja kunnallislaitosten vaatimuksesta annettava vaaditut
tiedot ja näytettävä viljavarastonsa.

10 §.

Estääkseen koti- ja ulkomaisen viljan hintaeron käyttä-
mistä keinottelutarkoituksiin säädetään, että 1/ rekisteröidyt
viljantuoja saavat myydä tuomansa viljan ainoastaan muille re-
kisteröidyille viljantuojille taikka viljatuotteiden valmista-
jille, 2/ ruistulli kokonaisuudessaan ja vehnätulli sikäli kuin
se ylittää 7 sant. kilolta, maatalousministeriön on maksettava
takaisin silloin kun ruis- ja vehnäjauhot lasketaan markkinoille.

11 §.

Ohjesäännön tämän lain toimeenpanemisesta antaa maatalo-
usministeriö taikka raha-asiaiministeriö.

12 §.

Tämän lain ja sen ohjesäännön rikkomisesta saatetaan
syylliset edesvastuuseen rikoslain 138¹ §:n nojalla ja maatalous-
ministeriö saa heitä sakottaa aina Ls. 5000:- asti."

Ylläesitetyn lakiehdotuksen tarkoituksena on estää lii-
allinen leipäviljan tuonti maahan ja samalla edistää kotimaisen
leipäviljan kulutusta. Laskelmien mukaan, joita lakiehdotuksen
jättäjät ovat tehneet, on Latviaan tuotu leipäviljaa huomatta-
vasti enemmän kuin kulutus olisi vaatinut. Sen sijaan että maa-
han esim. 1927 olisi tarvinnut tuoda ruista vain 19.000 tonnia,
tuotiin 53.000 tonnia. V. 1928 olivat vastaavat luvut 63.000 ja

Riian tiedotus N:o 31.

82.000 tonnia, v. 1929 31.000 ja 126.000 tonnia. Sama on ollut asianlaita myös vehnän suhteen. V. 1927 olisi vehnäntuonnin voinut rajoittaa 25.000 tonniin, mutta maahan tuotiin 46.000 tonnia. V. 1928 ja 1929 jatkui sama asiain tila ollen vastaavat luvut edellisenä vuonna 30.000 ja 56.000 tonnia sekä jälkimäisenä 33.000 ja 75.000 tonnia. Tällaisesta tarpeettomasta tuonnista, joka vaikuttaa haitallisesti maan maksutaseeseen ja joka samalla polkee kotimaisen leipäviljan hinnat, olisi lakiehdotuksen tekijäin mielestä ehdottomasti päästävä.

Tämä agraripuolueen alote viljan viljelyksen tukemiseksi ei tyydyttänyt demokratista keskusta eikä oikeastaan uudisviljelijäinkään puoluetta. Ensimmäisen eduskuntaryhmän taholta laadittiin oma lakiehdotus, joka rakentuu täydellisen kaupallisen valtion leipäviljamonopolin pohjalle ja kuuluu seuraavasti:

"Laki valtion monopolista maahan tuodulle leipäviljalle.

1 §.

Elokuun 1 p:stä alkaen v. 1930 on yksityisten kielletty tuoda ruista ja vehnää Latviaan. Yksinoikeus mainittujen viljalajien tuontiin kuuluu valtiolle.

2 §.

Viljamonopolin hoitamista varten on perustettava valtion viljamonopolihallitus rahaministeriön yhteyteen.

3 §.

Viljamonopolihallitus on autonominen valtion yritys, joka toimii erikoisten sääntöjen perusteella.

4 §

Viljamonopolihallitus ostaa valtion varoilla vapaasti kotimaisilla viljamarkkinoilla suoraan tuottajilta ruista ja vehnää, silloin kuin niiden hinnat ovat alle normaalihintoja, jotka jokaiselle satovuodelle määrää eduskunta.

5 §.

Silloin kun rukiin ja vehnän hinnat ylittävät kotimaassa sekä normaalihinnat että hinnat maailman markkinoilla, viljamo-

Riian tiedotus N:o 31.

nopolihallitus laskee ostamansa kotimaisen viljan markkinoille. Jos viljamonopolihallituksen kotimainen viljavarasto supistuu alle jokaiselle vuodelle asetettavaa määrärajaa, viljamonopolihallituksen on viljahankinnoilla ulkomailta täydennettävä tämä varastonsa.

6 §.

Viljamonopolihallitus valvoo myöskin jauhojen ja leivän hintoja maassa. Pysyttääkseen jauhojen hinnat viljan hintoja vastaavina, viljamonopolihallitus jauhattaa osan viljastaan ja jauhojen hintojen suhteettomasti noustessa laskee jauhojaan markkinoille.

Huom. Jos kotimaiset myllylaitokset kieltäytyisivät sopimusten tekemisestä viljan jauhamisesta taikka vaatisivat siitä suhteettoman korkean maksun, viljamonopolihallituksella on lupa tuoda jauhot ulkomailta suorittaen niistä ainoastaan viljatullin. Jos kotimainen viljavarasto olisi niin suuri, ettei jauhojen tuonti ulkomailta olisi suotava, viljamonopolihallituksella on oikeus ottaa pakkovuokralle välttämättömäksi katsomansa myllylaitokset, josta ohjeet antaa valtioneuvosto.

7 §.

Leivän hintojen järjestämiseksi viljamonopolihallitus saa luovuttaa omalla hinnallaan jauhoja kunnallisleipomoille sekä niille yksityisille, jotka tekevät sopimuksen viljamonopolihallituksen kanssa jauhonhintoja vastaavien leivän hintojen noudattamisesta.

8 §.

Määrätessään myyntihintoja viljamonopolihallituksen varastoissa olevalle viljalle ja jauhoille, viljamonopolihallituksen on laskettava, ettei sen käytettävänä olevan pääoman vuotuisen voittiprosentti nousisi yli 5 %. Jos kotimaisen viljan tarjonta ylittäisi kotimaisen kulutuksen ja ostettua viljaa maasta viedessä kärsittäisiin tappiota, on tappion peittämiseksi otettava tarpeellinen määräraha valtion menoarvioon.

Riian tiedotus N:o 31.

9 §.

Viljamonopolihallituksen käytettävänä olevat varat muodostuvat: 1/ siemenrahaston varoista rahana ja viljana, 2/ viljanvaravaraston varoista rahana ja viljana, 3/ Ls. 10.000.000:-, mikä summa on otettava v. 1929/30 menosäännön ylijäämästä, 4/ lainoista, jotka pantattua viljaa vastaan Latvian pankki myöntää.

10 §.

Lain voimaantulomispäivästä alkaen hallituksella on oikeus rekisteröidä kaikki maahan tuodut ja maasta vietyt viljamäärät sekä ostaa ne elokuun 1 p:nä v. 1930 maksamalla omistajille hinnan, joka vastaa sinä päivänä maailman markkinoilla käypää hintaa laskettuna vapaana viljanvarastopaikalla."

Olen ylläolevassa tehnyt selkoa kaikista niistä aloitteista, joita kuluvana vuonna on Latviassa tehty maataloudellisen pulan lieventämiseksi ja maatalouden tukemiseksi valtiovalan avulla. Tuleeko yksikään näistä ehdotuksista saamaan saeiman hyväksymisen ja missä muodossa, on vielä kyseenalaista. Niiden käsittely on joka tapauksessa siirtynyt saeiman lokakuussa alkavalle syysistuntokaudelle.

Latvian maataloustuottajat ovat, kuten ymmärrettävää, tähän saeiman hitaaseen työtahtiin varsin tyytymättömiä. Onpa käyty puhumaan jonkinlaisesta "talonpoikaisretkestä" pääkaupunkiin saeiman istuntokauden alkaessa, joukkoanomuksista y.m. mielenosoituksellisista toimenpiteistä yleisen huomion kiinnittämiseksi maanmiehen nykyiseen vaikeaan asemaan.

Riassa, kesäkuun 30 p:nä 1930.

B. J. H. M. i. n. g.

47

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA:

Ministeriöön lämpöisen raportti no 32.

Riika

9/8 1930

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 355.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 13/302 (ae) D. 19 30		
Riika, heinäkuun 9 p:nä 1930.		
12/8.30		
5	C16	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 32, mikä käsittää seuraavat tiedotukset:

1. Sotaministerin vaihdoksesta Liettuassa.
2. Latvian ja Liettuan viimeaikaisista keskinäisistä suhteista.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

H e l s i n k i.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedonantoja N:o 32.

LIETTUAN MINISTERIÖ		
13 / 302 / ae		D. 10 30
12 / 8. 30		LXX
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
	5 C16	

1. Sotaministerin vaihdoksesta Liettuassa.

Kuten lehdet ovat tiedottaneet, on presidentti Smetona vapauttanut tehtävistään "terveydellisistä syistä" sotaministeri Variakais'in ja hänen seuraajakseen nimittänyt henkilökohtaisen sihteerinsä, eversti Giedraitis'in.

Utinen nyt tapahtuneesta sotaministerin vaihdoksesta ei tule sille, joka Liettuan asioita on seurannut, suinkaan odottamatta. Variakais'in erosta on puhuttu pitemmän aikaa ja tiedotuksessani maaliskuun 15 p:ltä pidin sitä jo hyvin luultavana. Upseeritaholla katsottiin hänen ehtineen osottautua "keskinkertaiseksi hallinnolliseksi kyvyksi" ja Smetonan henkilökohtainen käsitys hänestä ei liene ollut kovin suuri. Hänen tulonsa sotaministeriksi sanotaan riippuneen siitä suuresta kiireellisyydestä, millä uusi hallitus oli Voldemaraksen kukistuttua muodostettava. Hänen nyttemmin tapahtunut eronsa ei tietääkseni ole minkään erikoisen tapahtuman aiheuttama, vaan pitempiaikaisen, rauhallisen harkinnan tulos. Smetonan lähtö parin kuukauden kylpymatkalle Tshykkoslovakiaan on tosin sitä saattanut kiirehtää, mutta suoranaisena aiheena siihen, kuten eräässä sanomalentuutisessa vihjailtiin, se tietääkseni ei ole ollut. Mistään epäluotettavuudesta Varjakais'in taholta nykyistä regimea kohtaan ei vakavasti ottaen voine olla kysymystä.

Riiian tiedotus N:o 32.

Puhuttaessa Variakais'in korvaamisesta jollakin toisella henkilöllä kuulin aina mainittavan eversti Byrontaksesta, yleisesikunnan osastopäälliköstä, joka varsin aktivisesti on ottanut osaa tautininkai-puolueen toimintaan. Smetonan valinta ei kuitenkaan kohdistunut häneen, vaan, kuten mainittu, henkilökohtaiseen sihteeriksi. Tahtomatta keskenään vertailla molempien näiden pätevyyttä diktatorisesti hallitun ja jatkuvassa sotatilassa olevan maan sotaministeriksi katson kuitenkin olevan syytä huomauttaa, että Smetona Voldemaraksen kukistumisen jälkeen on nimitysasioissa usein menetellyt toisin kuin Liettuan "yleinen mielipide" on laskenut. Hänen sanotaan karttavan henkilöjä, joista voisi tulla "vahvoja" ja siten on esim. kenraali Merkis, jonka tulosta hallitukseen on paljon puhuttu ja joka lienee Liettuan paraita kykyjä, saanut jäädä yhä edelleen maaherraksi Klaipedaan.

Uusi sotaministeri on syntynyt Riiassa 1890, käynyt täällä alkeiskoulun ja osaa hyvin latviankieltä. Palveltuaan Liettuan itsenäistymisen jälkeen eri joukko-osastoissa hänet nimitettiin v. 1924 sotilasasiamieheksi Tshekkoslovakkiaan ja siirrettiin v. 1926 Latviaan ja Viroon asuinpaikkana Riika. Viime vuonna hänet nimitettiin myös maansa sotilasasiamieheksi Suomeen, missä hän ehti käydä vain kerran ennenkuin hän kuluvan vuoden alussa kutsuttiin takaisin sotaministeriöön Kaunakseen, missä hän pian sai nimityksen Smetonan sihteeriksi.

Giedraitis'in kotiinkutsumiseen oli syynä, kuten varmalta taholta olen kuullut, tyytymättömyys hänen toimintaansa täällä. Katsottiin, ettei hän ollut kyllin menestyksellisesti jaksanut toimia Liettuan sotilasetujen hyväksi täällä eikä varsinkaan kyennyt estämään puolalaisen vaikutuksen kasvamista Latvian armeijassa.

Uusi sotaministeri on katsottava otetun hallitukseen ammattiministerinä. Riiassa ollessaan hän ei lukeutunut mihin-

Riian tiedotus N:o 32.

kään puolueeseen, joskin hän mielipiteiltään oli lähellä tautininkai-puoluetta.

Riassa, heinäkuun 7 p:nä 1930.

P. J. Rönkä

Riian tiedotus N:o 32.

2. Latvian ja Liettuan viimeaikaisista keskinäisistä suhteista.

Latvian ulkopolitikan johdon kuluva vuoden alussa tapahtunut siirtyminen uusiin käsiin näyttää - jo asiain tähänastistakin kulkua ja kehitystä silmälläpitäen - merkitsevän muutakin kuin vain henkilövaihdosta. Meän suhteet sen pohjoiseen naapuriin ja liittolaiseen Viroon, mutta varsinkin sen eteläiseen naapuriin Liettuaan, jotka pitkän aikaa ovat jättäneet toivomisen varaa ja jotka Balodiksen niitä hoitaessa miltei jatkuvasti vaikeutuivat, osoittavat nyt huomattavia parantumisen merkkejä. Suoranaisia konkreetisia tuloksia ei tosin vielä voi merkitä, mutta Celminsin on kuitenkin onnistunut niin sanoakseni luoda sellainen ilmapiiri, jossa niihinkin ehkä voidaan päästä.

Sysäyksen entistä suopeamman mielialan syntymiseen Liettuaassa Latviaa kohtaan antoi jo uuden ulkoministerin ohjelmalausunto, jossa vedottiin molempien kansojen läheiseen heimolaisuuteen ja niiden etujen yhteisyyteen ja joka tapasi vastakaikua Liettuan lehdistössä. Näitä sanoja on seurannut Latvian taholta, kuten minulle hiljan Liettuan tšekäläinen lähettiläs myönsi, entistä suopeampi suhtautuminen naapurien välillä aina esiintyviin "pikku asioihin", muutamia huomattavia vierailuja ja entistä ehkä varovaisempi kannanotto Puolaan ja sen taholta tehtyihin esityksiin, mikä Kaunaksessa ei ole jäänyt huomaamatta.

Riian tiedotus N:o 32.

Huomattavista vierailuista on varsinkin mainittava rahaministeri Petrevic'in saapuminen Vitautos suuren kunniaksi järjestetyn maatalousnäyttelyn avajaisiin Kaunakseen, missä hänet harvinaisena vieraana - vuosikausiin ei kukaan huomattavampi latvialainen ole vierailut Liettuassa - otettiin erikoisen juhlallisesti vastaan ja missä hän sanomalehdille myöntämässään haastattelussa saattoi todeta saaneensa keskusteluissaan liettualaisten politikkojen kanssa käsityksen, "että Liettuan ja Latvian välillä ei ole olemassa mitään periaatteellisia eroavaisuuksi molempien valtioiden keskinäisistä suhteista, joten näyttää mahdolliselta päästä yhteisymmärrykseen vielä ratkaisematta olevista konkreetisista kysymyksistä." Tässä lausunnossa lienee tosin melkoinen määrä virallista optimismia, mutta aivan aiheeton ei se kuitenkaan ole.

Petrovic'in käyntiä seurasi Latvian sanomalehtimiesten vierailumatka Liettuan yleisiin laulujuhliin, mihin alotteon oli ottanut tšekäläisen ulkoministeriön sanomalehtijaosto. Vieraiden osaksi tuli mitä ystävällisin vastaanotto nimenomaan virallisen Liettuan taholla ja hallituksen pää-äänenkannattaja "Lietuvos Aidas", jonka sympatiat Latviaan päin ovat vuosikautsia olleet viileänpuoleiset, on sekä vierailun aikana että sen jälkeen omistanut palstamäärin ystävällisiä sanoja latvialle ja sieltä saapuneille vieraille. "Työtä ja tehtäviä on paljon ja täytyy vain mitä hartaimmin toivoa, että liettualais-latvialaisten suhteiden viimeaikainen elpyminen jontaisi niiden ratkaisuun" lausuu lehti artikkelissa loppusanoina vierailun päätyttyä. - Pysyvän vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi molempien maiden sanomalehdistöjen välillä perustettiin vierailun aikana liettualais-latvialainen sanomalehtimiesliitto, mikä tulee pitämään kokouksiaan vuoroin kummassakin maassa.

Liettualaisen mentaliteetin kannalta katsoen vierailuja vielä tärkeämpää on se, että Latvia suhteissaan Puolaan on käynyt entistä pidättyvämmäksi. Tämä on melko selvästi tullut

Riiian-tiedotus N:o 32.

esiin esim. Latvian kannan otossa Puolan taholta valmisteltuun Tallinnan konferenssiin, missä Viron, Latvian, Puolan ja Romanian raha- tai talousministerien piti tavata toisensa kuluvan kuun 20-21 p:nä. Celmins on juuri hiljan antanut Petrevic'in ilmoittaa, että tämä pian alkavan virkalomansa takia on estetty ottamasta osaa mihinkään konferenssiin heinä-elokuun aikana.

Liettuassa näytään asia oikein oivalletun. Sitä todistaa "Lietuvos Aidas'in" /3/7/ suunnitellusta konferenssista julkaisema artikkeli, jossa m.m. lausutaan seuraavaa:

"Konferenssi oli Puolan suunnittelema. Mitään varsinaista taloudellista merkitystä sillä ei voinut olla, sillä Latviassa ja Virolla on Romanian kanssa aivan yhtä paljon yhteisiä taloudellisia etuja kuin Honolulun kanssa. Konferenssin tarkoitus oli ilmeinen: järjestää poliittinen mielenosoitus Neuvosto-Venäjää, Saksaa ja Liettuaa vastaan. Puolalaisilla on yleensä halu alleviivata Puolan poliittista merkitystä ja näyttää maailmalle, että heidän päämääränsä "merestä mereen" toteutuu. Tällainen mielenosoitus on Puolalle erikoisen tärkeä ajankohtana, jolloin Reininmaa vapautuu ja jolloin heidän on varustauduttava taisteluun kahdella rintamalla. Tällöin tahtovat he herättää kunnioitusta ryhmiyksellä "merestä mereen". Tällä ryhmiyksellä voi kuitenkin vain olla mielenosoituksen merkitys; asiallista merkitystä sillä ei ole, koska se ei perustu yhteisiin taloudellisiin etuihin. Mitä hyötyä se saattaisi tuottaa, vai tahdottiinko Moskovaa pelotella tämälntapaisilla konferensseilla? Jos Puolan ja Neuvosto-Venäjän välillä sattuisi vakavampi yhteentörmäys, voisi punainen armeija helposti ilmaantua Itämerenmaiden rajoille ja ehkä niiden pääkaupunkeihinkin. Suomi, joka heti käsitti, mistä on kysymys, kieltäytyi välittömästi Puolalle tulesta kastanjoja poimista. Virolaiset sensijaan ovat täysin hypnotisoidut ja kulkevat Varsovan talutusnuorassa. Mutta Riiasa ei puolalainen hypnosi enää mitään vaikuta. Tämän tosiasian ovat liettualaiset suurella mielihyvällä panneet

Riian tiedoitus N:o 32.

merkille ja sitä suuremmalla syyllä, kun Latvia on lähellä Liettuaa ei ainoastaan maantieteellisesti vaan myös poliittisesti ja taloudellisesti. Latvia on alkanut arvioida entistä korkeammalle hyviä suhteita Liettuaan."

Tahtomatta mitenkään yliarvioida "Lietuvos Aidas'in" kirjoitusten merkitystä tai niiden sävyä, mikä myös hyvin helposti saattaa muuttua, luulen latvialais-liettualaisissa suhteissa kuitenkin joudutun sellaiseen ajankohtaan, jolloin pitkät ajat esilläollessa asioissa ehkä päästään ratkaisuun. Sellainen on ennen kaikkea kysymys kauppasopimuksesta, jota vuosikautia on valmisteltu ja jota koskevat neuvottelut Liettua milloin syystä, milloin toisesta on keskeyttänyt. Se on erinomaisen hyvin käsittänyt, että kauppasopimusta kaipaava etupäässä Latvia, jonka teollisuustuotteille Liettua on mitä luonnollisin menekkima.

Riassa, heinäkuun 9 p:nä 1930.

P. J. ...

54

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C16

ASIA:

Ministeri Kynnisen raportti no 33.

Piilaa

9/8 - 30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 357.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Päivä, heinäkuun 10 p:nä 1930.		
14/7-30		
RYHMÄ	LUKUNUMERO	ASIA
5	C 16.	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 33, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Latvian sanomalehdistön suhtautuminen lapualaisliikkeeseen ja tapantumiin sen yhteydessä.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Kinnunen

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

H e l s i n k i.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedonantoja N:o 33.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Kp 14/302 h.d. 19 30		
14/3.30	Kp	Liik.
RYHMÄ	Luokka	ASIA
5	C/16.	

Latvian sanomalehdistön suhtautuminen lapualaisliik-
keeseen ja tapahtumiin sen yhteydessä.

Huolimatta siitä, että kirjelmissä ja sähkösanomilla olen tiedottanut Latvian sanomalehdistön suhtautumisesta Suomen viimeaikaisiin tapahtumiin, katson kuitenkin olevan syytä jonkunlaisen yleiskatsauksen esittämiseen asiasta koettaen samalla merkitä kunkin huomattavamman sanomalehden kannanoton julkaistujen uutisten ja artikkelien perusteella.

Suurin piirtein voi sanoa Latvian porvarillisen sanomalehdistön sekä tiedottaessaan että kirjoittaessaan viime viikojen tapahtumista asettuneen asialliselle ja useimmissa tapauksissa ymmärtävälle kannalle. Ovatpa eräät maaseutulehdet, kuten "Latgales Siņas" ja "Kurzemes Balss" katsoneet "Lapuan miesten" antaneen esimerkin, jota Latvian olisi syytä omalta osaltaan noudattaa. Uutiset ovat olleet pääasiallisesti, ja muutamissa lehdissä yksinomaan, Latvian tietotoimiston "Letan" välittämiä eikä niiden sisältöä enemmän kuin muotoakaan vastaan siinä tapauksessa ole erityisempää huomautettavaa. Ainoastaan muutamiin lehtiin, kuten esim. "Pehdeja Bridiin" on päässyt perättömiä ja hälyttäviä "omia uutisia". Niinikään on eräissä lehdissä, kuten esim. "Segodnjassa" uutisten otsakkeet olleet jossain määrin

Riian tiedotus N:o 33.

sensatiomaisia, luvaten niin sanoakseni enemmän kuin itse uutinen, mutta se kuuluu yksinkertaisesti niiden omaksumaan toimitustapaan.

Lehtien uutisista puhuen katson olevan syytä mainita, että Lähetyksen taholta tulleet tiedotukset ovat yleensä sellaisinaan päässeet lehtiin, yksinpä "Socialdemokrats'iinkin". Niinpä esim. "Etelä-Pohjanmaan miesten" julistus oli luettavissa huomattavalla paikalla kaikissa lehdissä puoluekarvean katsomatta.

Mitä tulee eri vivahduksiin huomattavampien porvarillisten lehtien suhtautumisessa lapualaisliikkeeseen, olen niiden suhteen yksityiskohtaisesti kutakin seuraten voinut panna merkille seuraavaa:

"L a t v i s", kansallisen ryhmän pää-äänenkannattaja, on sisältänyt säännöllisesti asiallisia uutisia ja asettanut kirjoituksissaan, joista erikoisesti tahtoisin mainita "Suomen tasavallan presidentin miehekkäät sanat" sekä päätoimittaja Arved Bergs'in artikkelin "Käännekohta" / molemmat lähetetty käännettyinä Ministeriölle /, täysin lapualailiikettä suosivalle kannalle. Lehden "Helsingin kirjeet" nimimerkillä J./oensuu/ ovat täysin lapualaishenkisiä.

"B r i v a S e m e 'stä", agraripuolueen päälehdessä, voi sanoa jokseenkin samaa, joskin sen yleinen sävy on ollut pidättyvämpi kuin "Latviksen". Siinä julaistuja kirjoituksista on ehkä huomattavin "Mistä Suomen talonpoika taistelee?" / lähetetty Ministeriölle /.

"J a u n a k a s S i n a s", Latvian levinnein lehti, lähellä demokratista keskusta, on karttanut toimituksellisissa kirjoituksissaan selvää kannanottoa. Lehden ensiksi Helsinkiin lähettämä kirjeenvaihtaja Karlis Ievins kirjoitti siinä määrin lapualaishenkisiä "Helsingin kirjeitä", esim. "Kommunistivastainen liike Suomessa" / lähetetty Ministeriölle, että lehti, "Socialdemokrats'in" ahdistelemana ja arvellen

Riiian tiedotus N:o 33.

Ievinsin katselevan asioita kovin yksipuolisesti, lähetti sinne uuden kirjeenvaihtajan, Peters Bakulis'in, jonka antamien tiedotusten sävy, kuten arvata saattaa, on jo hieman toinen.

"R i g a s c h e R u n d s c h a u", Latvian saksalaisten päälehti, ei myöskään toimituksellisesti ole halunnut merkittä kantaansa. Lenden Helsinkiin lähettämä kirjeenvaihtaja Percy Vockrodt on osoittautunut lapualaisystävälliseksi, jotavastoin sen varsinainen kirjeenvaihtaja, nimimerkki "Spectator", joka lehden ilmoituksen mukaan kuuluu Helsingin ruotsalaisiin piireihin, on täysin vastakkaisella kannalla. Julaiustessaan viimeksi "Spectatorin" kirjoituksen / lähetetty Ministeriölle / toimitus katsoi olevan syytä varustaa se alkulauseella, jossa se vapautti itsensä vastuusta, suoden vain sanainsa mukaan kirjeenvaihtajalleen "sanan vuoron".

"S e g o d n j a", Latvian venäläisten ja samalla emigranttipiirien äänenkannattaja, näkee lapualaisliikkeessä paljon hyvää ja on omistanut sille palstoillaan paljon tilaa. Lenden julkaisemista kirjoituksista ovat huomattavimmat Hanfmanin artikkeli "Sotaretki Helsinkiin" ja Oretshkinin alakerta pääministeri Svinhufvudista.

Yhtä luonnollisesti kuin varsinaiset oikeistolehdet esiintyvät lapualaisliikkeen ystävinä, yhtä luonnollisesti asetuvat sosialistiset lehdet sitä vastaan. "S o c i a l d e m o k r a t s" pitää sitä uhkaavana vaarana Suomen demokratialle ja ottaa täysin torjuvan asenteen. Lehdissä olleista merkitsevimmistä kirjoituksista on mainittava Br. Kalninš'in artikkeli "Kansanvaltainen tasavalta vaiko fascistinen diktatori?" ja K. H. Viikin "Fascistien väkivallantekoja Suomessa". / molemmat lähetetty Ministeriölle /.

Riiassa, heinäkuun 9 p:nä 1930.

P. J. H. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C16.

ASIA:

Rafaël Seppälän raportti: N:o 34.

Ruissa.

28/3-30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 390.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Riika, heinäkuun 29 p:nä 1930.		
15/2.30	2	LEL
5	C16.	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian
Lähetystön tiedonantoja N:o 34, mikä käsittää seuraavan tie-
dotuksen:

Miten ratkeaa Latvian leipäviljakysymys?

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

Rafael Yppilä

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedotus N:o 34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
N:o 15 P. 202 P. 10. 1930		
31/7/30	2	LEE
5	C16	

Miten ratkeaa Latvian leipäviljakysymys.

Viimeksi kuluneina viikkoina on rukiin ja vehnän viljelyn suojelemista koskeva kysymys ollut Latvian hallitus- ja maatalouspiireissä erikoisemman pohdinnan alaisena. Tämän kysymyksen syntyyn nähden viittaa Ministeri Hynnisen tiedonantoihin N:o 31 ja 32.

Saeiman hajaannuttua näkyi kesän kuluessa tšekäläisissä lehdissä mainintoja, että hallitus, Latvian valtiosäännön 81:n kohdan sille antaman vallan nojalla, tulisi asetuksella saattamaan voimaan viljamonopoolin. Mainittua monopoolia koskeva lakiehdotus oli jo aikaisemmin valmistettu demokraattisen keskustan toimesta ja sisältyy se ylempänä mainittuun ministeri Hynnisen tiedonantoon N:o 31.

Viime viikon tiistaina hallitus todella saattoikin viljamonopoolia koskevan kysymyksen hallituskoalition istunnossa käsiteltäväksi. Huolimatta siitä, että kokoukselta ei näyttänyt yleisesti puuttuvan tahtoa auttaa vaikeassa asemassa olevaa maataloutta myöskin leipäviljakysymykseen nähden, sai monopooli kuitenkin puolelleen koalition 53 äänestä vain 17. Tämä merkitsi hallitukselle sitä, että sen oli luovuttava viljamonopooliajatkuksesta.

Koalition istunnossa käydyn laajan keskustelun jälkeen

Riian tiedotus N:o 34.

oli kuitenkin voitu sopia eräistä pääperiaatteista viljakaupan säännöstelylle ilman monopoolia. Näiden pohjalla annettiin maatalousministeriölle tehtäväksi valmistaa uusi ehdotus, joka tuli käsiteltäväksi jo seuraavana eli viime torstaina koalition istunnossa. Tämä ehdotus, vaikk'ei se sellaisenaan tullutkaan istunnossa hyväksytyksi, on kuitenkin yhä vielä kysymyksen suunnitellun ratkaisun pohjana. Näinollen ja koska siitä lyhykäisesti ilmenee ne periaatteet, joiden pohjalla vielä ainakin tällä hetkellä ratkaisua toivotaan, pyydän saada liittää sen kokonaisuudessaan suomennettuna oheen. / Vrt. Liite /.

Kuten jo mainitsin, ei tämä ehdotus, joka jo itsessään on kommissionien tulos, sellaisenaan tullut hyväksytyksi, vaan on se vielä parhaillaan muokkauksen alaisena maatalousministeriössä ja joutuu uudelleen kuluvalle viikolla koalition käsiteltäväksi. Tämän johdosta lieneekin syytä huomauttaa, että eräiden sanomalehtien uutiset / Rig. Rundschau, Sevodnja /, joista helposti saa sen käsityksen, että joitakin lopullisia tuloksia jo olisi saavutettu, ovat ennenkäteisiä tai lievimmin sanoen epäselvään muotoon laadittuja. Päinvastoin on vielä tällä hetkellä vaikea varmuudella sanoa minkälaisen ratkaisun kysymys on saava. Näin lausui myös minulle eräs maatalousministeriön osastopäällikkö, kun tänään hänen kanssaan asiasta keskustelin.

Ehdotukseen itsessään lienee tuskin mikään koalitioryhmistä tyytyväinen. Kuitenkin voidaan siinä havaita muutamia periaatteita, jotka lienevät saaneet yleisempää kannatusta ja todennäköisesti tulevat olemaan pysyvämpää laatua kysymystä lopullisesti ratkaistaessa. Näistä mainittakoon ennen muuta maanviljelijöille lakiehdotuksen mukaan tarjoutuva tilaisuus lombardi-lainana saada viljaa vastaan rahaa valtion viljavaroilta. Tämän on katsottu erikoisesti maanmiestä siltä kannalta hyödyttävän, ettei hänen tarvitse myydä välittäjille heti syksyllä viljaansa, kuten tähän asti, vaan voi sitä vastaan saada rahaa ja lunastaa sen takaisin sekä myydä vasta keuhällä, jolloin hinnat tavallisesti ovat korkeammat. Toiseksi merkitsee

Riian tiedotus N:o 34.

valtion väliintulo viljan ostajalle ja pantiksi ottajalle myöskin sitä, että sen tuottajat vapautuvat pakosta myydä viljaansa välittäjille näiden asettamiin hintoihin. Kolmanneksi on katsottu viljankauppioiden sallitun ulkomaisen viljan maahantuonnin riippuvaiseksi asettamisen siitä, missä määrin he ovat jo ostaneet kotimaista viljaa, suuresti edistävän viimeainitun käyttöä ihmisten tarpeiksi erikoisesti kaupungeissa, joissa suurimmaksi osaksi on eletty ulkomaisella viljalla. Kauppiaan ostama ulkomaisen viljan on ajateltu ei missään tapauksessa saavan nousta yli 50 % hänen ostamastaan kotimaisen viljan määrästä.

Kosketeltua ehdotusta on paljon moitittu ja varmasti syyistäkin, sillä parhaana mahdollisena sitä tuskin voinee pitää. En kuitenkaan katso olevan syytä ryhtyä selostamaan näitä huomautuksia, koska niiden kohteena toistaiseksi on vain ehdotus, josta ei voi vielä sanoa, millaiseksi se muovaillaan.

Lopuksi pyydän vielä saada selostaa lyhyesti sanomalehtien ottamaa kantaa lakiehdotukseen ja koko kysymyksen ratkaisuun nähden. Selvimmin ovat lausuneet mielipiteensä "Jaunakas Siņas" ja "Socialdemokrats" vieläpä suunnilleen yhtäpitävästi kosketeltua ehdotusta vastaan sekä viljamonopoolin puolesta. "Jaunakas Siņas" sanoo ehdotuksen olevan pelkkä "fata morgana" maatalouden suojelemiseksi, josta hyötyvät vain liikemiehet, sekä jatkaa: "Ilman viljamonopoolia emme pääse suurvaltojen "dumping"-menettelyllä aikaansaamasta sekasorrosta viljamarkkinoilla. Valtiomme ei jaksakaan kantaa riskiä maanviljelijöille maksamista hinnoista pantatusta viljasta, jollei hallituksen käytettävänä ole viljamonopoolia, joka säännöstelisi viljantuonnin. Latvia ei myöskään kestä 50-60 milj. Ls. virtaamista ulkomaille viljasta, jota helposti voisi kasvattaa omassa maassa. - Eduskunnan on viipymättä annettava vastaus tähän nykyhetken tärkeämpään kysymykseen, jonka yleinen taloudellinen tilanne on asettanut: hyväksyykö se taikka hylkääkö viljamonopoolin. Välitietä ei ole. Ja siksi eduskunta on kutsuttava koolle ylimääräiseen istuntoon

Riian tiedotus N:o 34.

päättämään asiasta."

Saeiman kokoonkutsumista kannattaa myöskin "Socialdemokrats". Sekä esitettyä ehdotusta että monopoolia vastaan kirjoittaa "Latvijas Sargs" tehden oman ehdotuksensa. Muut lehdet kuten "Latvis", "Brihva Seme", ja "Sevodnja" eivät ole lausuneet vielä mielipiteitään uudesta suunnitelmasta, vaan näyttävät odottavan, miten hallitus asian lopullisesti ratkaisee.

Selostetuista sanomalehtilausunnoistakin on huomattavissa, että kysymys vielä helposti saattaa suurestikin "mutkitua" ja ratkaisu, jota hallituskin näytti viime viikolla jo toivoneen, lykkääntyä etäällekin.

Tätä tukee vielä sekin, että demokraattinen keskuspuolue on jo ilmoittanut, että ellei tyydyttävää ratkaisua saada aikaan, ryhtyvänsä vaatimaan saeiman koollekutsumista ylimääräiseen istuntoon, jossa maataloutta suojelevia toimenpiteitä koskeva kysymys koko laajuudessaan olisi otettava ratkaistavaksi. Loppuviikolla on koalition istunto, josta suuresti tulee riippumaan asiain edelleenkehittyminen, jota toivon saavani myöhemmin selostaa.

Riiassa, heinäkuun 28 p:nä 1930.

Rafael Leppänen

Ehdotus laiksi leipäviljankaupan säännöstelemiseksi.

1. Maatalousministeri voi määrätä, missä suhteessa myllylaitosten on sekotettava kotimaista ja ulkomaalaista viljaa / rukiita ja vehnää / viljantuotteiden valmistuksessa sekä jauhatusprosentin jauhettavasta viljasta / kotimaisen ja ulkomaisen välillä /.

2. Kotimaassa viljeltyyn rukiiseen ja vehnään näiden viljakauppa on vapaa. Markkinoiden järjestelytarkoituksissa maatalousministeriö ostaa taikka ottaa vastaan pantiksi leipäviljaa suoraan tuottajilta. Maanviljelijät saavat näiden sääntöjen perusteella myydä maatalousministeriölle ainoastaan sen määrän itse tuottamaansa viljaa, joka ylittää heidän taloutensa kulu- tustarpeen.

3. Hallitus määrää viimeistään joka vuoden elokuussa tuotantokustannusten perusteella normalihinnat kotimaiselle rukiille ja vehnälle, joilla hinnoilla maatalousministeriö ostaa tuottajilta mainittua viljaa.

4. Rukiita, vehnää sekä näiden viljalajien tuotteita saavat tuoda maahan ainoastaan henkilöt ja toiminimet, jotka ovat ostaneet viljantuotteiden valmistusta varten maatalousministeriöltä määrätyn määrän kotimaista viljaa. Ostetusta määrästä kotimaista viljaa maatalousministeriö antaa todistuksen, joka on esitettävä tulliviranomaisille tuodessa maahan ulkomaalaista viljaa taikka siitä valmistettuja tuotteita.

5. Kaikkien yritysten ja henkilöiden, jotka harjoittavat vilja- tai sen tuotteiden kauppaa taikka suorittavat mainittujen tarvikkeiden hankintoja toisia henkilöitä ja laitoksia var-

ten, on maatalousministeriön vaatiessa ilmoitettava hallussaan oleva viljan määrä ja sen valmisteiden paljous. Vaadittaessa mainittu määrä on myöskin näytettävä.

6. Viljamarkkinoiden järjestelyä ja viljan panttaamista varten on myönnettävä erikoiset varat.

7. Näiden sääntöjen rikkomiseen syyvät maatalousministeriö saa sakottaa Ls. 5000 saakka.

472

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/16.

ASIA:

Rafaal Seppälän rap. no 35.

Ruoka.

2/8 - 80.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 399.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Riika, elokuun 2 p:nä 1930.		
16/308/40. 1930		
4/8. 30		LLI
RYHMÄ		KOKO
5	96.	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 35, mikä käsittää seuraavat tiedotukset:

1. Memelin kysymys.
2. Voldemaraksen karkoittaminen Kaunasista.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

Rafaël Pyppeli.

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

H e l s i n k i.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIASSA.

Tiedotus N:o 35

ULKOASIAMINISTERIÖ		
16/908 lae D. 19 30		
4/8.30	2	LM
R. B. A.		
5	C 16	

Memelin kysymys.

Tällä hetkellä näyttää Memelin kysymys jälleen joutuneen tavallaan kansainvälisenkin huomion esineeksi. Oheenliittämässäni sanomalehtileikkeleessä mainittujen Liettuan hallituksen suunnitteleman kahdentoista lakiehdotuksen on katsottu merkitsevän "kohtalonhetkeä" Memelin alueen itsehallinnolle, ei ainoastaan alueen väestön keskuudessa vaan myöskin laajalti Saksassa. Tälle nyt syntymässä olevalle ristiriidalle ovat luoneet pohjan jo aikaisemmat tapahtumat kuten ne hallinnolliset rettelöt, joita on ollut Liettuan hallituksen ja Memelin alueen asukkaiden välillä sekä myöskin kielipolitiikka, joka varsinkin viime aikoina näyttää kohdistuneen saksankieltä vastaan. M.m. on Liettuan hallitus suunnitellut määrätä kaikki saksankieliset ilmoituskilvet poistettaviksi kaupungeista, huolimatta siitä, että juuri näiden väestön enemmistö on saksalaista.

En ole tähän mennessä ollut tilaisuudessa tutustua liettualaisten lehtien lausuntoihin asiassa. Olen kuitenkin kuullut, että Liettuassa on julkisuudessa tehty ehdotuksia kahteen suuntaan menettelyyn nähden Memelin alueen asiain järjestelyssä. Toisen mukaan on tahdottu kehottaa varovaisuuteen / m.m. Lietuv. Aidas / kun taas toiset ovat katsoneet asian olevan Liettuan sisäisen asian, jonka järjestelyyn ulkomaalaisten eli erikoisesti saksalaisten mielipiteen ei saa antaa vaikuttaa. Kumpiko on oikeampi, siitä en tahdo lausua mitään, tulkoon kuitenkin huomautettua, että tämä kysymys jo nyt on huonontanut Liettuan ja

Saksan suhteita ja sen järjestelystä riippuu mihin suuntaan ne edelleen kehittyvät. Ennestään ovat Liettuan suhteet jo suorastaan katkaistut Puolaan ja tämä naapuri näyttää olevan kiinnostettu myöskin Liettualle kuuluvasta Memelin alueesta. Julkisuu-
dessa on näkynyt, vaikkei millään tavalla virallisena, ehdotus, että Puola vaihtaisi Saksan kanssa Danzigin alueen eli n. s. "Puolan koridorin" Memelin alueeseen. Edelläkosketeltu ristiriita on kuitenkin vielä nyt vain alussaan ja näyttää tällä hetkellä vielä olevan rinnastettavissa aikaisempiin sattuneisiin erimielisyyksiin.

Riiassa, elokuun 2 p:nä 1930.

Rafael Yppönen

Riian tiedotus N:o 35.

2. Voldemaraksen karkoittaminen Kaunasista.

Voldemaraksen vangitsemiselle ja karkoittamiselle viime kuun 24 p:n illalla on siitä lähtien omistettu lehdissä melkoista huomiota. Nyt näyttää mielenkiinto jo laskeneen. En ole asiaan aikaisemmin kajonnut koska sanomalehdet ovat sen seikkaperäisesti päivittäin selostaneet ja muita tietoja ei ole ollut saatavissa. Liettuan lehtienkin uutiset ovat olleet aivan lyhyitä ja sisältäneet vain samat asiat kuin tšekäläiset lehdet. Pyydän kuitenkin saada lyhyesti kosketella tapausta niiden tietojen nojalla mitkä olen konsuli Aarniolta saanut, ja sellaisena kuin hän koko ajan tapahtumapaikalla oleskelleena sen näin jälestäpäin katsoen näkee. Viimeaikoina ei voi sanoa mitään kuuluneen siitä, että Voldemaraksen "prestisit" olisivat nousseet vaikka hän itse kuuluukin innolla toimineen. Voldemaras ei siis ollut ennen vangitsemista käynyt hallitukselle vaarallisemmaksi kuin aikaisemmin. Syy vangitsemiseen on todennäköisesti vain ollut siinä, että hallituksen kärsivällisyys, jonka myös muutamat tahot käsittää arkuudeksi, on loppunut, kuten sanomalehdissäkin on mainittu. Ulkonaisesti tämä vangitseminen ei antanut aihetta erikoisemille toimenpiteille muuta kuin sinä yönä, jona se tapahtui jolloin Kaunakseen johtavat tiet ja sillat olivat suljetut ja vartioita oli asetettu kaduille. Päivällä ei konsuli Aarnio sano huomanneensa mitään erikoisempaa Kaunaksen kaduilla liikkuessaan ja nyt näyttää koko tapaus olevan vailla suurempaa mielenkiintoa, jota Voldemaras omalla haastattelullaan on viimeksi koettanut nostattaa. Julkisesti ilmoitetaan Voldemaraksen mielen tilan tutkimisesta, josta aikaisemmin on mainittu, luovutun.

Mitään mielenilmaisua eivät Latvian lehdet ole Voldemaraksen vangitsemisesta sen paremmin kuin edellä kosketellusta Memelin kysymyksestäkään antaneet, vaan ovat ne vain uutisina selostaneet.

Riassa, elokuun 2 p:nä 1930.

Rafael Pyyti.

"Memeler Dampfboot'issa" luetellut kaksitoista lakiehdotusta, joilla Liettuan hallitus aikoo yksityiskohtaisesti järjestää Memelin alueen ja emämaan suhteen.

1. Allgemeines Gesetz über die Beziehungen zwischen der Zentralregierung und der Regierung des autonomen Gebietes.
2. Gesetz, in dem festgelegt wird, welche Gesetze im Memelgebiet gelten und wie diese Gesetze publiziert werden.
3. Gesetz über das litauische Staatssiegel und die Staatsfahne sowie die Benutzung der Fahne des Memelgebietes.
4. Das Statut des Gouverneurs des Memelgebietes.
5. Das Gesetz über die Tätigkeit der memelländischen Abteilung im Obersten Tribunal und des Oberstaatsanwaltes des Memelgebietes.
6. Gesetz über die Beamten der Zentralregierung im Memelgebiet.
7. Gesetz über die Tätigkeit der Behörden der Zentralregierung im Memelgebiet.
8. Gesetz über die Durchführung der Militärdienstpflicht im Memelgebiet.
9. Gesetz über den Seeverkehr, den Memeler Hafen, die Fischerei in den Küstengewässern und dergl. mehr.
10. Akzisegesetz.
11. Gesetz über den Schutz der nationalen Minderheiten im Memelgebiet.
12. Gesetz über die Regelung des Kredits im Memelgebiete.

58

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5°

OSASTO: C16.

ASIA: _____

Rafael Seppälän raportti no 86.

Pöytä

5/8-30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 407.

*Pol. Os. kpl
Lähet. Maatalous
min. tied.
S.M.*

Riika, elokuun 5 p:nä 1930

17/303	1930
4/30	No
5	C16

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 36, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Toimenpiteistä maatalouden kannattavaisuuden edistämiseksi Latviassa.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

Rafaël Sippälä

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

RIIASSA.

Tiedotus N:o 36.

KOASHI		77)
17/303 ho		30
8/8.30	№	112
...HMA	OS.	...
5	C/6.	

Toimenpiteistä maatalouden kannattavuisuuden edistämiseksi Latviassa.

Latvian hallituksen työohjelmassa ovat maatalouden tukemista koskevat toimenpiteet edelleen etualalla ja niistä keskeisimpänä leipäviljakaupan säännöstelyä koskeva kysymys.

Kuten jo tiedotuksessani N:o 34 mainitsin tuli hallituksen ehdotus leipäviljakaupan säännöstelemiseksi viime viikon lopulla jatkokäsittelyyn, saeiman hajalla ollessakin istuntojaan pitävän hallituskoalition kokouksessa. Minkä ratkaisun kysymys istunnossa oli saava, oli etukäteen vaikeasti ennustettavissa. Sanomalehdet olivat ehdotusta ankarasti arvostelleet ja sisälse, kompromissin tuloksena, epäilemättä eräitä heikkouksia. Sitäpaitsi ovat asiallisesta harkinnasta poikkeavat puoluelaskelmat koko ajan suuresti vaikeuttaneet kysymyksen ratkaisua. - Toisaalta kävi maaseudulla mieliala, sadon korjuun lähetessä, entistä levottomammaksi. Talonpojat odottavat kiihkeästi tälle heille niin tärkeälle kysymykselle lopullista ja asiallista ratkaisua.

Viimeksimainittu tosiasia näyttääkin olleen suuresti omiaan jouduttamaan positiivisiin tuloksiin pääsyä hallituskoalitiassa. Hallituksen ehdotus tuli suurin piirtein katsoen esityksessä muodossaan hyväksytyksi. Ehdotukselle oleelliset, tiedotuksessani N:o 34 selostamani pääperiaatteet tulivat muuttumattomina pysytetyiksi. Tehdyt muutokset, ehkä kolmea kohtaa lukuunottamatta, ovat pääasiassa vain selvennyksiä ja lakiteknilisiä parannuksia. Liitän kuitenkin uuden jo hallituksenkin hyväksymän ja vain publiqatsionia vailla olevan asetuksen kokonaisuudessaan oheen. / Liite. /

Riian tiedotus N:o 36.

Ehdotusta ja uutta asetusta asiallisesti toisiinsa verrattaessa on l. kohdassa pari tärkeätä muutosta. Jo alunperin katsottiin ulkolaisen ja kotimaisen viljan suhde-prosentin määräämisen riippuvaksi jättämistä vain yhden henkilön, maatalousministerin, tahdosta, arveluttavaksi. Siksi asetuksessa nyt sanotaankin, että jauhatus- ja valmistusprosentin määrää h a l l i t u s maatalousministeriön esityksestä. Säädöksellä, että kotimaisen ja ulkolaisen viljan sekoitussuhde on määrättävä vähintään kuukaudeksi, tahdotaan poistaa epävarmuus viljamarkkinoilta.

Kolmanteen kohtaan tullut muutos, että rajahinnat viljalajeille määrätään "tuotantokustannusten y. m. s e i k k o j e n p e r u s t e e l l a", on tärkeä. Tässä kohden näet katsotaan ehdotuksen muuttuneen oleellisesti viljanviljelijäin vahingoksi. Tehdyn lisäyksen jälkeen ei nimittäin ole enää katsottu olevan takeita siitä, että hallituksen määräämät rajahinnat aina tulisivat vastaamaan tuotantokustannuksia. Viljan lombardointia koskevia säädöksiä on edelleen kehitetty m. m. määräämällä että pantiksi pantu vilja voidaan saada takaisin 6 kk:n kuluessa panttaamispäivästä lukien.

Tähän asetukseen samoin kuin jo ehdotukseenkin tyytymättömien joukko on edelleen suuri. Kiivaimmin esiintyy sitä vastaan koalitioon kuuluvista ryhmistä demokr. keskus, joka edelleen pitää kiinni monopolista ja puuhaa parhaillaan saeman kokoonkutsumisista ylimääräiseen istuntoon. Tämän puolueen mielipiteitä useasti tulkitseva, vaikka puolueeton "Jaunakas Sinas", arvostelee asetusta ankarasti sanoen sen avaavan mahdollisuuksia väärinkäytöksille ja jatkaa: "Erittäin epätydyttävä on lisenssi-järjestelmä, jota tulevat käyttämään hyväkseen myllylaitokset. Toisaalta taas viljantuottajat tulevat pyrkimään mahdollisimman suuren viljamäärän panttaamiseen, mitä on miltei mahdotonta kontrolloida. Asiantuntijat lausuvat jo nyt, että on hyvin mahdollista, että suuret mylly-yhtiöt ostavat heti koko sadon, mikä kotimaan markkinoilla on saatavissa; saaden siten yksinoikeuden tuoda maahan ulkolaista viljaa. Tuloksena voi siis olla "myllylaitosten viljamonopoli" eivätkä pienemmät viljakauppiat

Riian tiedotus N:o 36.

pääse viljan ostoon ollenkaan käsiksi."

Tarvitsematta olla lainkaan niin pessimistinen kuin "Jau-nakas Sinas" on kuitenkin myönnettävä, että asetus käytäntöön sovellettuina vaatii tarkkaa kontrollisysteemiä, jonka toteut-taminen voi käydä ylivoimaiseksi.

Sanomalehdistö suhtautuu uuteen asetukseen kutakuinkin samoin kuin aikaisempaan ehdotukseenkin, johon suhtautumista olen tiedotuksessani N:o 34 selostanut.

Demokraattisen keskustan pyrkimyksellä, saada saeima ko-koonkutsutuksi ylimääräiseen istuntoon maatalouden suojelemista koskevia kysymyksiä käsittelemään näyttää ainakin tällä hetkellä olevan sangen pienet menestymismahdollisuudet. Sosialidemokraa-tit sanovat, etteivät he missään tapauksessa tule kannattamaan monopolia keskustan esittämässä muodossa, koska se liian vähän ottaa huomioon kuluttajien etuja. Muutenkin he nyt, kun mielet ovat kiihdyksissä, pitävät ajankohtaa epäedullisena monopolin toteuttamiselle. Puolueen johto ei kuitenkaan ole vielä tehnyt asiassa päätöstä, joten lopullista ei voi sanoa.

Agraripuolueet katsovat kyllä myöskin, ettei tällä ase-tuksella vielä ole saavutettu kaikkea, mikä pitäisi, mutta pi-tävät viisaimpana tänä syksynä tyytyä siihen, mitä hallitus on saanut aikaan, sillä voisihan käydä niin, että saeiman kokoon-nuttua, sadon valmistuessa, ei olisi mitään maataloutta suojaa-via säädöksiä. Sitäpaitsi on herättänyt tyydytystä se, että hal-litus myöskin muiden maatalousalojen turvaamiseksi valmistaa lakisäädöksiä. Niinpä minulle tänään maatalousministeriössä il-motettiin, että asetukset voin ja bacon'in viennin edistämisek-si parhaillaan ovat viimeisteltävinä budjettikomissionissa val-mistuen piakkoin sekä että edellä kosketeltu asetus viljakaupan säännöstelystä aijotaan jo ylihuomenna julkaista, jolloin se he-tti tulee voimaan. Voitane se siis pitää kutakuinkin todennäköise-nä, että kosketeltu asetus kuluvana syksynä tulee viljakauppaa säännöstelemään, vaikkei sille muuten voikaan pitkää ikää ennu-ttaa.

Riassa, 4 p:nä elokuuta 1930.

Rafaal Pippilä.

Asetus leipäviljan kaupan sääntöalaksi.

/ Julkaistu Latvian V.S:n 81 §:n nojalla /.

1. Maatalousministerin esityksestä voi hallitus antaa säädöksiä siitä, missä suhteessa myllylaitosten on sekotettava kotimaista ja ulkomaista leipäviljaa / rukiita ja vehnää / viljatuotteita valmistettaessa sekä määrätä jauhatusprosentin jauhattavasta viljasta. Kotimaisen ja ulkomaisen viljan sekoitusuhde on määrättävä ainakin yhdeksi kuukaudeksi eteenpäin.

2. Sadon markkinoille sijoituksen edistämiseksi ottaa maatalousministeriö vastaan maanviljelijöiltä heidän kasvattamansa viljan varastohuoneisiinsa säilytettäväksi sekä pantiksi Latvian pankille maanviljelijöiden siltä saamien lainojen vakuudeksi. Maanviljelijät saavat näiden sääntöjen perusteella luovuttaa ainoastaan sen osan itse kasvattamastaan viljasta, joka ylittää heidän taloutensa siementä varten ja ravinnoksi tarvittavan määrän.

3. Hallitus määrää rajahinnat pantattavalle kotimaaiselle rukiille ja vehnälle näiden viljalajien tuotantokustannusten y.m. seikkojen perusteella. Maanviljelijöille annettu etuanti ei saa ylittää käypää markkinahintojä. Erikoisen sopimuksen perusteella Latvian pankin ja viljantuottajien kanssa maatalousministeriöllä on oikeus myydä sen varastohuoneustoihin pantattua viljaa.

4. Eron saadun etuannin ja myyntisuunnan välillä maatalousministeriö suorittaa pantatun viljan omistajalle.

5. Erikoisen viljantuottajien kanssa tehdyn sopimuksen perusteella luovuttaa maatalousministeriö saadun etuannin takaisinsuoritusta vastaan 6 kuukauden aikana panttaamispäivästä laskien pantatun viljamäärän panttaajalle takaisin, jos hän niin haluaa.

6. Oikeus tuoda maahan ruista, vehnää sekä näiden viljalajien valmisteita on ainoastaan henkilöillä ja toiminimillä.

jotka ovat ostaneet vastaavan määrän kotimaista viljaa vilja-
tuotteiden valmistamista varten valtion varastohuoneista. Oste-
tuista määrästä kotimaista viljaa maatalousministeriö antaa to-
distuksia, jotka ovat esitettävät tullikamareille ulkomaista
viljaa tai sen valmisteita tullattaessa.

7. Kaikkien yritysten ja henkilöiden, jotka harjoitta-
vat vilja- tai sen valmisteiden kauppaa taikka hankintaa toisia
henkilöitä tai laitoksia varten, lukuunottamatta viljantuotta-
jia, on ilmoitettava ja näytettävä rekisteröimistä varten ma-
atalousministeriölle heidän hoidossaan taikka hallussaan olevat
vilja- tai sen valmisteiden varastot. Tässä asetuksessa säädet-
ty järjestys on voimassa myöskin rekisteröidyn ulkomaaisen vil-
jan ja sen valmisteiden varastoihin nähden.

8. Niitä, jotka tekevät itsensä syylliseksi tämän asetuk-
sen tai sen nojalla annettujen määräysten rikkomiseen, voi ma-
atalousministeri sakottaa enintään 5000 Ls. suuruisella sakolla.

9. Säädettyä tämän asetuksen täytäntönnäpänemiseksi an-
taa hallitus

10. Tämä asetus astuu voimaan sen julkaisemispäivänä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA: _____

Ministeriöbyråns rapporti no 37.

Riika.

30/8 - 30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 476.

Riika, elokuun 30 p:nä 1930.

18/308		
3/9-30	3	LJL
FINLAND	RUUSU	RUUSU
5	16.	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetyksen tiedonantoja N:o 37, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Kokemuksia latvialais-venäläisestä kauppasopimuksesta sen toiselta voimassaolovuodelta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

RIIKA.

Tiedonantoja N:o 37.

L. K. AS. ANNIIN STERN		
17 18/303 (ap) 19 30		
3/9 - 30	1930	L. K.
RYHMÄ	LUOKA	ACIA
8	C16	

Kokemuksia latvialais-venäläisestä kauppasopimuksesta sen toiselta voimassaolovuodelta.

Saatuani käytettäväksi yksityiskohtaisia numeroja Latvian ja Venäjän keskinäisestä kauppavaihdosta kuluneelta vuodelta katson olevan syytä erikoisessa tiedoituksessa esittää näiden numerojen valossa kokemuksia kiivaiden puolustaistelujen esineenä olleesta latvialais-venäläisestä kauppasopimuksesta sen toiselta voimassaolovuodelta eli ajanjaksolta 5/11 1928 - 5/11 1929.

Latvian vienti Venäjälle ja tuonti sieltä käsitti viimeisinä viitenä vuonna:

	Vienti 1000 lateissa:	Tuonti 1000 lateissa:
V. 1925	7.519	10.638
V. 1926	10.240	11.703
V. 1927	3.753	18.353
V. 1928	23.512	17.469
V. 1929	40.079	17.022

Jos taas otamme kauppasopimuksen ensimmäisen ja toisen voimassaolovuoden s.o. ajanjaksot 5/11 1927 - 5/11 1928 ja 5/11 1928 - 5/11 1929 ja vertaamme niitä vastaavaan edelliseen ajanjaksoon 1926-27, saamme seuraavat luvut:

	Vienti 1000 lateissa:	Tuonti 1000 lateissa:
1/11 1926 - 31/10 1927	3.120	19.706
5/11 1927 - 5/11 1928	20.420	16.978

Riiian tiedotus N:o 37.

5/11 1928 - 5/11 1929 39.283 17.888

Tärkeimmät vientitavarat Venäjälle jakautuivat laatuunsa
nähden molempina ensimmäisinä sopimusvuosina seuraavasti:

	5/11 1927-5/11 1928	5/11 1928-5/11 1929.
	Ls.	Ls.
nahkaa	2.846.709	4.573.518:-
kudoksia	2.615.690	4.585.488:-
rautalankaa	1.711.826	17.765:-
polkupyöriä	1.528.028	2.350.617:-
maatalouskoneita	1.207.638:-	1.576.322:-
lannoitusaineita	1.129.095	1.515.063:-
apilansiemeniä	1.116.442:-	—
mistarautaa ja		
terästä	1.019.217:-	586.151:-
vuotia	961.073:-	1.366.231:-
villatavaroita	927.651:-	8.267.618:-
hylsypaperia	761.468:-	126.103:-
linoleumia	719.335:-	454.628:-
paperia	407.494:-	2.963.379:-
rautatavaroita	217.422:-	165.624:-
sellulosaa	167.657:-	83.542:-
työkaluja	125.702:-	446.541:-
vaununovia	95.586:-	140.473:-
akkunallasia	87.992:-	515.177:-
nauloja	48.171:-	—
kalasäilykkeitä	26.488:-	238.513:-
rautatievaunuja	—	5.840.154:-

Mitä taas tärkeimpiin tuontitavaroihin Venäjältä tulee,
jakautuivat ne kyseellisinä ajanjaksoina seuraavasti:

sokeria	5.714.135:-	5.629.356:-
paloöljyä	1.309.766:-	1.022.703:-
naftaa	1.051.021:-	809.143:-
bensiniä	597.904:-	962.825:-
kuivattuja hedelmiä	583.135:-	1.174.917:-
vehnää	444.312:-	76.897:-
puuvillakankaita	383.296:-	862.542:-
suolaa	222.530:-	248.462:-
tupakkaa	174.809:-	656.256:-
pähkinöitä	96.686:-	179.871:-
senappia	35.677:-	60.376:-
päivänkukansiemeniä	32.068:-	28.879:-
soodaa	20.888:-	77.341:-
kivennäisvesiä	14.368:-	22.261:-
sähkölamppuja	14.147:-	18.357:-
puuöljyä	5.135:-	24.513:-
kumirenkaita	1.436:-	23.071:-

Ylläesitettyjä numeroita tarkastaessa on todettava, että
Latvian kauppa Venäjän kanssa on sekä ensimmäisenä että toisena
sopimusvuonna oleellisesti kasvanut. Viimeksikuluneena sopimus-
vuonna on Venäjä jokseenkin täsmälleen kyennyt täyttämään kauppa-
sopimuksen perusehdot. Sen Latviasta ostama ja sieltä tuoma tava-

Riian tiedotus N:o 37.

ramäärä vastaa melkein kirjaimellisesti kauppasopimuksen vuosittain edellyttämää 40 milj. latin minimimäärää. Tehdyt tilaukset, jos kauppavaltuuskunnan antamat tiedot pitävät paikkansa, nousevat sen ylikin, muodostaen Ls. 40.406.576:-. Venäjän vienti Latviaan on tosin jäänyt edellytettyä minimimäärää, 19 milj. latia, jonkun verran pienemmäksi, mutta Latvian kannalta katsoen ei se suinkaan liene mikään valitettava tosiasia. Lisäksi on huomioonotettava, kuten jo ajemmin toisessa yhteydessä olen saanut tilaisuuden huomauttaa, että tärkeimpien vientitavarain luetteloon, jos sitä Latvian vientimahdollisuuksien valossa tarkastaa, sisältyy joukko tavaroita, joiden vientimuuanne olisi kohdannut melko suuria vaikeuksia.

Suhteellisesti suotuisana seikkana on vielä mainittava, että Venäjän tekemät tilaukset ja sen päättämät kaupat jakautuvat verrattain lukuisten liikeyritysten kesken. Kaikkiaan on niistä tullut osalliseksi 55 teollisuuslaitosta ja 12 kauppa-liikettä. Edellisten osuus muodostaa Ls. 38.282.479:- ja jälkimmäisten Ls. 2.124.097:-. Eri teollisuusalojen välillä jakautuivat tilaukset seuraavasti:

	Tehtaitten luku	Ls.
metalliteollisuus	20	19.745.972:-
kutomoteollisuus	19	9.633.477:-
nahkateollisuus	6	5.441.091:-
kemiallinenteollisuus	3	2.007.328:-
paperiteollisuus	3	1.088.933:-
säilyketeollisuus	3	356.099:-
muu teollisuus	2	9.579:-

Määrätyn tuonti- ja vientiminimin ohella sisältyy kauppasopimukseen myös ehto transitoliikenteen minimimäärästä. Venäjä sitoutuu siinä kuljettamaan ensimmäisenä sopimusvuonna suunnassa idästä länteen s.o. Latvian joltakin raja-asemalta johonkin Latvian satamaan vähintään 200.000 tonnia kauttakuluttavaa sekä lisäämään tätä liikennettä 10 %:lla kunakin seuraavana sopimusvuonna.

Tässä suhteessa ovat venäläiset niin ensimmäisenä kuin

Riian tiedotus N:o 37.

toisenakin sopimusvuonna, suorastaan loistavasti lunastaneet lupauksensa. Kuluneena sopimusvuonna ovat he kyseellisessä suunnassa kuljettaneet edellytetyjen 240.000 tonnin asemasta 472.000 tonnia, eläviä eläimiä lukuunottamatta, ja vastakkaisessa suunnassa lisäksi 166.000 tonnia. Ensimmäisenä sopimusvuonna olivat vastaavat luvut 344.000 tonnia ja 219.000 tonnia.

Suunnassa idästä länteen on kauttakuluttavaran /Venäjän viennin/ muodostaneet etupäässä:

puutavarat	241.086.428	kg.
pellava	39.413.295	"
palkokasvit	31.978.618	"
puuvillanjätteet	21.454.305	"
riista	16.851.097	"
munat	16.609.045	"
hedelmät ja marjat	10.074.078	"
liha	9.834.859	"
suola	8.644.874	"
voi	7.704.960	"
kalat	3.740.088	"
öljykakut	3.545.985	"
lumput	3.074.029	"

Kauttakuluttavaroista suunnassa lännestä itään / Venäjän tuonti / on ensi sijassa mainittava:

koneet	35.584.737	kg.
lannoitusaineet	27.096.427	"
maatalouskoneet	19.354.950	"
villa	11.227.264	"
sähkötarvikkeet	4.665.964	"
ajoneuvot	4.528.786	"
rauta ja teräs	4.160.520	"

Kauttakululiikenteen on ylimalkaisen laskelman mukaan arvioitu toisena sopimusvuonna tuottaneen Latvialle tuloja noin 8,8 milj. latia, mistä huomattavin osa eli 5,5 milj. latia tulee maan rautateiden osalle. Niinikään lasketaan Venäjän puutavaran jalostamisesta täällä tulleen tuloja noin 2,1 milj. latia

Kaikkeen edelläolevaan katsoen ja lisäksi huomioonottaen, mitä tiedottaessani kokemuksista ensimmäiseltä sopimusvuodelta olen esittänyt, katson voivani lyhyesti todeta seuraavaa:

Riiian tiedotus N:o 37.

1/ Latvian kauppa Venäjän kanssa on kuluneen sopimusvuoden kuluessa edelleen vilkastunut, saavuttaen miltei täydellisesti kauppasopimuksen edellyttämän laajuuden;

2/ Latvian teollisuus on Venäjän tilausten avulla voinut kohottaa tuotantoaan ja työttömyys on niiden kautta esiintynyt lievempänä ilmiönä kuin se muutoin olisi ollut mahdollista;

3/ Latvian kauttakulkuliikenne on sopimusvuoden kuluessa edelleen kasvanut, parantaen rautateiden kannattavuutta ja lisäten liikennettä maan satamissa.

Näiden tosiasiain toteaminen ei kuitenkaan mitenkään merkitse sitä, että Latviolla olisi syytä yksinomaan tyytyväisyyteen Venäjän kanssa solmiamansa kauppasopimuksen suhteen. Kauppa- ja teollisuuspiirien Venäjän kaupasta kuluneena sopimusvuonna saama voitto on asiantuntijain mielestä supistunut mahdollisimman vähäiseksi - kauppavaltuuskunnan on nimittäin onnistunut käyttäen hyväkseen latvialaisten liikkeiden keskinäistä kilpailua painaa hinnat aina tuotantokustannusten rajoille saakka - ja "Venäjän sopimuksen" vastustajat ovat edelleen, milloin suhteessa, milloin toisessa, voineet viitata konkrettisiin esimerkkeihin sopimuksen vaarallisuudesta Latvian taloudellisen elämän itsenäisyydelle. Käsiteltyäni näitä kauppasopimuksen negatiivisia puolia yksityiskohteisesti jo aikaisemmin, katson voivani tässä yhteydessä rajoittaa viittaamaan siihen, mitä tiedotuksessa N:o 13 olen niistä esittänyt.

Mitä kuluvaan eli kolmanteen sopimusvuoteen tulee, on huomattava, että venäläiset ovat varsin vitkaan antaneet tilauksiaan latvialaisille liikkeille. Viime kuun loppuun mennessä lieinee annettujen tilausten yhteissumma noussut vain 23 milj. latii, mikä seikka on antanut osalle Latvian lehdistöä ja teollisuuspiirejä huolestumisen aihetta. Tämä venäläisten vitkastelu saattaa johtua osittain valuttapulasta, osittain kauppavaltuuskunnan pyr-

Riian tiedotus N:o 37.

kimyksestä painaa, jos mahdollista, hintoja entistäkin alhaisemmiksi, mikä ilmiö oli havaittavissa jo edellisenäkin sopimusvuonna, jolloin suurimmat tilaukset / Ls. 10.142.312:- / annettiin vasta syyskuun kuluessa. Mitään uutta ei myöskään ole vuoden kuluessa esitetyt vaatimukset 9 kuukauden luotosta ja Latvian pankin velvollisuudesta ostaa kauppavaltuuskunnan tunnusteita 6 - 7 % diskonttokorolla, mikä Latvian kannalta katsoen on suoranaisten mahdottomuus.

Riassa, elokuun 30 p:nä 1930.

P. J. Kivimäki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 16.

ASIA: _____

V.a. Asiantunt. Seppälän rap. 38.

Riika

8/9-30.

Kp
SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 490.

Riika, syyskuun 8 p:nä 1930		
21/304/ri. 10 30		
12/9-30		LL
		LL
		LL
	5	16.

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen Teille lähettää Riian Lähetyksen tiedonantoja N:o 38, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Katsaus Latvian ulkomaankauppaan v. 1929.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

Rafael Yppölä
V. a. asioinnoittaja.

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

21/304 (ar. D. D. 30)		
12/9.30	10	11
10	11	12
5	C16	

Katsaus Latvian ulkomaankauppaan 1929.

Latvian kauppataase oli v. 1929 vahvasti passiivinen. Edellisen katovuoden seuraukset tuntuivat raskaina eritoten vuoden alkupuoliskolla. Niinpä elintarpeiden tuontia oli v. 1929 lisäättävä 27,6 milj. latilla. Liike-elämässä oli kotimaan markkinoilla havaittavissa ostokyvyn vähenemistä. Nämä vaikeudet näytettyivät selvästi myöskin ulkomaankaupassa, jossa viennin ja tuonnin suhde heti vuoden alusta oli tuntuvasti passiivinen saavuttaen huippunsa toukokuussa. Kesäkuukausina kävi kehitys edullisempaan suuntaan ja loka- ja marraskuussa oli vienti jonkun verran tuontia suurempikin, mutta joulukuu oli taasen vahvasti passiivinen. Vuoden lopussa oli tuonti 88,2 milj. latia vientiä suurempi, vastaten 47,4 milj. edellisenä vuonna. Passiivisuus edellisinä vuosina oli seuraava: 1927 28,7 milj. Ls., 1926 71,8 milj. Ls. sekä 1925, jolloin se oli tähän asti suurin, 100,9 milj. Ls.

Viennin ja tuonnin suhteen epäedullista kehitystä v. 1929 on kuitenkin pidettävä tilapäisenä ilmiönä ja suoranaishana seurauksena mainitusta edellisen vuoden kadosta. Sitäpaitsi olivat kansainväliset markkinat puheena olevana vuotena Latvialle epäedulliset. Eritoten parin Latvian päävientitavaran, pellavan ja puutavaran vienti tuotti vaikeuksia. Näistä huolimatta on kuitenkin vientiäkin pystytty lisäämään niin, että se viime vuonna oli 273,8 milj. Ls. elikkä 12,5 milj. Ls vuoden 1928 vientiä suurempi ja 52,6 milj. suurempi kuin v. 1927. Koko ulkomainen kauppavaihto v. 1929 oli 636,0 milj. latia, josta viennin osalle siis tuli 273,8 milj. sekä tuonnin osalle 362,2 milj. latia.

Kauppataaseen jatkuva ja eritoten v. 1929 lisääntynyt pas-

Riian tiedotus N:o 38.

siivisuus on herättänyt arveluja eräissä talouspiireissä, joista jo on kuulunut vaatimuksia, että tuontia olisi ryhdyttävä erikoismääräyksillä säännöstelemään. Tähän ei kuitenkaan ole ryhdytty. Huolestumiseen tuskin lieneekään syytä, sillä maksutase on edellisinä vuosina ollut selvästi aktiivinen ja on se myöskin puheenaolevana vuotena pysytetty tasapainossaan.

Riian tiedotus N:o 38.

Vienti.

Vienti jakautui eri tavaralajeihin nähden seuraavasti:

	1929			1928		
	Milj. Ls.	%		Milj. Ls.	%	
Raaka-aineet ja puolivalmisteet	118,7	43,5		144,3	55,8	
Teollisuustuotteet	90,3	32,9		54,3	21,0	
Elintarpeet ja nautintoaineet	64,6	23,5		59,1	22,8	
Eläimet	0,2	0,1		1,0	0,4	
Jalometallit ja kivet	0,01	0,0		0,1	0,0	

Eri talousalojen mukaan ryhmitettynä ovat vientinumerot taas seuraavat:

	1929			1928		
	Milj. Ls.	%		Milj. Ls.	%	
Maataloustuotteet	93,4	34,1		101,4	38,8	
Puutavara	81,7	29,8		85,6	32,7	
Tehdastuotteet	90,3	33,0		64,1	24,5	
Muut tavarat	8,4	3,1		10,1	4,0	

Katovuoden 1928 jälkeen oli viime vuotinen sato laskettava runsaimpiin mitä Latviassa sodan jälkeen on saatu. Useista viljelyskasveista se oli hehtaarilta kaksinkertainen, perunoista jopa runsaasti kolminkertainen edelliseen vuoteen verrattuna. Maataloustuotteiden vienti lateissa laskettuna ei kuitenkaan saavuttanut v. 1929 edellisen vuoden määrää 101,4 milj. latia vaan jäi 93,4 miljoonaan, v. 1927 viennin ollessa 92,4 milj. ja 1926 v:n 103,6 milj. Maataloustuotteiden viennin väheneminen johtui erikoisesti vuoden alkupuolella vielä vaikuttaneesta edellisen vuoden kadosta ja vuoden loppupuolella tapahtuneesta hintojen laskusta ja muista menekki-vaikeuksista maailman markkinoilla. Näistä maatalouden vaikeuksista huolimatta on kuitenkin voin vienti v. 1929:kin edelleen voimakkaasti kasvanut. Viime vuonna sitä vietiin kaikkiaan 14,8 milj. kg. eli

Riian tiedotus N:o 38.

58,8 milj. latin arvosta ja olivat vastaavat luvut v. 1928 13,0 milj. kg. - 52,5 milj. Ls. sekä v. 1927 10,7 milj. kg. - 41,3 milj. latia. Suhteessa muihin vientitavaroihin on voi puutavaran jälkeen Latvian tärkein vientiartikkeli, ollen koko viennistä viime vuonna 21,5 %. Vuosien kuluessa on tämä prosenttiluku säännöllisesti kasvanut / v. 1928 - 20 %, v. 1927 - 18,65 % / ja kaikki merkit viittaavat siihen, että nousu on edelleen jatkuva, sillä Latvian maataloudessa näyttää kehitys yhä enemmän kulkevan meänviljelyksestä karjatalouteen. Myöskin voim valmistuksessa on kulettu voimakkaasti eteenpäin. Latviassa on nykyisin kaikkiaan 455 meijeriä, joista höyryllä käypiä 51,9 %. Näitä hoidetaan enimmäkseen osuustoiminnallisesti ja onkin tällä tavalla onnistuttu kiinnittämään ammattitaitoista väkeä meijereihin, mistä jo on seurauksena, että Latvian voi kilpailee tasavertaisena Tanskan voim kanssa.

Myöskin maidon tuottajien luku on muutamassa vuodessa moninkertaistunut. Uutisviljelyksiä tosin vielä haittaa pääoman puute, mikä on jonkun verran myöskin hidastuttanut maitotalouden kehitystä. Seuraavasta taulukosta käy selville Latvian voinvieinin kehittyminen sodanjälkeisenä aikana:

1921	15.164 kg
1922	955.273 "
1923	2.898.619 "
1924	3.677.966 "
1925	7.124.245 "
1926	10.130.975 "
1927	10.770.556 "
1928	13.311.871 "
1929	14.830.000 "

Noin 77,5 % Latvian voista vietiin v. 1929 aikana Saksaan sekä Englantiin 21,4 %. Edellisenä vuonna vietiin Englantiin 14 %, jotenka siis on havaittavissa, että Latvian voi par-

Riian tiedotus N:o 38.

haillaan hyvällä menestyksellä pyrkii Englannin markkinoille. Muun osan viedystä voista ovat ostaneet etupäässä Tanska, Belgia ja Liettua satunnaisostajina.

Pellavainvienti oli v. 1929 10,4 milj. kg., arvoltaan 13,5 milj. latia vastaten v. 1928 12 milj. kg., arvoltaan 25,4 milj. latia. Se siis väheni kuten jo edellisinkin vuosina, puheena olevana vuotena määrän suhteen 13,3 % sekä arvon suhteen 46,8 %. Edellisenä vuotena olivat viimeksi mainitut prosentit suuruudeltaan suunnilleen päinvastaiset, siten että määrä oli vähentynyt 40,8 % ja arvo 5 % johtuen siitä, että markkinahinnat v. 1928 olivat huomattavasti korkeammat kuin 1927. Vuonna 1929 olivat sensijaan hinnat ulkomaan markkinoilla painuneet sangen alhaisiksi johtuen Venäjän tuotteillaan markkinoille harjoittamasta hintapolitiikasta. Sitäpaitsi oli pellavasato v. 1928 vieläkin huomompi kuin 1927 ja vuoden 1929 runsaammasta sadosta ei puheena olevan vientivuoden aikana vielä ehditty paljoa viedä maasta. Pellavan viljelysala on kuitenkin vuoden 1929 aikana tuntuvasti pienentynyt ollen v. 1928 68,7 tuhatta ha:ia ja sensijaan v. 1929 ainoastaan 55,8 tuhatta ha:ia. Tämä talonpoikien vähentynyt halu viljellä pellavaa, jonka vienti vielä v. 1924 oli 26 % Latvian koko viennistä, johtunee ennenkaikkea epävarmoista markkinoista ja v. 1929 lukuunottamatta viime vuosina saadusta huonosta sadosta.

Pellavan ostajista oli ensi sijalla Englanti ja Belgia, joista edelliseen maahan meni 45 % ja jälkimmäiseen 44 % Latvian pellavainviennistä. Muista vientimaista ovat huomattavimmat Ranska ja Saksa.

Pellavansiemeniä vietiin v. 1929 15,3 milj. kg. arvoltaan 8,1 milj. latia vastaten 9,6 milj. kg. ja 5,6 milj. latia edellisenä vuonna. Viimeksi kuluneena vuotena on siis pellavansiementen vienti tuntuvasti lisääntynyt vaikka markkinoilla eivät hinnat olleetkaan niin hyvät kuin v. 1928. Pellavansiemenet muodos-

Riian tiedotus N:o 38.

tavatkin yhdessä voim kanssa ne kaksi maataloustuotteiden ryhmää, joiden vientiedelläkkyneestä katovuodesta huolimatta on pystytty lisäämään. Päävientimaa oli v. 1929 Hollanti, joka osti 29 %, sen jälkeen Ranska 19 % ja Belgia 18 %, sitten Saksa, Englanti sekä eräitä muita maita, jotka ostivat pienempiä määriä.

Lihaa ja lihatuotteita vietiin 0,9 milj. kg. arvoltaan 1,7 milj. Ls. suurin osa siitä oli silavaa / 0,8 milj. kg. / Edelliseen vuoteen verraten on viynti tällä alalla vähentynyt paljouteen nähden n. 50 % ja arvoon nähden 37 %. V. 1928 oli nim. viynti 1,8 milj. kg. arvoltaan 2,7 milj. Ls. Erikoisesti pistää silmään lihanviyntiä tarkastaessa, että silavan viynti taaskin on puolella vähentynyt, samaten kuin jo v:sta 1927 v:een 1928, jolloin viynti paljouteen nähden jo väheni 47 %:lla. Syynä tähän on epäilemättä ulkomaisilla markkinoilla vallinnut laskusuunta, joka edelleen on jatkunut vuoden 1929 aikana. Muutenkin vaikeissa taloudellisissa oloissa elävälle Latvian talonpojalle on siänhoito tällä tavalla muodostunut hänen taloutensa kannattamattomaksi alaksi, niin että monet ovat siitä kokonaan luopuneet. Eläviä sikoja on viety ainoastaan 10 kpl. Liettuaan. Silava on puheenaolevanakin vuotena viety kaikki Englantiin. Savustettua silavaa on kuitenkin viety Saksaan 26 tonnia. Lampaanlihaa on viety Ruotsiin 50 tonnia ja Norjaan 4 tonnia. Sitäpaitsi on m.m. Liettua ostanut pienempiä määriä.

Apilansiementen viynti väheni myöskin edelliseen vuoteen verraten runsaasti puolella, alentuen 0,9 milj. Ls:iin vastaten 1,9 milj. Ls. edellisenä vuotena. V. 1928 suurimman osan ostanut / 58 % / Neuvostoliitto ei puheena olevana vuonna tehnyt ensinkään ostoja. Pääostaja oli Tanska 48 % ja Saksa 23 %, sitten tulevat Viro, Suomi ja Ranska. Maataloustuotteista mainittakoon vielä vikkeri, jonka viynti myöskin oli hieman vähentynyt v. 1929. Sitä vietiin n. 0,4 milj. latin arvosta / v. 1928 0,5 milj. Ls ja v. 1927 0,7 milj. / pääasiassa Englantiin ja Saksaan. Öljykakkuja

Riian tiedotus N:o 38.

viettiin suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuotena eli n. 3,5 milj. Ls. arvosta niinkään viimeainittuihin maihin. Hedelmien ja marjojen vienti pienseni huomattavasti ollen vain 137 tuhatta Ls. vastaten 0,37 milj. kg. ja vietiin niitä etupäässä Saksaan ja Englantiin. Mainittakoon myös, että kalojen vienti kohosi edelleen 0,6 milj:sta 0,7 milj. Ls:iin suuntautuen etupäässä ^{a/} Puolan, Saksaan ja Liettuaan. Eläviä eläimiä vietiin ainoastaan 640 kpl. vastaten 4.465 edellisenä vuonna ja 4.015 v. 1927. Vientiarvo, 0,2 milj. Ls., oli kuitenkin eläintä kohden laskien suurempi kuin edellisenä vuonna, jona kokonaisvientiarvo oli 1 milj. Ls. ja eritotenkin suurempi kuin v. 1927, jolloin se oli samoin 0,2 milj. Ls. Vienti suuntautui etupäässä Neuvostoliittoon, Viroon ja Liettuaan. Neuvostoliitto osti suurimman määrän nim. 358 nautaa, etupäässä rotukarjaa, mikä selittää hintojen nousun.

Vuotain ja nahkojen vienti on edelliseen vuoteen verrattuna vähentynyt. Raakavuotien viennin arvo oli v.1929 3,0 milj. Ls. vastaten 4,2 milj. Ls. v.1928. Valmistettuja nahkoja ja nahkateoksia vietiin v. 1929 4,3 milj. Ls:n edestä vastaten 3,9 edellisenä vuonna. Vuotien päävientimaat ovat Neuvostoliitto 44 %, Saksa 21 % ja Yhdysvallat 20 %. Valmiit nahat taas on Neuvostoliitto miltei yksin ostanut. Turkistavaroita vietiin viime vuonna 1,6 milj. Ls:n arvosta, vastaten 2,3 milj. Ls. v. 1928, pääasiallisesti Saksaan ja Yhdysvaltoihin.

Puutavarain vienti, jonka arvo on 36 % koko viennistä on prosenteissa laskien pysynyt suunnilleen samana kuin edellisenä vuotena, kohoten kaikkiaan 96 milj. latiin / v. 1928 - 95 milj. Lisäystä oli havaittavissa etenkin faneerin, kaivospölkkyjen ja tulitikkusäleen viennissä. Allaolevasta talukosta käy selville eri laatujen vientimäärät ja arvot v. 1929

			1.000 Ls.
Tukkeja ja parruja	Loads.	38.972	3.126
Leastipäreitä	Stand.	375	92

Riiian tiedotus N:o 38.

			1000 Ls.
Lautoja ja laudanpäitä	Stand.	149.856	40.606
Faneeria	Tonnia	28.386	13.380
Laatikkolautoja	Stand.	38.702	11.604
Haapapölkkyjä	Kuutiojalk.	956.279	2.153
Rimoja, ruoteita y.m.s.	Stand.	352	108
Paperipuuta	Kuutiosyltä	45.176	4.649
Tulitikkusälettä	Tonnia	8.675	2.423
Ratapölkkyjä	Loads.	19.421	1.782
Kaivospölkkyjä	Kuutiosyltä	160.066	14.139

Vuonna 1928 olivat ne seuraavat:

Tukkeja ja parruja	Loads.	80.340	6.070
Laastipäreitä	Stand.	1.192	339
Lautoja ja laudanpäitä	"	165.301	47.220
Faneeria	Tonnia	19.325	8.528
Laatikkolautoja	Stand.	29.344	8.850
Haapapölkkyjä	Kuutiojalk.	1.110.592	2.587
Rimoja ruoteita y.m.s.	Loads.	904	73
Paperipuuta	Kuutiosyltä.	39.044	4.158
Tulitikkusälettä	Tonnia	4.715	1.316
Ratapölkkyjä	Loads	10.204	864
Kaivospölkkyjä	Kuutiosyltä	122.792	12.039

Pääostajana on kuten aikaisemminkin esiintynyt Englanti, ostaen puheena olevana vuotena n. puolet Latviasta viedystä puutavarasta / v. 1928 - 47 % /. Huomattavia määriä on myös viety Hollantiin, Belgiaan, Ranskaan ja Saksaan. Englanti osti pääasiassa sahatavaraa kaivos-, haapa- ja ratapölkkyjä sekä faneeria. Hollanti sahatavaraa parruja ja kaivospölkkyjä. Belgia pääasiassa kaivospölkkyjä. Saksa taasen etenkin sahatavaraa, tulitikkusälettä ja faneeria. Euroopan puutavaran viennissä on Latvia kuudennella tai seitsemännellä tilalla.

Kotimaan markkinoilla on puutavaran hinta viime vuosina pysynyt tosiallisesti suunnilleen samana. Kuitenkin odotettiin puutavarakaupan eritoten viime syksynä vilkastuvan, koska saha-

Riian tiedotus N:o 38.

tavaran vientitulli oli määrätty v:n 1930 alusta poistettavaksi. Niin ei kuitenkaan käynyt johtuen ehkä osaksi puutavaramarkkinoilla yleensä vallinneesta epävarmuudesta sekä jo syksystä alkaen vallinneista epäedullisista sääsuhteista. Huutokaupoissa puutavarasta saatu keskihinta oli kuitenkin nyt sen verran korkeampi, minkä vientitullin poistaminen salli. Kolmena viime vuotena on kuutimetrin hinta ollut seuraava 6,21, 6,08 ja 7,87 Ls. Viimeinen hinnannousu siis oikeastaan merkitsee ainoastaan sitä, että tullia vastaava määrä nykyisin tulee metsänomistajien hyväksi, eikä valtion kassaan. Toisaalta merkitsi tullimuodollisuksien poistaminen luonnollisesti myöskin puutavarakauppiaille helpotusta, kun he nyt voivat viedä tavaraa vapaasti.

Latvian puutavarakauppiaita painaa kuitenkin yhä edelleen rajoitettu ja kallis luotto sekä se tosiseikka, että heidän samoin kuin sahalaitostenkin, lukumääränsä yleensä on liian suuri saatavissa olevaan tavaraan katsoen, mikä aiheuttaa sen, että kilpailu on kova. Tätä on vielä ulkoapäin kärjistänyt Venäjän omanlaatuinen esiintyminen puutavaramarkkinoilla.

Teollisuustuotteiden vienti kohosi viime vuonna virallisen tilaston mukaan 90,3 milj. Ls. vastaten 67,9 milj. Ls. v. 1928. Tällöin kuitenkin on tilastossa mukaanluettu myöskin edellä ja toisessa yhteydessä mainittu faneeri, tulitikkusäle ja valmistetut nahat. Latvian vientiteollisuuden nousu on jo mainittujen numeroiden perusteella todettava voimakkaaksi, ollen lisäys laiteissa 22,4 milj. sekä 32,4 %. Lisäys johtuu pääasiassa tekstiiliteollisuuden voimakkaasta kehityksestä sekä Venäjältä saaduista suurista metalliteollisuustuotteiden tilauksista. Tekstiili-alan, samoin kuin useiden muidenkin vientiteollisuustuotteiden pääostaja on ollut Venäjä. Kuitenkin alkaa Latvian tähän asti pääasiassa kotimaan markkinoita varten työskennellyt teollisuus voittaa vientialaa myöskin muissa naapurimaissa, kuten esim. var-

Riian tiedotus N:o 38.

sinkin Virossa ja Liettuassa. Viennin suhteen tulevat kysymykseen: 1. kemiallinen teollisuus, 2. polygrafinen teollisuus ja paperiteollisuus, 3. metalliteollisuus, 4. kutomateollisuus. Näiden neljän teollisuushaaran osalle on v.v. 1923-8 aikana langennut keskimäärin 87 % koko teollisuuden viennistä ja v:n 1929 aikana ei liene mainittavampaa muutosta tapahtunut. Yleensä ei viime vuosien aikana ole perustettu mitään uusia teollisuusaloja. Sensijaan on v. 1929 aikana kyllä teollisuusyritysten luku huomattavasti noussut eli 2887:stä 2948:aan ja samalla on tapahtunut huomattavaa teollisuuden keskittymistä. Niinpä työntekijöiden lukumäärän lisääntyminen on ollut voimakas suuremmissa yrityksissä / joissa on ollut yli 50 työntekijää /.

Kemiallisen teollisuuden kehitysmahdollisuudet ovat edulliset. Raaka-aineet voidaan meritse tuoda nopeasti ja halvalla ja kokenutta työstöstä ja insinöörejä on runsaasti. Ulkomaista pääomaa on myös enimmäin kiinnitetty juuri tähän teollisuusalaan. Sen vientiarvo oli viime vuonna 23,5 milj. Ls. vastaten edellisenä vuonna 25,8 milj. Ls.

Viime vuosi oli Latvian kummiteollisuudelle sikäli epäedullinen, että vienti supistui n. 3 milj. latilla aiheutuen tänä m.m. Puolan markkinoiden pienentymisestä, jonne aikaisemmin on viety huomattavat määrät kummiteollisuustuotteita, mutta jossa nyt oma kummiteollisuus alkaa päästä vauhtiin. Kuluneena vuotena nousi viimeksimainittujen tuotteiden vienti Latviasta kaikkiaan 12,3 milj. Ls. etupäässä Saksaan n. 36 % ja Liettuun. Vertailun vuoksi mainittakoon, että kummiteollisuustuotteita vietiin Puolaan v. 1929 vain 6 % viennistä, kun edellisenä vuotena sitä vastoin vietiin 35 %. - Järjestyksessä seuraa sitten linoleumiteollisuus / vain yksi tehdas /, jonka tuotteita viime vuonna vietiin 3,6 milj. ja edellisenä vuonna 4,2 milj. latin arvosta. Tämän alan suurimmat ostajat ovat Puola, Englanti, Ruotsi ja Neuvostoliitto, ollen vastaavat vientiarvot 0,732, 0,618, 0,500, 0,465 milj. Voiteluöljien vienti oli 1929

Riian tiedotus N:o 38.

2,4 milj. ja 1928 1,7 milj. Ls. Niitä vietiin eniten Saksaan 0,721 milj. ja Englantiin 0,466 milj. Ls. Superfosfaattia valmistaa yksi tehdas, joka aloitti toimintansa v. 1927. Jo edellisenä vuotena vietiin suuri osa sen tuotteista maasta ja on se puheenaolevana vuotena edelleen kehittynyt, mikä selviää myös vientiarvoista tehtaan toimintavuosina: 1927 - 0,2 milj., 1928 - 1,4 milj. ja 1929 - 2,4 milj. Viennistä meni Neuvostoliittoon n. 91 %. Värejä ja väriaineita tuottaa kahdeksan tehdasta, joista kuitenkin vain yksi työskentelee vientiä varten etupäässä valmistuen lyijyvalkoista ja ultramariinia. Vienti on jonkun verran kehittynyt ollen v. 1929 - 1,4 milj. vastaten 1,2 milj. Ls. edellisenä vuonna, suuntautuen etupäässä Puolaan, Ruotsiin ja Suomeen. Luu- ja nahkaliimaa vietiin 0,68 milj. arvosta vastaten 0,53 milj. edellisenä vuonna. Englanti osti 67,5 % ja Saksa pääasiassa loput. Luujaouhoja osti etupäässä Suomi ja vietiin niitä 0,18 milj. latin arvosta vastaten 0,25 milj. edellisenä vuotena. Tulitikkuteollisuudelle on ainakin mitä vientiin tulee koittanut parempi aika sen jälkeen kuin Ruotsin Tulitikkustrustin kanssa tehtiin sopimus. Tulitikkujen vienti, joka trustin ylivoimaisen kilpailun takia oli vuosi vuodelta pienentynyt, ollen arvoltaan v. 1928 ainoastaan 0,5 milj. latia on v. 1929 noussut 100 %:lla ollen 1 milj. Ls. Toisessa yhteydessä on jo selostettu tulitikkusäleen viennin lisäystä, joka samoin on ollut melkoinen senjälkeen kuin trustin kanssa saatiin sopimus aikaan. Yleensä ollaankin trustin toimintaan Latviassa tyytyväisiä, sillä viennille asetetut minimimäärät ovat tulleet täytetyiksi vielä melkoisesti ylitetyksikin.

Kutomateollisuuden alaan kuuluvien tuotteiden viennin kehitys v. 1929 on epäilemättä ollut koko Latvian ulkomaankaupassa huomattavin. Tämä käy selville myöskin siitä, että kutomateollisuustuotteiden vienti vuonna 1928 kohosi 9,12 milj. latiin, mutta v. 1929 oli vastaava arvo 21,26 milj. Ls. Lisäys on

Riian tiedotus N:o 38.

siis rahassa laskettuna 12,14 milj. Ls. elikkä 133 %. Tärkeimpien tämän alan vientituotteiden määrät ovat kantena viime vuotena olleet 1000 lateissa seuraavat:

	1929	1928
Villakudokset	8.318	1.764
Trikootavarat	4.508	2.500
Pellavalanka	3.440	3.001
Pumpulilanka	540	902

Huomattavin on tekstiilituotteiden vienti ollut Neuvostoliittoon, jonne niitä on viety kaikkiaan 15,7 milj. Ls. arvosta, mikä on n. 74 % koko viennistä. Vuonna 1928 oli vienti sinne 4,3 milj. Ls. Toisella sijalla oli Saksa, joka osti 2,9 miljoonan arvosta vastaten edellisenä vuonna 2,2 milj. Vienti Liettuun on noussut 1 milj. latiin vastaten edellisenä vuotena 0,7 milj., mutta Viroon se on edelleen supistunut ollen ainoastaan 0,3 milj., kun se vielä v. 1928 oli 0,4 ja 1927 0,6 milj. Ls.

Paperiteollisuus on edelleen kehittänyt vientiään, nous- ten viime vuonna 7,4 miljoonaan oltuaan edellisenä vuonna 6,8 milj. Erilaisen paperin osalle siitä tuli 6,9 milj. ja kartonkin 0,5 milj. Ls. Paperiteollisuustuotteiden pääostaja on v:een 1928 ollut Englanti, mutta v. 1929 on Neuvostoliitto ylivoimaisesti ensi sijalla ostaen 3,1 milj. latin arvosta. Toisella sijalla on Englanti, 1,6 milj. Ls. Edellisenä vuotena ovat Neuvostoliitto ja Englanti ostaneet 1,5 milj. ja 2,2 milj. arvosta. Viennin arvo Liettuun on v. 1929 ollut suunnilleen sama kuin edellisenäkin vuonna eli 0,5 milj. Ls. Selluloosan vienti oli jokseenkin yhtä suuri kuin edellisenäkin vuonna nim. 1,4 milj. Ls.

Metalliteollisuus on eritoten mitä vientiin tulee saanut elvykettä Venäjän kanssa v. 1927 tehdyn kauppasopimuksen perusteella tehdyistä tilauksista. Vuoden 1928 lopulla Venäjä antoi suurempia tilauksia, joiden suoritus tapahtui v. 1929 aikana. Myöskin kauppasopimuksen edellyttämiin vaunutilauksiin ryhdyttiin Venäjän taholta. Täten onkin erilaisten koneiden ja työka-

Riian tiedotus N:o 38.

lujen vieni noussut lähes 4 milj. latiin. Sitäpaitsi ovat tilastossa erityisenä vientiryhmänä liikennevälineet, joita on viety kaikkiaan 9,6 milj. Ls arvosta. Metallisten puolivalmisteiden / etup. terästä ja metallilankaa / vieni oli 0,8 milj. Ls. Vieidyistä koneista olivat suurimpana ryhmänä maatalouskoneet, joiden vientiarvo oli 2,1 milj. Ls. Suurimman osan niistä, eli 1,4 milj. Ls. arvosta, osti Neuvostoliitto sekä Liettua 0,4 milj. Liikennevälineiden ryhmässä ovat pääasiallisena vientiartikkelina rautatievaunut, joita Neuvostoliitto on ostanut 6,7 milj. Ls. arvosta. Toisella sijalla ovat polkupyörät, joita on viety 2 milj. latin arvosta, niistäkin suurin osa Neuvostoliittoon eli 1,9 milj. Ls. Erikoisten muiden metallivalmisteiden kuten työkalujen y.m. vieni on noussut kaikkiaan 0,9 milj. Ls. Tästä tulee Neuvostoliiton osalle 0,4 milj. Ls., Liettuan ja Viron kummankin osalle lähes 0,2 milj. Ls.

Puuteollisuustuotteita on varsinaisen puutavaran lisäksi viety n. 3,5 milj. Ls. arvosta vastaten 2,8 milj. v. 1928. Tästä oli pullon korkkeja 1,6 milj. Ls. arvosta. Faneeri ja tilitikkusäle lasketaan nykyisessä tilastossa / v. 1929 alusta / samoin puuteollisuuden tuotteisiin, mutta on niiden vieniä jo toisessa yhteydessä kosketeltu.

Savi- ja kivennäisteollisuus toimii pääasiallisesti kotimaan tarvetta varten. Sen tuotteista vietiin v. 1929 samoin kuin edellisenäkin vuonna 0,7 milj. arvosta. Erilaista lasitavaraa 0,5 milj. meni suurimmaksi osaksi Liettuaan ja Viroon, kun taas Neuvostoliitto, joka edellisenä vuotena oli ostanut suurimman osan, 0,27 milj. suuruisesta lasitavaran viennistä, ei ostaja sanottavammin tehnyt. Tiilikivien vieni, joka edellisinä vuosina oli suuntautunut m.m. Suomeen oli puheenaolevana vuotena aivan vähäinen.

Kalasäilykkeitä sekä erilaista suolakalaa, vietiin edellä jo mainittujen tuoreiden kalojen ohella, n. 1,2 milj. Ls. ar-

Riian tiedotus N:o 38.

vosta vastaten 0,8 milj. Ls. edellisenä vuotena.

Paitsi edellämainittuja teollisuuden haaroja on kauppatilastossa vielä otsake "muut teollisuustuotteet", niitä on viety 3,3 milj. Ls. arvosta jakaantuen verrattain tasaisesti eri maiden kesken Neuvostoliiton kuitenkin ollessa tämänkin ryhmän suurin ostaja. Edellisenä vuonna oli vastaava luku 4,9 milj. Ls.

Eri maiden osalle jakaantui vienti seuraavasti:

	1929	1928	1927
	1000 Ls.	1000 Ls.	1000 Ls.
Englanti	75.011	68.891	75.310
Saksa	72.442	68.821	58.460
Belgia	23.079	28.190	23.974
Neuvostoliitto	40.079	23.512	3.753
Liettua	6.486	5.887	5.698
Hollanti	17.251	18.376	13.095
Ranska	9.163	8.685	4.915
Viro	4.058	4.478	3.520
Tanska	3.135	2.238	4.277
Itävalta	444	1.258	1.161
Puola	3.770	8.204	8.294
Danzig	186	193	424
Ruotsi	2.738	3.585	3.061
Suomi	2.036	2.661	2.646
Norja	1.826	1.354	1.030
Tshekkoslovakia	1.277	712	519
Yhdysvallat	4.043	4.687	5.480
Muut maat	6.835	6.982	5.629
Yhteensä	273.867	258.714	221.246

Vienti Neuvostoliittoon on voimakkaimmin kasvanut ollen miltei kaksinkertaistunut, niin että se on nyt varmasti kolmannella sijalla Latvian vientimaiden joukossa, Sangen tasavertaisi-

Riian tiedotus N:o 38.

na ensimmäisellä ja toisella sijalla ovat Englanti ja Saksa. - Saksaan on vienti edelleen kasvanut, mutta myöskin Englantiin se on lisääntynyt edelliseen vuoteen verraten, ollen v. 1929 kutakuinkin sama kuin v. 1927. Tuntuvinmin on vienti vähentynyt Puolaan ollen puheenaolevana vuotena tuskin puoltakaan edellisen vuoden viennistä, johtuen tämä Puolan oman teollisuuden kehittymisestä, johonka sillä on hyvät edellytykset. Vienti Suomeen on edelliseen vuoteen nähden vähentynyt n. 0,5 milj. Ls. Lähemmät numerot Latvian ja Suomen välisestä kauppavaihdosta esitetään liitteessä A.

Riian tiedotus N:o 38.

Tuonti.

Tuonti on jakaantunut seuraavasti:

	1929		1928	
	Milj. Ls.	%	Milj. Ls.	%
Raaka-aineet ja puolivalmisteet.	89,4	24,7	77,3	25,1
Teollisuustuotteita	152,2	42,0	133,3	43,3
Elintarpeita ja nautintoaineita	117,8	32,5	94,9	30,8
Eläimiä	1,9	0,5	1,1	0,4
Jaloja metalleja ja kiviä	0,8	0,3	1,4	0,4
	362,1	100,0	308,0	100,0

Tuonti noudatti siis viime vuonna pääasiallisesti samoja suuntaviivoja kuin edellisenäkin. Ainoastaan edellisenä vuonna tuntuvasti enentynyt elintarpeiden tuonti lisääntyi edelleen, johtuen tämä kuten jo aikaisemmin mainitsin, v:n 1928 kadosta. Ylempänä olevan taulukon arvot vv:na 1928-9 eivät ole aivan sellaisinaan toisiinsa verrattavissa, koska taulukossa esiintyvien ryhmien kokoonpanoa v. 1929 tilastossa on jonkun verran muutettu siirtämällä erinäisiä tuontitavaroita ryhmästä toiseen. Tärkeimmät muutokset selviävät kuitenkin seuraavasta yksityiskohtaisemmasta selostuksesta.

Raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuonnin lisäys edelliseen vuoteen verraten on n. 15 %. Tämä on huomattavalta osaltaan johtunut Neuvostoliiton tilausten aiheuttamasta tehtaiden lisääntyneestä raaka-ainetarpeesta. Kutomateollisuutta varten tuotiin puuvillaa, villaa hampua y.m. 15,7 milj. arvosta, vastaten 12,4 milj. v. 1928. Suurimmat mainitun kolmen artikkelin tuottajat ovat olleet Saksa 4,8 milj. Yhdysvallat 3,2 milj. sekä Englanti 1,9 milj. Ls. Metallien ja malmien tuontiarvo nousi kaikkiaan 14,7 milj. Ls:iin vastaten 13,2 milj. edellisenä vuonna.

Riiian tiedotus N:o 38.

Tuonti.

Tuonti on jakaantunut seuraavasti:

	1929		1928	
	Milj. Ls.	%	Milj. Ls.	%
Raaka-aineet ja puolivalmisteet.	89,4	24,7	77,3	25,1
Teollisuustuotteita	152,2	42,0	133,3	43,3
Elintarpeita ja nautintoaineita	117,8	32,5	94,9	30,8
Eläimiä	1,9	0,5	1,1	0,4
Jaloja metalleja ja kiviä	0,8	0,3	1,4	0,4
	362,1	100,0	308,0	100,0

Tuonti noudatti siis viime vuonna pääasiallisesti samoja suuntaviivoja kuin edellisenäkin. Ainoastaan edellisenä vuonna tuntuvasti enentynyt elintarpeiden tuonti lisääntyi edelleen, johtuen tästä kuten jo aikaisemmin mainitsin, v:n 1928 kadosta. Ylempänä olevan taulukon arvot vv:na 1928-9 eivät ole aivan sellaisinaan toisiinsa verrattavissa, koska taulukossa esiintyvien ryhmien kokoonpanoa v. 1929 tilastossa on jonkun verran muutettu siirtämällä erinäisiä tuontitavaroita ryhmästä toiseen. Tärkeimmät muutokset selviävät kuitenkin seuraavasta yksityiskohtaisemmasta selostuksesta.

Raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuonnin lisäys edelliseen vuoteen verraten on n. 15 %. Tämä on huomattavalta osaltaan johtunut Neuvostoliiton tilausten aiheuttamasta tentaiden lisääntyneestä raaka-ainetarpeesta. Kutomateollisuutta varten tuotiin puuvillaa, villaa hampua y.m. 15,7 milj. arvosta, vastaten 12,4 milj. v. 1928. Suurimmat mainitun kolmen artikkelin tuottajat ovat olleet Saksa 4,8 milj. Yhdysvallat 3,2 milj. sekä Englanti 1,9 milj. Ls. Metallien ja malmien tuontiarvo nousi kaikkiaan 14,7 milj. Ls:iin vastaten 13,2 milj. edellisenä vuonna.

Riian tiedotus N:o 38.

Mainitusta määrästä on valmiiden metallien arvo kaikkiaan 11,8 milj. ja luetaan ne tämän vuoden tilastossa samoin kuin ylempänä olevassa pääryhmityksessäkin teollisuustuotteisiin. Jalostamattomien metallien ryhmässä on huomattavin lyijy, jota tuotiin kaikkiaan 1 milj. Ls. arvosta etupäässä Saksasta. Valmistettua rautaa tuotiin n. 5 milj. Ls. arvosta sitäkin etupäässä Saksasta, terästä taas pääasiassa Puolasta. Sinkkipeltiä tuotiin Englannista ja Ruotsista kummastakin n. 0,6 milj. Ls. arvosta. Kemialliset tuotteet jaetaan tämän vuoden tilastossa kahteen suureen pääryhmään. Ensimmäinen käsittää pääasiassa öljyt, rasvat, hartsin ja kumin ja toinen lannoitusaineet. Öljyistä ovat tärkeimmät petroli, jota tuotiin 2,2 milj. Ls. arvosta ja bentsini, jota tuotiin samoin 2,2 milj. Ls. arvosta vastaten näiden yhteinen tuontimäärä v. 1928 - 2,6 milj. Ls. Naftaa tuotiin 1,1 milj. Ls. arvosta, eli sama määrä kuin edellisenäkin vuotena ja suurimmalta osaltaan Neuvostoliitosta. Petroolista ja bentsiinistä tuotiin noin puolet Neuvostoliitosta ja muu osa Puolasta, Englannista ja Yhdysvalloista. Kumia tuotiin noin 2 milj. Ls. edestä, josta 1,2 milj. Ls. Saksasta. Lannoitusaineita tuotiin kaikkiaan 7,9 milj. Ls. arvosta vastaten 7 milj. Ls. edellisenä vuotena pääasiassa seuraavasti:

	1929 1000 Ls.	1928
Superfosfaattia	1.894	2.345
Tuomaskuonaa	1.798	1.419
Kaniitti	37	25
Kalisuoloja	2.178	2.040
Chilesalpietaria	822	293
Muita lannoitusaineita	<u>1.240</u>	<u>940</u>
	7.969	6.325

Suurin osa lannoitusaineista, eli n. 5. milj. Ls. arvosta, tuotiin Saksasta v. 1928 - 3,4 milj. Ls. Toisella sijalla oli Ranska 0,8 milj., käsittäen pääasiassa kalisuoloja ja sen sijaan Ruotsi, josta edellisenä vuotena oli tuotu etenkin super-

Riian tiedotus N:o 38.

fosfaattia, ei tänä vuonna esiintynyt tällä alalla ensinkään tuottajana ja myöskin Tanskan osuus on vähentynyt 0,7 milj:sta 0,2 milj. Kolmantena ryhmänä ovat vielä kemiallisten tuotteiden joukossa "muut tuotteet", joita on tuotu 1,4 milj. arvosta, käsitteän etupäässä fosforia n. 1 milj. arvosta. Kivennäisaineita tuotiin kaikkiaan 16,6 milj. Ls. arvosta. Tässä ryhmässä oli pääartikkelina kivihiili, jota tuotiin 13,4 milj. Ls. arvosta vastaten v. 1928 - 9,3 milj. Ls. sekä koksi - 1,3 milj. Ls. Kivihiili tuotiin pääasiassa Puolasta 9,1 milj. Ls., Englannista 1,5 milj. Ls. sekä Saksasta 1 milj. Ls. Koksi etupäässä Saksasta. Sementti on kuluneen vuoden tilastossa tehdastuotteiden yhteydessä. Erilaisen puutavaran tuonti oli 2,9 milj. Ls. vastaten 2,5 milj. edellisenä vuotena. Tästä oli korkkia 2,2 milj. Ls. arvosta. Selluloosaa tuotiin 1 milj. arvosta vastaten 0,9 milj. edellisenä vuotena. Kasvikunnan tuotteita on tuotu 17,9 milj. Ls. arvosta osoittaen voimakasta nousua, sillä vastaava luku edellisenä vuotena oli 10,6 milj. Ls. Varsinkin on lisääntynyt pellavansiementen tuonti, joka oli 7,5 milj. Ls. Päätuontimaa oli Liettua, 3,4 milj. Ls. arvosta ja senjälkeen seurasi Puola 1,5 milj. Ls. ja Saksa samalla määrällä. Tanskan tuonti oli vähentynyt 0,7 milj. Ls:sta 0,2 milj. Ls:iin. Huomattava tuontitavara puheenaolevassa ryhmässä olivat edelleen tupakka-lehdet - 4,2 milj. Ls. sekä soja 1,2 milj. Ls. ja kopra 1,1 milj. Ls. Vuotien tuontiarvo oli 4,6 milj. Ls. vastaten edellisenä vuotena 6,9 milj. Ls. Vuotien tuonnissa oli Saksa ensi sijalla 3,3 milj. latilla. Nahat ovat tilastossa merkityt teollisuustuotteiden ryhmään. Turkisten tuonti nousi kuluvana vuotena 3,5 milj. Ls. ollen siis vähäistä pienempi kuin edellisenä vuotena, jolloin se oli 3,8 milj. Niidenkin päätuontimaa oli Saksa.

Kuten tuontiselostuksen alussa olevasta taulukosta käy ilmi, lisääntyi teollisuustuotteiden tuonti n. 20 milj. latilla edelliseen vuoteen verrattuna, mutta koko tuontiin sen osuus vä-

Riian tiedotus N:o 38.

heni n. 1,5 %:lla. Kuten aikaisemminkin olivat kutomateollisuuden tuotteet ensimmäisellä sijalla - 55,4 milj. Ls., vastaten 52,8 milj. v. 1928 ja suunnilleen puolet niistä oli puuvillateksia, josta puuvillakankaita 21,8 milj. Ls. arvosta eli saman verran kuin edellisenäkin vuotena. Saksa oli ylivoimaisesti kutomateollisuustuotteiden suurin tuoja - 19,0 milj. Ls. senjälkeen seurasi Englanti - 9,8 milj. Ls. sitten Puola, - 4,5 milj. Ranska 4,0 milj., Viro 3,5 milj., Sveitsi 2,6 milj. Tällä alalla esiintyi myöskin Suomi tuojana, myyden 722 tuhannen latin arvosta ollen tuonti siis edellisestä vuodesta hieman vähentynyt, jolloin se oli 0,9 milj. Ls. Kuten vientiä selostaessani olen maininnut on myöskin Latvian oma kutomateollisuus voimakkaasti kehittynyt ja toivotaan sen vielä voivan suuresti laajentua. Tuontiin ei mainittu kehitys kuitenkaan vielä v. 1929 ole vaikuttanut vaan on se lisääntynyt suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuotena. Todennäköisenä voitaneekin pitää, että tuonti lähi vuosina tulee pienenemään, sillä Latviassa pyritään puheenaolevalla alalla siihen, että oma tarvekin voitaisiin tyydyttää ja vain laatutavaroita ja erikoistuotteita tuoda ulkomailta. Metalliteollisuuden tuotteiden tuontiin ovat, kuten jo aikaisemmin mainitsin, vaikuttaneet Neuvostoliiton suuret metallitavarain tilaukset. Tämän alan tuonti on noussut 31,7 milj. Ls. ja jos vielä ottaa lukuun valmiit metallit, jotka jo edellä ovat mainitut raaka-aineiden ja puolivalmisteiden joukossa, tulee tähän vielä lisää n. 11,8 milj. Ls. Teollisuudessa käytettäviä koneita ja moottoreita tuotiin kaikkiaan 14,4 milj. Ls. arvosta. Viime vuonna vähentynyt maatalouskoneiden tuonti on jälleen noussut ollen 4,4 milj. Ls., mitä vastasi 3,2 milj. Ls. edellisenä vuotena johtuen maanviljelijöiden silloisesta vähentyneestä ostokyvystä, sillä maanviljelyskoneita oli jo v. 1927 tuotu 5 milj. Ls. arvosta. Työkaluja y.m. metallisia tarveesineitä tuotiin 12,4 milj. Ls. arvosta, esiintyen näiden päätuojana Sak-

Riian tiedotus N:o 38.

sa 8 milj. Ls:lla samoin kuin teollisuuskoneidenkin, joita sieltä tuotiin 10 milj. Ls. arvosta. Sensijaan tuotiin maanviljelyskoneista melkein puolet Ruotsista / 2,1 milj. Ls. /. Edellisenä vuotena tuotiin Ruotsista niitä 1,5 milj. Ls. arvosta koko tuonnin ollessa 2,7 milj. Ls. Kolmannella sijalla ovat Yhdysvallat, joista tuotiin teollisuuskoneita 1,4 milj. ja maanviljelyskoneita 0,2 milj. arvosta. Paperiteollisuustuotteita tuotiin maahan 4,1 milj. Ls:n arvosta, mikä on sama määrä kuin edellisenä vuotena. Saksan osalle tuli siitä 3 milj. Ls. Toisen sijan on vallannut tänä vuonna Englanti tuoden 0,16 milj. Ls. Suomelta, joka vuonna 1928 oli tuonut 0,2 milj. Ls. arvosta, mutta tänä vuonna vain 0,15 milj. Ls. arvosta. Keramiikki ja kivennäistuotteita tuotiin 5,6 milj. Ls. arvosta tuonnin ollessa v. 1928 - 3,3 milj. Ls. Päätuontimaa oli Saksa 2,3 milj. Huomattavimpina tuotteina olivat lasitavarat ja porsliinit, ellei ota lukuun sementtiä, joka kuluvan vuoden tilastossa esiintyy tässä ryhmässä. Sitä tuotiin kaikkiaan 1,9 milj. Ls arvosta pääasiassa Virossa ja Puolasta. Kemiallisen teollisuuden ryhmän tuontiarvo on 13,9 milj. Ls., esiintyen koko ryhmä v. 1929 tilastossa pienempinä, koska siitä ovat eriotetut lannoitusaineet sekä kivennäisöljyt y.m. raaka-aineiden ja puolivalmisteiden joukkoon. Puheenaolevan ryhmän muodostavatkin nyt ainoastaan erilaiset kemikaalit ja värit. Huomattavana ryhmänä mainittakoon kumiaineet, joiden arvo oli 2 milj. Ls. vastaten 1,7 milj. Ls. edellisenä vuotena, näiden tuotteiden päätuontimaan ollessa Saksan. Farmaattisia aineita ja medicamentteja tuotiin 0,8 milj. Ls. arvosta. Värien ja väriaineiden tuonti oli n. 3,2 milj. Ls. vastaten 2,4 milj. edellisenä vuotena. Suurin osa tuotiin Saksasta eli 2,3 milj. Ls. arvosta. Koko kemiallisen teollisuuden tuotteiden tuontiarvosta tuli puolet Saksan osalle, Englannin n. 8 % sekä Puolan, Ruotsin ja Ranskan osalle kunkin n. 7 %. Oman ryhmän muodostavat tuontitilastossa liikennevälineet, joita on tuotu kaikkiaan 9,4 milj. Ls. arvosta vastaten edellise-

Riian tiedotus N:o 38.

nä vuotena 7,3 milj. Niistä muodostivat pääosan autot ja autotarvikkeet, joita oli tuotu 4,7 milj. Ls. arvosta sekä metalliset vaunun osat - 1,3 milj. Ls. - viimeainitut luonnollisesti tuodut etupäässä Neuvostoliittoon tilattujen vaunujen valmistusta varten. Liikennevälineiden päätuottaja on ollut Saksa, josta niitä on tuotu 4,0 milj. arvosta. Toisella sijalla ovat Yhdysvallat 3,6 milj. Ls:lla, käsittäen tämän maan tuonti yksinomaan autoja ja autotarvikkeita. Edelleen on huomatta sähkölaitteet, joita viime vuonna tuotiin 6,5 milj. Ls:n arvosta pääasiassa Saksasta / v. 1928 - 5,8 milj. Ls. / sekä optilliset, fysikaliset ja lääkinölliset laitteet, joiden tuonti nousi 4,5 milj. Ls. Saksan osalle tullessa 3,3 milj. Ls. Vastaaavat tuontiarvot edellisenä vuonna olivat 1,5 milj. ja 1,3 milj. Ls. Viimeisenä tuontitavarain ryhmänä ovat "muut tuotteet", joka käsittää tupakkavalmisteita, koruja ja ylellisyystavaroita y.m. kaikkiaan 2,3 milj. Ls. arvosta, joista runsaasti puolet tuotiin Saksasta.

Teollisuustuotteiden tuonnissa Saksa siis on ylivoimaisesti ensimmäinen / 35 % - 1928 - 47 % /, vaikka prosenttiluku onkin pienentynyt. Toisella sijalla on Englanti / 10 % / sitten seuraavat Puola, Tšekkoslovakia, Ruotsi, Ranska, Yhdysvallat ja Viro, joiden osuus oli 5 % ja sitä vähemmän. Edellisenä vuotena olivat suhteet suurin piirtein katsoen samat, mainittakoon kuitenkin, että Ruotsi sivuuttanut Ranskan.

Elintarpeiden ja nautintoaineiden tuonnissa herätti huomiota viljantuonnin huomattava lisääntyminen, mihinkä jo tämän tiedoitukseni alussa viittasin. Oltuaan v. 1927 116.472 to ja 34,1 milj. Ls. sekä v. 1928, jolloin katovuoden takia jo huomattava nousu tapahtui 174.185 to ja 46,6 milj. Ls. se nousi viime vuonna 279.949 to vastaten 66,6 milj. Ls. Eri viljalajeja tuotiin seuraavat määrät:

Riian tiedotus N:o 38

	To.	1929 1.000 Ls.	To.	1928 1.000 Ls.
Vehnää	74.938	21.256	57.867	17.354
Ruista	126.712	27.062	82.670	20.982
Kauraa	40.581	9.467	19.303	4.607
Ohraa	37.130	8.697	13.880	3.517
Vehnä jauhoja	588	212	465	202

Saksan osalle on tilastoon merkitty 36,1 milj. Ls., Tanskan 19,8 milj. ja Yhdysvaltain 1,7 milj. Ls. ja muiden valtioiden 16,2 milj. Ls.

Useiden muidenkin elintarpeiden tuonti on lisääntynyt, kuten esim. riisin / 5,5 milj. Ls. - 2,3 milj. Ls./ ja sillin / 7,9 milj. Ls. - 6,9 milj. Ls./, viimeainitut tulivat pääasiallisesti Englannista / 7,6 milj. Ls./ Sokerin tuonti on miltei kaksinkertaistunut, sillä sitä tuotiin 80,6 milj. kg. / vast. 42,3 milj. kg. /, mutta alhaisen hintatason vuoksi tuli tuodun sokerin hinnaksi 23,8 milj. Ls. vastaten v. 1928 - 15,7 milj. Ls. Neuvostoliitto oli sokerin tuonnissa ensi sijalla, ollen sen tuonnin arvo 9 milj. Puola oli v. 1929 noussut toiselle sijalle - 7,8 milj. Ls. Tšekkoslovakian ollessa kolmannella - 5,6 milj. Ls. Sokerin tuonti Saksasta ja Englannista oli entisestään supistunut ollen aivan vähäistä. Muita nautinto- ja ravintoaineita ei tuotu huomattavampia määriä. Niinpä Suomessa suhteellisesti enemmän suositun kanvin tuonti oli sangen vähän lisääntynyt edelliseen vuoteen verraten ollen n. 162.000 kg., arvoltaan 559.000 Ls., kun se oli edellisenä vuonna 149.000 kg. ja n. 0,5 milj. Ls. Teetä tuotiin 106.970 kg. arvoltaan n. 0,5 milj. Ls. ja suolaa 1,3 milj. Ls. arvosta.

Elävien eläinten tuonti oli hieman noussut, kaikkiaan tuotiin 31.704 eläintä ollen vastaava luku edellisenä vuotena 24,998. Tuoduista eläimistä oli hevosia 8.480 / v. 1928 - 3.962/ nautakarjaa 731 kpl. /1.443/, sikoja 6.519 / 3.603/, lampaita

Riian tiedotus N:o 38.

281 /167/, siipikarjaa 15.366 /15.707/ ja muita eläimiä 156. Tuonnin arvo oli 1,9 milj. Ls. vastaten 1.1 milj. Ls. edellisenä vuotena. Liettuan osalle tuli tästä 25.256 kpl. Viro toi 1.794 kpl., joten muille maille jäi vain 414 kpl.

Eri maiden kesken jakaantui tuonti seuraavasti:

	1929 1000 Ls.	1928 1000 Ls.	1927 1000 Ls.
Saksa	149.177	126.848	101.958
Englanti	30.360	29.069	26.492
Puola	33.158	20.392	14.545
Danzig	4.918	3.960	5.602
Neuvostoliitto	17.021	17.469	18.319
Yhdysvallat	19.860	17.068	6.902
Tšekkoslovakia	11.591	11.710	6.793
Tanska	7.909	9.912	16.709
Ruotsi	9.695	9.462	10.478
Ranska	8.917	8.320	5.663
Hollanti	8.006	7.434	7.448
Viro	7.322	6.987	7.153
Belgia	5.587	6.002	4.620
Liettua	9.753	5.657	7.324
Sveitsi	4.695	4.338	3.184
Suomi	1.675	1.883	1.716
Muut valtiot	32.495	19.734	3.529
	362.146	308.071	249.988

Saksa lisäsi siis huomattavasti viime vuonna tuontiaan, ollen kuten aikaisemminkin ylivoimaisesti ensimmäinen. Eritoten teollisuustuotteiden tuonti sieltä on voimakkaasti pyrkinyt kehittymään. Englannin tuonti sensijaan lisääntyi aivan vähäisen, pysyen suunnilleen samana. Voimakkaasti sensijaan on kehittynyt tuonti Puolasta, josta se kahden vuoden aikana on kaksinkertaistunut. Tuonti toisesta naapurimaasta Liettuasta on niinkään lisääntynyt. Merkillepantava on vielä, että tuonti Tanskasta on

Riian tiedotus N:o 38.

puheenaolevanakin vuonna edelleen vähentynyt n. 2 milj. Ls:lla.

Verrattaessa edelläolevia tuontinumeroita sivulla 14 esitettyihin vientinumeroihin voidaan todeta, että Latvian kauppata-se useimpien maiden kanssa on passiivinen. Aktiivinen se on ollut vain Englannin / + 44,6 milj./, Hollannin /9,2 milj./, Neuvostoliiton /23 milj./, Belgian /17,4 milj./, Ranskan /246 tuhatta/, Suomen /361 tuhatta/ ja Norjan /1,2 milj./ suhteen. Kauppasuhteista Neuvostoliittoon ja sen kanssa solmitun kauppasopimuksen vaikutuksesta on Lähetystön aikaisemmissa tiedoituksissa jo tehty yksityiskohtaisesti selkoa. Mainittakoon ainoastaan, että Neuvostoliitto ei puheenaolevanakaan vuotena ole tuonut kauppasopimuksessa määrätystä arvosta /19,7 milj.Ls./ tavaroita Latviaan vaan on tuotu määrä jäänyt 17 milj. Ls. vastaten edellisenä vuotena 17,5 milj. Ls. Tämä on kuitenkin tosiasia, joka koituu Latvialle eduksi, niin että sitä tuskin periaatteelliseltakaan kannalta täällä valitetaan. Suomen tuontia Latviaan koskevat numerot esitetään liitteessä A. Kuten niistä näkyy, on tuonin kokonaissumma pienentynyt 200.000 latilla. - Siihen nähden, että Latvia ja Suomi vievät ja tuovat jokseenkin samoja tavaroita, ei mitään suurempaa kaupanvaintoa niiden välillä ole ajateltavissa.

Kauttakuliikenne.

Latvian kauttakuliikenne on viimeisien vuosien aikana huomattavasti kehittynyt. Tähän on huomattavasti vaikuttanut Saksan-Liettuan-Neuvostoliiton välinen suora rautatieyhteys sekä toisaalta se, että Latvialla on useita hyviä satamia, jotka ovat tällaisina aivan luonnollisia Euroopan markkinoille lähtöpaikkoja Venäjän tavaroille. Tämän tosiasian ovat myöskin venäläiset itse todenneet, sillä Latvian kautta lähetetään huomattavasti suurempia määriä ulkomaille kuin mitä kauppasopimus edellyttää. Viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana kauttakulii-

Riian tiedotus N:o 38.

kenne muodostui seuraavaksi

	1929	1928	1927	1926	1925
Raaka-aineita ja puoli- valmisteita.	604,1	478,7	511,4	370,2	248,8
Tendastuotteita.	127,6	185,9	163,4	118,9	47,1
Ravinto- ja nautinto- aineita.	<u>150,3</u>	<u>176,2</u>	<u>171,1</u>	<u>137,0</u>	<u>140,4</u>
Yhteensä milj. kg.	882,0	840,8	845,9	626,1	472,3

Raaka-aineiden kuljetus, joka v. 1928 oli vähentynyt on jälleen noussut saavuttaen tähänastisen ennätyksen paljoudessa. Lisäykseen on vaikuttanut Neuvostoliiton lisääntynyt puutavaran ja pellavan vienti, joilla vientiartikkeleilla Venäjä voimakkaimmin kilpailee markkinoilla juuri Latviinkin kanssa.

Neuvostoliitto on edelleen varmistanut ensimmäisestä sijastaan Latvian kauttakululiikennöitsijämaiden joukossa ollen sen osuus puheenaolevana vuotena 54 %. Toisena on Saksa /18 %/ ja kolmantena Puola /17 %/, joiden kummankin asema prosenteissa laskien on huomattavasti vähentynyt, sillä v. 1929 olivat prosenttiluvut 26 ja 20. Määrämaista ovat Englanti ja Neuvostoliitto edellisinä vuosina olleet huomattavimmat, mutta v. 1929 on astunut ensimmäiselle sijalle Saksa, jonne nyt vietiin 28 % kauttakulutavaroista, Venäjän osuuden ollessa 17 ja Englannin 16. Muiden maiden osuus lähettäjämaina on vähäinen, ollen sen osuus n. 3 %. Määrämaista on sensijaan mainittava Liettua, Belgia ja Hollanti, joihin kauttakulutavaroista on kuhunkin mennyt n. 9 %. Toisten maiden osuus on aivan pieni.

Rafael Yappajärvi
V. a. Asiamiehittäjä.

I. Latvian vienti Suomeen.

	To	1929	1000 Ls.	To	1928.	1000 Ls.
<u>A. Raaka-aineet ja</u>						
<u>puolivalmisteet.</u>	14.110	493	20.378	458		
I. Kutomateollisuus	92	38	143	48		
siitä:						
pellavaa	24	18	23	31		
hampua	2	4				
lumpuja	66	16	114	13		
II. Metalliteollisuus	-	-	3	-		
siitä						
romurautaa	-	-	3	-		
III. Puutavaraa	-	-	-	-		
IV. Paperiteollisuus	-	-	-	-		
V. Kivennäisiä ja						
kivennäisöljyjä	12.770	118	19.194	230		
siitä:						
kipsiä	12.770	118	19.194	230		
VI. Kasvituotteita	85	88	78	54		
siitä:						
pellavansiemeniä	49	29	74	43		
apilansiemeniä	35	58	4	11		
muuta siemeniä he-						
delmäpuita ja kukkia	1	1	-	-		
VII. Eläintuotteita	27	112	40	112		
siitä:						
turkiksia	-	-	-	2		
sianharjaksia	1	6	1	5		
suolia	26	106	38	114		
karvoja	-	-	1	1		
VIII. Kemiaallisia ja						
farmas. tuotteita	1.135	138	1.158	155		
siitä						
kasvisöljyjä	1	2	-	-		
voiteluöljyjä	24	15	8	5		
luujauhoja	1.110	121	1.150	150		
IX Muita raaka-aineita						
ja puolivalmisteita	-	-	350	3		
<u>B. Teollisuustuotteet.</u>	541	1.531	15.621	2.180		
I. Kutomateollisuus	31	226	30	221		
siitä						
pellavalankaa	3	10	4	12		
II. Metalliteollisuus	57	48	48	38		
siitä						
maatalouskoneita ja						
työkaluja	18	19	1	2		
teollisuuskoneita	39	29	47	36		

II.

	1929		1928	
III. Puutuotteita	77	174	130	236
siitä pullon-				
korkkeja	28	131	31	161
IV. Paperiteollisuus	-	-	-	-
V. Keramiikki ja ki-				
vennäistuotteita			13.858	264
siitä: tiiliä	-	-	13.858	264
VI. Kasvituotteita	-	-	-	-
VII. Eläintuotteita	-	-	-	-
VIII. Kemiallinen teolli-				
suus	371	1.047	362	1.204
siitä:				
linoleumia	198	243	159	231
kumituotteita,	47	710	78	861
luu- ja nahkaliimaa	15	14	4	3
värejä ja väriaineita	91	78	112	86
IX. Muita tuotteita	2	28	2	37
<u>C. Elintarpeita ja</u>				
<u>nautintoaineita</u>	13	7	79	23
siitä:				
ruisjauhoja	-	-	50	14
perunoita	-	-	7	1
hedelmiä ja marjoja	-	-	1	1
kalasäilykkeitä	-	-	1	1
kalaa	10	3	14	4
rehuja	2	1	5	2
D. Eläimiä	-	-	-	-
E. Jalometalleja ja				
jalokiviä.	-	-	-	-
Yhteensä A, B, C, D ja E.	14.664	2.051	36.078	2.661

Latvian tuonti Suomesta.

	To	1929	1000 Ls.	To	1928	1000 Ls.
<u>A. Raaka-aineita ja puolivalmisteita.</u>						
I. Kutomateollisuutta varten	67	9	20	16		
siitä puuvillaa	-	-	6	12		
lumpuja	67	9	-	-		
II. Metalliteollisuutta varten	9	4	2	1		
III. Puutavaraa	-	-	2	1		
IV. Paperiteollisuus	439	145	128	11		
siitä selluloosaa	376	140	-	-		
V. Kivennäisiä ja ki- vennäisöljyjä	1.359	35	1.924	77		
siitä						
asfalttia	-	-	4	2		
sementtiä	-	-	360	16		
VI. Kasvituotteita	-	2	-	-		
VII. Eläintuotteita	38	118	59	229		
siitä:						
raakavuotia	32	107	56	219		
nahkoja	4	31	-	2		
turkiksia	-	1	-	4		
suolia	6	10	-	-		
VIII. Kemiallisia ja farmas. tuotteita	34	16	47	7		
IX. Muita raaka-aineita ja puolivalmisteita	-	-	-	-		
<u>B. Teollisuustuotteita</u>						
I. Kutomateollisuus	116	722	126	936		
siitä:						
puuvillakudoksia	106	674	121	899		
villakudoksia	-	2	-	8		
lankoja	-	4	-	1		
II. Metalliteollisuus	108	260	83	188		
siitä:						
separaattoreita	17	68	13	35		
muita maatalouskonei- ta ja työkaluja	55	48	51	41		
teollisuuskoneita	11	34	2	22		
työkaluja	25	110	6	18		
III. Puutuotteita	12	38	15	49		
IV. Paperiteollisuus	105	156	122	214		
siitä:						
erilaista paperia	96	117	64	93		
kirjoja ja aikakau- sijulkaisuja	7	28	1	2		

IV.

	to.	1929 1000 Ls.	to.	1928 1000 Ls.
V. Keramiikki ja kiven- näistuotteita	27	14	26	14
VI. Kasvituotteita	-	-	-	-
VII. Eläintuotteita	-	-	-	-
VIII. Kemiallinen teollisuus	69	85	615	73
siitä: värejä ja vä- riaineita	6	2	9	3
kumitavaroita	2	11	7	20
superfosfaattia	-	-	485	32
kalia	48	24	-	-
IX. Muita teollisuus- tuotteita	3	30	4	36
siitä: eril. liikennevälineitä	1	15	4	29
<u>C. Elintarpeita ja nautin-</u> <u>toaineita.</u>	-	-	9	23
siitä: sokeria	-	-	4	2
tupakkaa ja tupakka- valmisteita	-	-	4	20
<u>D. Eläimiä</u>	-	-	3 kpl.	-
siitä: siipikarjaa	-	-	3 "	-
<u>E. Jalometalleja ja</u> <u>jalokiviä.</u>	-	-	-	-
Yhteensä A,B,C,D ja E	2.397	1.675	3.183	1.883

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA: _____

Ministeri Kynnisen raportti no 39.

Riika.

13/10 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

Riika, lokakuun 13 p:nä 1930.

N:o 532.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 22/304/ac. 30
18/10.30
5 C16

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian
Lähetystön tiedonantoja N:o 39, mikä käsittää seuraavan
tiedoituksen:

Liettuan hallituksen ja Memelin alueen
välisestä ristiriidasta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, sy-
vimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA

Tiedonantoja N:o 39.

ULKOAS AININISTE		
N:o 22 / 304 (u. D. 1930		
18/10.30	No	Liit.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5. C16.		

Liettuan hallituksen ja Memelin alueen välisestä
ristiriidasta.

Viime päivien poliittiset tapahtumat Liettuassa, joista olen Ministeriölle sähköiteitse tiedottanut, ovat erikoisella voimalla nostaneet etualalle n.s. Memelin kysymyksen, millä ymmärretään liettualais-saksalaista ristiriitaa Memelin autonomisen alueen asioissa.

Tämä ristiriita, joka perustuu liettualais-saksalaisiin kansallisiin vastakohtiin, on miltei yhtä vanha kuin Memelin autonominen aluekin. Liettuan politikkojen taholla on alunperin katsottu, että Memelin alue muodostaa "Fremdkörper'in" Liettuan valtionrakenteessa, joka ajan ollen olisi pyrittävä sulattamaan. Tämä pyrkimys ohjasi selvästi Voldemaraksen hallituksen politikkaa, joskin sulattamistyötä tehtiin mahdollisuuden mukaan hiljaisuudessa, ja parhaansa mukaan on sitä jatkanut nykyinen Tubeliksens hallitus. Toisaalta taas on suursaksalaisuus Saksasta käsin, pitäen Memelin aluetta tärkeänä saksalaisena vartiopaikkana, koettanut sekä moralisesti että taloudellisesti tukea alueen saksalaista ainesta. Liettualaisella taholla väitetään Saksasta Memeliin tulleen rahallisen avustuksen nousevan vuosittain hyvin huomattaviin määriin.

Ristiriidan nykyinen aktualinen vaihe voidaan katsoa alkavan viime kesästä, jolloin osa Liettuan hallituksen valmistelemista 12 asetuksesta julaistiin. Näiden asetusten, joiden ilmeisenä tarkoituksena oli interpretoida Memelin statuuotteja, Memelin saksalainen väestö katsoi merkitsevän alueen itsehallinnon "kohtalonhetkeä". Saksalaiset puolueet reagoivat jyrkästi niitä vastaan ja alueen maapäivillä annettiin elokuun 29 päivänä 25 äänellä 4 äänestäjän pidättyessä äänestämistä epäluottamuslause Reisgys'en johtamalle direktoriolle. Hallitus vastasi tähän maapäivien välittömällä hajottamisella ja uusien vaalien julistamisella.

Tämän toimenpiteen kiihottamina ja lisäksi ärtyneinä siitä, että kuvernöri Merkis kieltäytyi ottamasta vastaan ja edelleentoimittamasta Liettuan presidentille osoitettua kansalaisadressia, jossa tehtiin selkoa Memelin autonomiaa vastaan suunnatuista toimenpiteistä ja pyydettiin hänen suojelustaan, päättivät Memelin saksalaiset kääntyä valituskirjelmällä Kansainliiton neuvoston puoleen, anoen tämän apua ja välitystä esilläolevassa konfliktissa. Missä määrin syytä tähän aloitteeseen on tullut suursaksalaiselta taholta ja Berlinin myötävaikutuksella, kuten liettualaisissa lehdissä on vihjailtu, on vaikea täältä käsin saada selville. Merkillepantavaa joka tapauksessa on, että esim. "Lietuvos Aidas", joka näihin asti on kirjoitellut saksalaisystävälliseen suuntaan, on nyt valmis asettamaan kausalihteyteen Memelin saksalaisten vetoamisen Kansainliiton apuun ja Saksan "aktiivisen itäpolitiikan" Reininmaan vapautumisen jälkeen.

Memelin saksalaiset puolestaan kieltävät kaiken vieraan osuuden kyseelliseen aloitteeseensa. Ajatus vedota syntyneessä ristiriidassa Kansainliiton ratkaisuun on syntynyt spontaanisesti heidän omassa piirissään ja otettu askel ei merkitse minkäänlaista hyökkäystä Liettuan valtiota ja sen suverenisuutta vastaan. Niinpä kirjoittaa "Memeler Dampfboot", alueen saksalaisten päälehti m.m.:

"Eine unverantwortliche Unterstellung ist es, wenn von einer Memeler Zeitung das Eintreten der Memelländer für ihre Autonomie als eine Aktiva gegen den litauischen Staat gedeutet wird. Diese Behauptung ist zwar aufgestellt, ist aber durch nichts bewiesen worden,

weil sie sich eben nicht beweisen lässt. Wie oft haben wir an dieser Stelle zum Ausdruck gebracht, dass kein ernst zu nehmender Memelländer daran denkt, die Souveränität des litauischen Staates anzutasten. Wir können uns dafür verbürgen, dass es auch den eifrigsten Verfechtern der Autonomie im Memelgebiet auf nichts anderes ankommt, als "im Rahmen des Staatsganzen die Freiheit zu erhalten, ihre kulturellen und gebietseigenen Angelegenheiten selbst zu regeln". Sehr wichtig ist die Feststellung, nach welcher die geschichtliche Entwicklung gezeigt hat, dass in den verschiedenen Ländern mit autonomen Gebietsteilen die Autonomien durchaus im Interesse des Gesamtstaates liegen. Denn überall da, wo man diesen Gebiets- teilen Autonomie gewährte und ihnen im Rahmen des Staatsganzen die Freiheit liess, ihre kulturellen und gebietseigenen Angelegenheiten selbst zu regeln, haben sich die Bewohner dieser Gebiete zu guten Staatsbürgern entwickelt, ja sogar oft zu besseren, als viele Einwohner des eigentlichen Staatsgebietes. Weshalb ist es im Memelgebiet nicht dazu gekommen? Die Antwort auf diese Frage wollen wir uns ersparen. Hätte sich z.B. ein solches Verhältnis, wie es zwischen den Aaland-Inseln und dem finnländischen Staat besteht, erreichen lassen, so würde auch die deutsch-litauische Politik ihre Belastung verlieren."

Mutta tulipa syysy alotteeseen Memelin alueelta tai sen ulko- puolelta, Liettuassa kuitenkin oltiin taipuvaisia uskomaan, että vi- rallinen Saksa ei tulisi sitä Kansainliitossa tukemaan. Illalla en- ne lähtönsä Geneveen Zaunius oli presidentin kutsuilla sanonut Lat- vian Kaunaksen-lähettiläälle Liepīnville, kuten tämä minulle myö- hemmin kertoi, että Memelin asia kaikesta päättēn pysähtyy alotte- seen, mutta puolalais-liettualainen ristiriita saattaa aiheuttaa joitakin yllätyksiä. Genevessä kävikin - täysin päinvastoin!

Ryhtymättä yksityiskohtaisemmin tässä esittämään memeliläisten valituksen käsittelyä ja vaiheita Genevessä, koska tietoni siinä suh- teessa rajoittuvat vain pelkkiin sanomalehti uutisiin, tyydyn vain toteamaan, että sen jälkeen kuin Saksa viitaten Memelin sopimuksen 17 artiklaan oli yhtynyt kannattamaan valituksen käsittelyä Kansain- liiton neuvostossa, asia päättyi tällä kertaa Curtiuksen ja Zauniuk-

sen julistuksiin, joissa todettiin Liettuan suostuvan seuraavaan:

1/ välittömästi muodostamaan nykyisen direktorion parlamenttariselle pohjalle ottamalla siihen kaksi jäsentä hajoitettujen maapäivien enemmistöpuolueista,

2/ uusien maapäivien vaalien jälkeen nimittämään direktoriolle puheenjohtajan, joka nauttii maapäivien enemmistön luottamusta,

3/ vaaleja varten uudelleenmuodostamaan päävaalikomissionin alueen väestösuhteita silmälläpitäen,

4/ palauttamaan Memelin alueella sen statuuttien takaaman painovapauden ja yhdistymis- ja kokoontumisoikeuden, ja

5/ siirtämään muiden valituskirjelmän kohtien käsittelyn niiden vaikean juridisen luonteen takia toistaiseksi.

Kuten arvata sopii, vastaanotti Liettuan yleinen mielipide ja sanomalehdistö tiedon tästä sovinnosta varsin sekavin tuntein. Hallitustystvällinen lehdistö on tosin kirjoittanut suhteellisesti hillitysti, mutta pettymystään se ei ole voinut salata. "Lietuvos Aidas", joka aikaisemmin, ennen ratkaisua, oli varottanut "vakavista seurauksista liettualais-saksalaisille suhteille", lohduttaa nyt lukijoitaan sillä, että kyseessä ei ole "mitään uutta". Sen sijaan on opposition lehdistö tulokseen perin tyytymätön. "Rytas", kristillisten demokratien lehti, kirjoittaa: "Se että Kansainliiton neuvosto hyväksyi saksalaisten valitukset on enteenä vastaisista vaikeuksista, sillä Saksa sai sen kautta aseensa vaivatakseen Liettua Kansainliiton koneistolla. Viime päivien tulokset Genevessä osoittavat, minkä arvoinen on niiden naapurien ystävyys, joille Liettua on osoittanut luottamustaan. Nyt on syntynyt tilanne, mikä panee ajattelemaan poliittisten mahdollisuuksien uudelleenarviointia. Siihen on nyt tullut oikea hetki ja mitä on tehtävä, on tehtävä nopeasti, suoraan ja rohkeasti, sillä käy paljoka huonommin, jos toiset pääsevät määräämään muodon suhteillamme naapureihinme." "Lietuvos Sinios" on suonut tilaa palstoillaan kahdelle Petrauskaksen artikkelille, joihin tämä ehdottomasti vaatii Liettuan muuttamaan orientoitumistaan. On käännyttävä pois Saksasta ja Neuvosto-Venäjistä ja pyrittävä lähentymään Puolaa. "Tällöin ei ole unohdettava, että me emme voi saada Vilnas ilman määrättyjä ehtoja. Meidän

on ehkä valmistauduttava siihen, että Vilnalle annetaan autonomia", lausuu kirjoittaja lopuksi.

Mielten levottomuus Kaunaksessa on "Geneven tappion" johdosta, joksi saavutettu sopimus yleensä Liettuassa katsotaan, ollut siksi suuri, että Zaunius palatessaan kuluvaan kuun 8 p:nä Genevestä katsoi parhaaksi välttääkseen mielenosoituksia jättää Wirballenissa junan ja saapua autolla Kaunakseen, jossa välittömästi järjestettiin hallituksen istunto presidentin puheenjohtolla. Tässä istunnossa kohdistui arvostelu siksi ankarana ulkoministerin esiintymiseen Genevessä - varsinkin puolueeton maatalousministeri Aleksas ja oikeusministeri Shiliskas ovat esittäneet jyrkkiä lausuntoja - että tämä heti istunnon päätyttyä jätti erohakemuksensa presidentille. Tätä kirjoittaessa ei siihen vielä ole suostuttu ja mahdollista on, että niiden vaikeuksien takia, joita ulkoministerin paikan täyttäminen Liettuassa tuottaa, siihen ei tulla suostumaankaan. Sen sijaan on Liettuan Kaunaksen-lähettiläs Sidzikauskas, jota syyllä tai syyttä syytetään harhaanjohtavasta informoinnista, saanut jättää paikkansa.

Tilanne Kaunaksessa on tällä kertaa perin epäselvä ja täältä käsin on vaikea asettaa tapahtumain kehitykselle mitään varmaa horoskoppia. Varmana kuitenkin voinee pitää, että Geneven ratkaisu ei ole jättämättä jälkiä niin hyvin Liettuan sisä- kuin ulkopolitikkaankin. Mihin suuntaan ne tulevat käymään, siitä voinee ehkä jo lähiaika^{antaa} osvitantaa.

Memelissä, kuten odottaa sopii, on Geneven tulos herättänyt mielihyvää ja tyydytystä. "Es gibt noch Richter in Preussen!" Liettua on siellä myös lunastanut, joskin hieman vitkastellen, Genevessä antamansa lupaukset. Eiliset maapäivävaalit ovat tapahtuneet myös ilman mitään välikohtauksia ja osanotto niihin on ollut erittäin vilkas. Vaalien tulokset eivät vielä tätä kirjoitettaessa ole selville, mutta todennäköistä on, että puoluesuhteet tulevat jäämään jokseenkin entiselleen.

Riiassa, lokakuun 13 p:nä 1930.

P. J. Rymänen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA: _____

Ministeriöön lähtevä raportti no 40

Riikka

25/10-30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 550.

Riika, lokakuun 25 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 23 / 304 h.c. D. 1. 30		
28/10-30	No	LII
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C16	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian
Lähetystön tiedonantoja N:o 40, mikä käsittää seuraavat
tiedotukset:

1. Memelin alueen maapöivävaaleista.
2. Kysymys ulkoministeri Zauniuksen erosta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,
H e l s i n k i.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA.

Tiedonantoja N:o 40.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 23 / 304 / ae. P. 19 30		
29/10-30	10	LINE
RYHMÄ	Luokka	AKIA
5	C16	

1. Memelin alueen maapäivävaaleista.

Kuten edellisessä tiedotuksessani olen maininnut, suoritettiin Memelin autonomisen alueen maapäivävaalit kuluvan kuun 10 ja 11 p:nä. Ennakkotiedot niiden tuloksista jo antoivat tukea otaksumalleni, että puoluesuhteet uudessa "seimikissä" eivät tule suuresti muuttumaan ja sitä vahvistavat nyt julaistut viralliset numerot.

Vaaleissa annetut 49,626 ääntä jakantuivat niihin osaaottaneiden 8 puolueen välillä seuraavasti:

maatalouspuolue	15,811 ääntä	/v.1927 -	18,355/
kansanpuolue	13,709	" "	17,755
liettualainen maalaispuolue	6,856	" "	7,144
sosialidemokratinen puolue	6,780	" "	5,502
työläispuolue /s.o. kommunistit/	2,062	" "	3,882
liettualainen kansanpuolue	1,961	" "	-
talouspuolue	1,174	" "	-
maatalousliitto	1,138	" "	-

Saamansa äänimäärän perusteella lähettävät edustajia maapäiville: maatalouspuolue 10, kansanpuolue 8, liettualainen maalaispuolue 4, sosialidemokratinen puolue 4, kom-

Riian tiedonanto N:o 40.

ministit 2 ja liettualainen kansanpuolue 1. Edustusta vaille ovat jääneet sekä talouspuolue että maatalousliitto.

Puoluesuhteet tulevat, kuten jo sanottu, säilymään jokseenkin samoina uusilla maapäivillä kuin aikaisemmilla. Muutokset sisältyvät seuraavaan: maatalouspuolue, sosialidemokratit ja liettualainen kansanpuolue ovat voittaneet kukin yhden paikan ja toisaalta on kansanpuolue menettänyt kaksi ja kommunistit yhden edustajan.

Vaalien kiintoisuutta lisäsi huomattavasti uuden saksalaisen puolueen ilmestyminen vaalitaisteluun. Tämä puolue, joka perustettiin aivan vaalien aattona "talouspuolueen" nimellä, yritti irroittaa sekä kansanpuolueesta, mikä kulkee suursaksalaisuuden merkeissä, että maatalouspuolueesta niiden "valtakunnallisesti ajattelevat" s.o. Liettuan valtioon ymmärtämyksellä suhtautuvat ainekset määrätyn taloudellisen ohjelman ympärille. Sen vaalijulistuksessa kohdistetaan huomio Memelin alueen taloudellisiin kysymyksiin ja ainoastaan julistuksen yhdenestätoista ja viimeisestä kohdasta käy esiin puolueen poliittinen tunnus, jolle on annettu seuraava muoto: "Hinsichtlich der Betätigung der autonomen Organe des Gebietes wird verlangt, dass bei allen entschiedenen Wahrung der memelländischen Interessen und der autonomen Belange ein zweckmäßiges und gedeihliches Zusammenleben zwischen Gebiet und Staat geschaffen wird und alle Reibungsflächen weitmöglichst vermieden bzw. beseitigt werden".

Uusi puolue, jonka "Memeler Dampfboot" risti "neljän konsulin puoleeksi" /perustajina neljä konsulia m.m. Suomen konsuli Jahn/ sai heti syntyessään osakseen erittäin kiivasta vastustusta saksalaisten valtapuolueiden taholta ja sen vaaleissa saavuttama äänimäärä ei ollut riittävä edes yhdenkään ehdokkaan läpiviemiseen. Puolueen kohtalo ei liene kuitenkaan tällä ratkaistu, sillä luultavaa on, että taloudellisten intressien

Riian tiedonanto N:o 40.

jatkuvasti kasvaessa "Kaunakseen päin myös poliittinen "ymmärtämys" voittaa samansuuntaisesti alaa.

Siihen nähden että memeliläisten vetoaminen Kansainliittoon johti heille suotuisaan ratkaisuun ja että nyt tapahtuneet vaalit säilyttivät puolueiden aseman jokseenkin entisellään, on todennäköistä, että uudet maapäivät tulevat otta-
maan saman asenteen liettualais-memeliläisissä riitakysymyksissä kuin aikaisemmatkin. "Lietivos Aidas" katsookin vaalien tuloksen perusteella olevan syytä lausua varottavan sanansa ja huomauttaa, että "maapäivistä itsestään nyt riippuu, katso-
taanko uudet vaalit ehkä piankin tarpeellisiksi".

Riassa, lokakuun 23 p:nä 1930.

P. J. Kinninen

Riian tiedonanto N:o 40.

2. Kysymys ulkoministeri Zauniuksen erosta.

Kuten tunnettua, ei ulkoministeri Zauniuksen erohakemukseen ole suostuttu. Presidentti Smetona katsoi parhaaksi kolmisen päivää asiaa harkittuaan merkitä erohakemukseen: "pyydän tri Zauniusta jäämään edelleen paikalleen ulkoministerinä". Asianomainen on käsittänyt tämän resolution hyvitykseksi häntä vastaan Geneven ratkaisun johdosta tehtyihin hyökkäyksiin ja asia on, ainakin toistaiseksi, järjestyksessään.

Zauniuksen asema ulkoministerinä on alusta alkaen ollut kaikkea muuta kuin vahva. Valtapuolueen, tautininkain, taholla ei hänellä ole ollut mitään henkilökohtaista kannatusta ja oppositio on nähnyt hänessä Voldemaraksen heikon epigonin, jonka hoitaessa ulkoasioita mitään itsenäisempiä otteita ei ole odotettavissa. Entiseen työtoveriinsa närkästynyt Voldemaras on myöskin käyttänyt jokaista mahdollista tilaisuutta hyväkseen todistaakseen, ettei Zauniuksesta ole Liettuan ulkopolitiikan ohjaajaa, vaan että "hän on ja tulee aina jäämään pääsihteeriksi". Niinikään on nuntius Bartoloni, joka kaikessa hiljaisuudessa johtaa kristillis-demokratista puoluetta, tehnyt voitavansa Zauniuksen aseman vaikeuttamiseksi. Hän ei esim. saavu minkäänlaisiin kutsuihin, olivatpa ne virallisia tai yksityisiä, joihin

Riian tiedonanto N:o 40.

hän tietää rouva Zauniuksen olevan kutsutun ja saapuvan. Niinpä kerrotaan, että rouva Smetona teki kaiken voitavansa suostuttaakseen nuntiuksen tulemaan Vitautos suuren juhlapäivänä järjestettyihin presidentin kutsuihin, mutta tuloksetta, koska tämä ei tahtonut tehdä poikkeusta periaatteestaan.

Kaiken ylläolevan huomioonottaen voi ymmärtää, että Geneven Liettualle epämieluisan ratkaisun jälkeen tautininkainkin taholla oltiin valmiit Zauniuksesta luopumaan, huolimatta siitä, että hän Genevessä ollessaan noudatti täysin hallitukseltaan saamia ohjeita eikä mitenkään ylittänyt valtuuksiaan, kuten nyttemmin myönnetään. Myönnytysten johdosta kihtyneen yleisen mielipiteen rauhoittamiseksi oli jotain tehtävä ja sopivimmalta näytti olevan - uhrata ulkoministeri. Liettuan muutoin ankara sensuri salli - luultavasti saamansa ohjeen mukaisesti - oppositiolehdistön kirjoittaa jyrkästi ulkoministeriä vastaan ja tautininkain oma lehdistö rajoittui mahdollisimman lievään puolusteluun. Hallituksen istunnossa joutui ulkoministeri heti Kaunakseen palattuaan niinikään hyökkäysten esineeksi, kuten jo edellisessä tiedotuksessani olen maininnut. Ulkoministerin eroon näytti siis kaikki edellytykset olevan olemassa ja hän veti myös asemasta luonnollisen johtopäätöksen, esittäen presidentille erohakemuksensa.

Zauniuksen eronpyyntö tapahtuneena tosiasiana sai tautininkain johdon nopeasti havahtumaan ja huomaamaan, että ulkoministerin ero saattaisi merkitä alkua yleisempäänkin poliittiseen pulaan, jonka seuraukset eivät olleet laskettavissa. Opposition taholla alettiin puhua jo opetusministeri Shakeniksen erosta, johon katolinen papisto katolista nuorisoliittoa kohdanneen hajotusmääräyksen johdosta on erikoisesti tyytymätön, sekä sisäministeri Araviciuksen korvaamisesta jollakin henkilöllä, joka nautti-

Riian tiedonanto N:o 40.

si yleisempää kannatusta. Pelko liiallisesta myöntyvyydestä opposition vaatimuksiin ja tämän ehkä kasvavasta ruokahalusta saattoi, kuten varmalta taholta minulle on vakuutettu, tautininkain johdon tarkistamaan kantansa Zauniuksen eroon nähden ja pitämään suotavana hänen jäämistään edelleen ulkoministeriksi. Oppositiolla oli tällä tavoin annettava osoitus hallituspuolueen yksimielisyydestä ja voimasta. Tämä tautininkain omaksuma periaatteellinen kanta ja presidentin henkilökohtainen myönteellinen suhtautuminen Zauniukseen sai ilmaisunsa hänen edellämäinitussa lyhyessä resoluutiossaan.

Lisäsyynä, joskaan ei ratkaisevana, Zauniuksen jäämiseen paikalleen on myöskin mainittava vaikeus löytää hänelle sopiva seuraaja. Liettuan ulkoministeriön johto ei nykyisten ulkopoliittisten suhteiden vallitessa ole mikään kiitollinen tehtävä ja niiden perin harvalukuisten henkilöiden joukossa, jotka saattavat ulkoministerinä tulla kysymykseen, ei kenelläkään liene siihen erityistä halua. Tällä kertaa lienee lähinnä ajateltu Washington-lähettilästä Balutista, joka kuuluu Smetonan läheisimpiin ystäviin, ja Parisin-lähettilästä Klimasta, mutta kummankin heistä mainitaan suhtautuneentehtyyn tiedusteluun kielteisesti. Viimeisimpänä ehdokkaana ennen ratkaisun tapahtumista lienee ollut nykyinen kulkulaitoministeri Wileiskis.

Presidentin ratkaisulla on ministeripula nyt poistettu päiväjärjestyksestä. Todennäköistä kuitenkin on, että Zauniuksen asema, joka ennestäänkään, kuten sanottu, ei ole ollut vahva, on kriisin yhteydessä edelleenkin heikentunut.

Riiassa, lokakuun 24 p:nä 1930.

P. J. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA: _____

Ministeriön työsuunnitelman no 41.

Ruok.

15/11 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 578.

Riassa, marraskuun 15 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖN KÄSITTELYN KÄSIKIRJA		
No 24/304/22. 13 20		
18/11.30	22	111
RYHMÄ	LUOKA	LAJI
5	C16.	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 41, mikä käsitteää seuraavan tiedotuksen:

Merkintöjä sisäisestä tilanteesta Latviassa.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA

Tiedonantoja n:o 41.

24/304 he: 1930		
18/11.30	3	117
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C/16	

Merkintöjä sisäisestä tilanteesta Latviassa.

Selviydyttyään onnellisesti saeiman kevätistunto-kaudella vasemmiston, etupäässä sosialidemokrattien, tekemistä tiheistä välikysymyksistä saattoi Celminsin hallitus kesän kuluessa rauhassa toteuttaa ohjelmansa. Se on arvelmatta käyttänyt hyväkseen hallitusmuodon 81 pykälää, joka suo hallitukselle oikeuden saeiman istuntokausien väliaikana, "falls eine unaufschiebbare Notwendigkeit es verlangt", julaista ja saattaa voimaan tarpeelliseksi katsomiin lakeja ja asetuksia.

Kyseellinen hallitusmuodon pykälä on epäilemättä tarkoitettu odottamattomien tapausten varalle ja ainoastaan poikkeustilassa käytettäväksi, mutta viime vuosien käytäntö näyttää vievän siihen, että kaikki tärkeimmät lait julaistaan sen perusteella. Saeimalla on kylläkin kokoonnuttuaan oikeus muuttaa tai kumota kaikki tässä järjestyksessä syntyneet lait, mutta kieltämätöntä on, että se täten tulee asetetuksi "tapahtuneen tosiasian" eteen, jonka muuttaminen ei ole aivan helppo, varsinkaan siinä tapauksessa, että julaistu laki jo

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 41.

on astunut voimaan ja saanut määrätyn käytön.

Kokoontuessaan kolmisen viikkoa sitten saeima sai hallituksen esitykset puolestakymmenestä mainitussa järjestyksessä syntyneestä laista. Niiden joukossa olivat tärkeimmät laki leipäviljan panttaamisesta ja ostosta valtiolle eli n.s. "leipäviljalaki", sekä uusi rikoslaki, jotka molemmat julaistiin viime elokuulla.

Vasemmiston sanomalehdistö käytti aikanaan jyrkkää kieltä sekä näiden lakien sisällöstä että niiden julkaisemistavasta. Selvänä voi myös pitää, että oppositio tulee myös saeimassa jatkamaan samaan suuntaan. Ärtynisyys saeimassa on joka tapauksessa, eteenkin sosialidemokratien taholla, entistä suurempi ja se on saanut ilmaisuksensa turhanpäiväisissä välikysymyksissä ja kyselyissä, joita varsinkin viime mainittuja hallitukselle on jo ehditty tukuttain tehdä. Tämä välikysymys- ja kyselytulva näytti paisuvan siksi suureksi, että saeiman puhemiehistö jo istuntokauden toisella viikolla päätti ainakin toistaiseksi varata sille viikon kahdesta tavannukaisesta istuntopäivästä toisen s. o. kunkin viikon perjantain.

Suurin mielenkiinto kohdistuu sekä saeimassa että sen ulkopuolella edellään mainittuun lakiin leipäviljan panttaamisesta ja ostosta valtiolle. Se koskee niinhyvän tuottaja- kuin kuluttajastuja ja avaa niinmuodoin mahdollisuuden agitatoriseen toimintaan taholla kuin toisellakin.

Kyseellinen laki leipäviljakaupan säännöstelystä perustuu kaikessa oleellisessa agraatipuolueen alkukesällä tekemään aloitteeseen maatalouspulan lieventämiseksi ja viljanviljelyksen tukemiseksi, mistä olen yksityiskohtaisesti tehnyt selkoa tiedotuksessani n:o 31. Se velvoittaa maatalousministeriön ostamaan tuottajain sille suoraan tarjoamaan leipäviljamäärän hintaan, joka jokaista satovuotta varten erikokoisesti määrätään, tai heille myöntämään, niin haluttaessa, ostohintaa osapuulleen lähentelevän lombardilainan. Toisaalta

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 41.

asettaa se myllylaitoksille pakon käyttää jauhatuksessaan ainakin osaksi kotimaista viljaa ulkomaisen ohella jättäen näiden välisen suhteen eli jauhatusprosentin maatalousministeriön harkinnasta riippuvaksi.

Ryhtyessään täytäntöönpanemaan "leipäviljalain" määräyksiä maatalousministeriö laati lavean asteikon käsilläolevan satovuoden hinnoitteluksi. Rukiista oli, laadusta riippuen, suoritettava vastaanottopaikalla Ls:sta 215;- alkaen Ls:iin 268:80 tonnilta, vehnästä Ls:sta 275;- Ls:iin 339;- tonnilta. Samalla veloitettiin myllylaitokset jauhatukseensa käyttämään vähintään 50 % kotimaista ruista.

Verrattain pian kuitenkin osottautui, että maatalousministeriö antaessaan nämä määräykset ei ollut täysin tilanteen tasalla. Viljaa tulvi luovutuspaikkoihin paljoa runsaammassa määrin kuin laskelmiin oli otettu. Niinpä kuluvan kuun 5 päivään mennessä oli jo vastaanotettu 31,278 t. ruista ja 14,203 t. vehnää, jotapaitsi vastaanotettavaksi oli vielä ilmoitettu n. 26,000 t. ruista ja n. 20,000 t. vehnää. Varastohuoneiden näin ollen täytyessä lähimmäilleen ja viljan ostoihin varattujen määrärahojen samalla huetessa arveluttavasti maatalousministeriön oli kuluvan kuun 7 p:nä annettava määräys viljan vastaanoton lakkauttamisesta ensi joulukuun 1 päivään saakka.

Niinikään on käynyt selväksi, että kotimaisen viljan jauhatusprosentti oli asetettu liian alhaiseksi. Maatalousministeri on nyttemmin ollut pakoitettu myöntämään kuluvan vuoden sadon olleen siksi runsaan, että jos jauhatusprosentti pysytettäisiin jatkuvasti samana, nyt ostettu ja ostettavaksi ilmoitettu viljamäärä riittäisi maan kulutukseen - 2 vuodeksi. Kuluvan kuun 5 päivään mennessä olivat myllylaitokset ministeriöltä ostaneet vain 5,100 t. ruista ja 2,800 t. vehnää. Päästökseen täyttyneistä varastoistaan oli ministeriön määräyksellä kuluvan kuun 11 p:ltä korotettava kotimaisen rukiin jauha-

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 41.

tusprosentti 80:ksi ja kotimaisen vehnän, jonka suhteen myllyillä tähän asti oli ollut vapaat kädet, 20:ksi.

Nämä maatalousministeriön virheelliset laskelmat ovat antaneet entistä suurempaa eloisuutta vasemmistölle, joka "leipäviljalaisissa" on nähnyt suunnitelman maataloustuottajain suosimiseen muiden kansanluokkain kustannuksella ja joka itse puolestaan on pyrkinyt täydelliseen valtion viljakauppamonopoliin. "Socialdemokrats" on jo ehtinyt laskea, että leivän hinta, joka "leipäviljalain" astuessa voimaan tosiasiallisesti nousi 3-4 sentillä kg:lta, tulee maatalousministeriön uusien määräyksien johdosta nousemaan vielä 6-7 sentillä ja että kuluttajat runsaasta sadosta huolimatta saavat ensi talvena maksaa leivästään noin kolmanneksen korkeamman hinnan kuin edellisenä. Tämän lisäksi lehti arvioi valtiorahaston hintatappioina viljaostoistaan tulevan kuluvana budjettivuonna karsimään 7-8 miljonan latia.

Suurta tyytymättömyyttä "leipäviljalakiin" on ilmaantunut myös myllynomistajien taholla. "Latvian myllynomistajain yhdistys" hyväksyi hiljan pitämässään neuvottelukokouksessa päätöslauselman, jossa se toteaa, että "uusi viljalaki merkitsee kuolemantuomiota maakuntamyllyille". Myllynomistajain mielestä on maatalousministeriön määräykset saattaneet aikaan suurta hämmennystä maaseudulla ja vieneet siihen, että varsinkin pienemmät myllyt, jotka eivät kykene hankkimaan käteisvaroja ostoihinsa valtiolta, ovat joutuneet aivan perikadon partaalla.

Siihen erikoiseen mielenkiintoon nähden, joka eri tahoilla on kohdistunut "leipäviljalakiin", on todennäköistä, että sen käsittely saeimassa tulee muodostumaan kuluvan istuntokauden huomattavimmaksi taisteluksi hallituksen ja opposition välillä. Maatalousvaliokunnassa, jossa laki on paraikaa käsittelyn alaisena, ei se tosin vielä ole voinut koota ympärilleen selvää enemmistöä, mutta saeimassa, missä porvaril-

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 41.

lisella taholla on useita "yhden miehen puolueita", jotka eivät ole edustettuina valiokunnissa, on sillä oleellisesti suuremmat mahdollisuudet tulla hyväksytyksi.

"Leipäviljalain" ohella odottaa, kuten jo mainitsin, saeiman käsittelyä hallinnollisessa järjestyksessä julaistu Latvian uusi rikoslaki, jonka on määrä astua voimaan ensi maaliskuun 31 p:nä. Sen 582 pykälää tarjoavat epäilemättä runsaasti mahdollisuuksia muutosehdotuksiin ja otteluihin eri suuntien välillä, mutta mihinkään poliittisiin seurauksiin se tuskin tulee antamaan aihetta.

Uusi rikoslaki, jota erikoinen komitea on valmistellut kymmenkunnan vuotta, perustuu etupäässä Venäjän rikoslakiin v:lta 1903. Komitean mielestä on tämä "luonnollista, koska Latvian väestö on elänyt ja kasvanut osassa ent. Venäjän keisarikuntaa sekä tottunut venäläisiin lainopillisiin käsitteisiin ja koska täydellinen entisen järjestelmän rikkominen ei ole suositeltavaa".

Erimielisyydet rikoslain suhteen kohdistuvat, mikäli näihin asti on voinut havaita, etupäässä poliittisia rikoksia ja varsinkin painorikoksia koskeviin rangaistusmääräyksiin. Viimemainittuja on uudessa laissa kauttaaltaan korotettu, jotta tapaitsi vastaavan toimittajan ohella myös julkaisija asetetaan vastuuseen sanomalehtensä kirjoituksista ja rangaistusmääräykset koskevat yhtä ankarana kumpaakin. Tällä säännöksellä on tahdottu vapautua n. s. "istuvista" toimittajista eli nimellisistä vastaavista toimittajista, joiden tehtävänä on ollut suojella lehden varsinaista toimittajaa mahdollisilta vapausrangaistuksilta.

Edelläesitellyjen ensiluokkaisten asiain ohella on saeiman kuluvalle istuntokaudella yritettävä löytää ratkaisu kysymykseen "vapaustaistelijain" s. o. Latvian vapaussotaan osaaottaneiden sotilaiden palkitsemiseksi. Osa näistä on jo saanut palkintonsa maareformin toimeenpanon yhteydessä jaettu-

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 41.

jen maapalstojen muodossa, mutta melkoinen määrä, arviolta noin 6-7 tuhatta miestä, odottaa vielä vuoroaan. Siihen nähden että viljelykelpoista maata ei enää sanottavasti ole jätettäväksi jällellä, on uudisviljelijäin puolue, joka on kyseellisen aloitteen tekijä, ehdottanut palkkioiden myöntämistä rahassa, 2000 latin suuruisina erinä. Valtiovarainvaliokunnassa on rahaministeri kuitenkin ilmoittanut, ettei hän näe mitään mahdollisuutta sisällyttää palkintoihin tarvittavaa summaa ensi vuoden menosääntöön, joka muutoinkin on sangen pingoitettu. Sosialidemokratilaiselta taholta tehtiin tällöin ehdotus, että tarvittava rahamäärä otettaisiin ylimääräisenä verona niiltä kiinteimistönomistajilta, jotka rahan arvon jyrkästi alentuessa vapaussodan jälkeen ovat ansiottomasti päässeet kiinteistöjä rasittaneista lainoistaan. Missä määrin tämä ehdotus saavuttaa kannatusta porvarillisella taholla on kuitenkin varsin kyseenalaista. Luultavinta on, että kyseellinen aloite kokonaisuudessaan saa siirtyä saeiman kevätistuntokaudelle.

Kuten edelläolevasta näkyy, tulee saeiman istuntokausi muodostumaan sisäpolittisessa suhteessa varsin kiintoisaksi. Oppositio tulee kaikesta päättäen kohdistamaan koko voimansa hallituksen kaatamiseksi, sillä kevätistuntokaudella, juuri vaalien aattona, se tuskin enää maksaa vaivaa.

Riassa, marraskuun 14 p:nä 1930.

P. J. Kinninen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA: _____

Ministeri Byqvisten rap. no 42.

Ruoka

28/11-80.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 594.

Riika, marraskuun 28 p:nä 1930.

L. 1070 / 1930		
25/304 / 28. 11. 30		
2/12.30	NO	LEH.
5	C16.	ACIA

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 42, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Virolais-latvialaisista kauppasopimusneuvotteluista Riassa.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA.

Tiedonantoja n:o 42.

ULKOASAIMMISTERIÖ		
No 25/304/act. 1030		
2/12.30	No	LINE
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C16.	

Virolais-latvialaisista kauppasopimusneuvotteluista
Riiassa.

Kuluvan kuun 20 p:nä alkoivat täällä virolais-latvialaiset kauppasopimusneuvottelut, kestäen delegatiojen välisenä 25 päivän iltaan ja molempien puheenjohtajien keskinäisinä jatkoneuvotteluina vielä seuraavan päivän. Virolaisen delegation muodostivat: Hurt, puheenjohtaja, Kalliot ja Mickwitz, latvialaisen: Salts, puheenjohtaja, Salnais ja Munters.

Neuvottelut muodostivat jatkon Tallinnassa viime syyskuussa pidetyille kauppasopimusneuvotteluille. Niiden tehtävänä oli suorittaa kummankin sopimuspuolen taholta esitettyjen tavaralistojen tarkastus, joiden perusteella aiotaan laatia erityinen tariffisopimus täydennykseksi v. 1928 solmittuun Viron ja Latvian väliseen väliaikaiseen kauppasopimukseen. Päätös tämäläisestä kauppasuhteiden järjestämisestä tehtiin viime keväänä, sen jälkeen kuin oli havaittu, että neuvottelut molempien maiden välisestä tullionionista eivät johtaneet lopultakaan mihinkään positiviseen tulokseen.

Nyt päättyneiden neuvottelujen kulusta ja tuloksista ei ole tahdottu laskea julkisuuteen mitään oleellista. Sanoma-

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 42.

lehdet eivät ole tiedneet kertoa muuta, kuin, että osittaisiin tuloksiin on päästy ja että neuvotteluja tullaan jatkaamaan sen jälkeen kuin eri taloudellisten järjestöjen mielipidettä kummassakin maassa on kuultu. Vastavuoroisuuden perusteella kokoontuvat delegaatiot seuraavan kerran Tallinnassa, otaksuttavasti jo ennen joulua.

Viralliselta taholta en ole myöskään saanut paljoakaan irti. Viron tšekäläinen lähettäjä, joka yleensä on avoimielinen, ei ollut tietävinään mitään tarkempaa listojen yksityiskohtaisesta käsittelystä, "koska hän suoranaisesti ei ole ottanut osaa delegationsa työhön". Tietoni perustuvat niinollen kuulemiini syrjäiteitse.

Virolaisten lista on käsittänyt alkuaan 28 nimikettä, latvialaisten 75. Viimemainituista on ilmoituksen mukaan osa poistettu. Niinikään on huomattava, ettei ole päästy vielä tulokseen kangas- ja kudostavaroita koskevien nimikkeiden suhteen, vaan siirretty ne kokonaisuudessaan seuraaviin neuvotteluihin.

Maatalouden alalta on virolaisten lista käsittänyt vain kaksi nimikettä: perunat ja hevokset. Edellisten suhteen on vaatimuksena täydellinen tullivapaus ja jälkimäisten suhteen, joita tullitilaston mukaan tuodaan Virossa 800-1000 kpl. ja salateitse noin puolet tästä määrästä, tullialennus 60 latista 30 latiin, mihin esityksiin latvialaiset ovat ainakin valmistavasti suostuneet.

Lasitavarain suhteen ovat virolaiset vaatineet joko tullivapautta tai 75 % tullialennusta. Latvialaiset puolestaan ovat vaatineet vastaavia etuja keramiikkituotteillaan Virossa. Siihen nähden että molempien tavarain viennin on katsottu tulevan vastaavan toisiaan, lienee lopuksi sovittu 75 % alennuksesta. Kumitavaroille ovat latvialaiset vaatineet 75 % tullialennusta Virossa ainakin määrättyyn kontingenttiin saakka. Virolaisten puolelta on ilmoitettu, että he eivät vielä voi ratkaista asiaa, koska Suomi tulee epäilemättä vaatimaan samaa.

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 42.

etua, joten päätös siirtyi Tallinnan neuvotteluihin.

Erinäisiin maatalouskoneisiin ulotettane 5 % tullialennus, joskin virolaisilla lienee ollut epäilyksiä alennuksen vahingollisuudesta Viron eduille.

Kutomatavaroita ja kudoksia koskevat nimikkeet ovat, kuten jo sanottu, siirretyt käsiteltäviksi Tallinnan neuvotteluissa. Niihin liittyy etupäässä Latvian mielenkiinto, jota vastoin Viro on vaatinut tullialennusta ainoastaan karttuunilleen.

Neuvotteluissa on yleensä pyritty molemmin puolin joko tuotteiden tullivapauteen tai ainakin mahdollisimman suuriin tullialennuksiin, jotka vaihtelevat 50 % - 75 % välillä. Toisaalta, koska pian osottautui, että lopullisiin tuloksiin tällä ei voitu päästä, on ainakin teoreettinen tarkistusmahdollisuus varattu kaikkiin nimikkeisiin nähden Tallinnan tuleville neuvotteluille.

Joskaan Riian neuvottelut eivät vielä johtaneet mihinkään kiinteisiin tuloksiin, ovat ne kuitenkin osottaneet, että laveammankin tariffisopimuksen aikaansaaminen Viron ja Latvian välillä on tällä hetkellä mahdollista. Hyvää tahtoa ei näy puuttuvan tässä suhteessa enemmän taholla kuin toisellakaan.

Tämä käsitys kuvastuu myös Latvian sanomalehdistön kirjoituksissa neuvottelujen päätyttyä. Niinpä lausuu m.m. "Rigische Rundschau": "Die Hoffnung vieler Optimisten, die von den Rigaer Verhandlungen den Abschluss des Tarifabkommens erwarteten, ist enttäuscht worden. Dennoch kann man mit den Ergebnissen der Konferenz zufrieden sein, denn man ist wieder ein gutes Stück weiter gekommen, hat sich zum mindesten Klarheit verschafft über die beiderseitigen Wünsche, über den Standpunkt der Delegationen in den prinzipiellen Fragen und über die Grenzen, in denen die Forderungen der Parteien Aussicht auf Erfüllung haben. Und das bedeutet schon recht viel, denn damit hat manden Boden fraglicher Hoffnungen verlassen und wird sich in Zukunft realen Dingen, dem Abwägen und Ausgleichen fest umrissener Forderungen zuwenden können."

Riassa, marraskuun 28 p:nä 1930.

P. J. *Olson*

57

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C16.

ASIA: _____

Kiinsten Bygnissen kapp. no 43.

Riika

1/12 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 603.

Riika, joulukuun 1 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERI		
N:o 26/305 ac. n. 1930		
5/12.30.	?	L.M.
RYHMÄ	U. n. n.	ACIA
5	C/16.	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian Lähetystön tiedonantoja N:o 43, mikä käsittää seuraavan tiedotuksen:

Mielipiteitä polittisten liittojen merkityksestä Latvialle.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA

Tiedonantoja n:o 43.

ULKOASIAMINISTERIÖ		
26 / 2005 lae. P. 1000		
5/12-30	№	L.M.
RYHMÄ	ASIO	ACIA
5	016.	

Mielipiteitä poliittisten liittojen merkityksestä
Latvialle.

Kuluvan kuun puolivälissä piti huomattava sosialidemokratinen saeiman jäsen, ent. ulkoministeri Cielens kansankorkeakoululla täällä esitelmän kysymyksestä: "Onko uusi sota vältettävissä?" Tämä esitelmi, jossa sen pitäjä tarkasteltuaan nykyistä poliittista tilannetta Euroopassa päättyy tulokseen, että jokainen poliittinen liitto jonkun suurvallan kanssa merkitsee vain lisääntyntä vaaraa Latvian itsenäisyydelle, on antanut aihetta eri lehdille tarkastelemaan omalta näkökulmaltaan Cielens'in johtopäätöstä ja esittämään käsityksensä sen kestävydestä. Siihen nähden että näin virinnyt mielipiteidenvaihto koskettelee Latvian ulkopolitikan peruskysymyksiä katsomalla olevan syytä selostaa pääpiirteissään sekä kyseellistä esitelmää että sen aiheuttamia huomattavampia kirjoituksia.

Suoranaisen aiheen virittämänsä kysymyksen käsittelyyn on Cielens'ille antanut Genevessä paraikaa istuva aseistariisumiskomissioni. Saadakseen tarpeellista pohjaa esitykseensä

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 43.

ja johtopäätöksiinsä hän aluksi kiinnittäen huomiota komission työhön asettaa vastattavakseen kysymykset: "Mitä tuloksia aseistariisumisen alalla on saavutettu? Millainen on yleinen kansainvälinen asema? Unkaako ihmiskuntaa uusi sodanvaara?"

Saavutukset aseistariisumisen alalla ovat hänen mielestään 5-vuotisesta työstä huolimatta näihin asti hyvin kyseenalaiset, mikä osaltaan on syynä siihen, että "me olemme pysyvää rauhasta tällä hetkellä yhtä kaukana kuin maailmansodan aattona". Kansainvälistä asemaa tarkastettaessa on havaittavissa uudistuneina ~~saat~~ sodanuhkaa merkitsevät tekijät kuin v. 1914, jolloin niitä Cielens'in mukaan saattoi panna merkille ainakin seuraavat kuusi: kilpailu markkinoista, militarismi, suurvaltaintakantuminen kahteen toisilleen vihamieliseen leiriin, vanhat alueriitaisuudet /Elsass-Lotrinki, Schleswig-Holstein/, kansalliset itsemääräämisliikkeet ja taantumukselliset sisäpolittiset virtaukset. Eräät näistä tekijöistä esiintyvät nykyhetkellä vieläkin voimakkaampina kuin 16 vuotta sitten, kuten esim. taistelu maailmanmarkkinoista, jota paitsi uusiakin tekijöitä on ilmaantunut. "Europa on lähemmässä tai kaukaisemmassa tulevaisuudessa muuttumassa uudeksi veriseksi noidankattilaksi."

Kansainliitosta huolimatta on muodostumaisillaan, ellei jo muodostunut, kaksi suurta maailmanrauhaa uhkaavaa valtioryhmää. Toisen valtioryhmän keskuksen muodostaa Italia, joka sulkee jo piiriinsä Albanian, Unkarin, Bulgarian ja Kreikankiä. Sitä paitsi yrittää Italia taivuttaa siihen Itävaltaa ja Turkkiä sekä Saksaa, jonka suostuttamiseksi Mussolini on käynyt vaatimaan Versailles'n rauhansopimuksen revisionia. Jos Venäjällä olisi vallassa kansallinen porvaristo, olisi se yhtenä varmana jäsenenä näin muodostuvassa poliittisessä liitossa, jonka kärki kohdistuu toiseen mahtavaan valtioryhmään, nim. ranskalais-puolalaiseen liittoon, mihin voidaan katsoa kuuluvan myös Belgian, Tšhekkoslovakkian, Jugoslavian ja Rumanian ja mihin yritetään vetää myös Espanja. Ainoastaan Englanti on voinut pysyttäytyä

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 43.

jonkunlaisessa splendid isolation, mikä muistuttaa sen asemaa ennen v. 1904.

Tällaisten poliittisten olosuhteiden vallitessa on maailmanrauhan turvaaminen ensi sijassa suurvaltain työväestön asia. Pienten valtioiden työväestö voi siihen vaikuttaa vain siten, että se ^{tekee} voitavansa rauhan säilyttämiseksi omassa maassaan.

Mitä tulee Latviaan, ei sen Cielens'in mielestä tarvitse pelätä hyökkäystä Neuvosto-Venäjän taholta. Ensiksikin Neuvosto-Venäjällä ei tällä hetkellä ole sotaisia aikeita ja toiseksi olisi Puolan oman etunsa nimessä, jos hyökkäys idästä Latviaa vastaan tapahtuisi, huolehdittava sen puolustamisesta. Sovjetin taholla myöskin käsitetään, että neuvostojärjestelmän pystyttäminen Latvian alueelle merkitseisi ehkä intervention vaaraa suurvaltain taholta.

Geopolittiseen asemaansa nähden ja huomioonottaen nykyisen poliittisen ryhmytyksen on Latvian pysyttädyttävä erillään kaikenlaisista houkutuksista liittyä johonkin suurvaltaryhmään. "Meidän tehtävämme on vastustaa Latvian muuttamista vierasten sotajoukkojen tukikohdaksi ja meidän on ehdottomasti jättädyttävä puolueettomaksi. Itsenäisyytensä ja rauhansa voi Latvia turvata paraiten kulkemalla Viron ja Liettuan ohella puolueettomuuden tietä."

Ensimmäisenä tarttui Cielens'in esitelämään saeman jäsen, ent. sisäministeri Arved Berg, joka, sivumennen sanoen, tuskin koskaan jättää tilaisuutta käyttämättä polemisoidakseen Cielens'ia vastaan. Otsakkeella "Ulkopolitikkamme" julkaisi hän /23/XI/ äänenkannattajassaan "Latvis" artikkelin, jossa hän tulee nykyistä yleispolittista tilannetta tarkastaen kokonaan päinvastaisiin tuloksiin kuin Cielens.

Bergin mielestä ei yleisen maailmansodan vaara ole tällä hetkellä kovinkaan suuri. "V.1919 rauhansopimuksien jälkeen on kylläkin syntynyt paljon vaikeita, ratkaisemattomia kysymyksiä, mutta ei ole sanottu, että jokaisen erimielisyyden tarvitsee

Riiian Lähetyksen tiedonantoja n:o 43.

johtaa aseelliseen selkkaukseen. Sitäpaitsi nykyään kansojen psykologia on toinen kuin ennen maailmansotaa. Sodan kauhut ovat vielä niin elävinä sekä voittajain että voitettujen mielessä, että mikään hallitus ei uskalla sellaiseen yritykseen ryhtyä".

Mutta yhtä väärä kuin Bergin mielestä on Cielens'in käsitys nykyisestä poliittisesta tilanteesta, yhtä väärä on tämän Latvialle suosittama täydellinen puolueettomuus. Väitteen sen lopuksi johtavan poliittiseen toimettomuuteen ja "ääri-viivojen ja selvyuden puutteeseen" Berg jatkaa:

"Jokaisen ulkopoliitikamme johdon, jos se hiukankin tahtoo olla tämän nimityksen arvoinen, on oltava selvillä siitä, että ainoa valtio, joka mahdollisesti voi uhata itsensä-syyttämme taikka koskemattomuuttamme, on Venäjä, nykyinen tai tuleva. Tältä pohjalta onkin johdettava ulkopoliitikamme. Se tietysti ei tarkoita vihamielisyyttä Venäjää, ei nykyistä eikä tulevaa, kohtaan eikä mitään pyrkimistä interventiosotaan, johon muuteneivät usko itse sellaisten huhujen levittäjätäkään. Mutta jos tahdotaan yleisesti harjoittaa jotakin ulkopoliitikkaa sekä ottaa laskuun joitakin mahdollisesti edellytettäviä tapahtumia, niin ulkopoliitikka on suunnattava sinnepäin, mistä tulevaisuudessa vaara voi ilmaantua sekä valmistauduttava sen torjumiseen. Hakea turvaa Venäjän vaaralta saman Venäjän luota on suurin typeruus. Ystävällisimmätäkään suhteet eivät merkitse mitään, sillä politikassa ei voida ottaa laskuun tunteita, jotka piankin voivat muuttua. Yhtä vähän voi meitä auttaa mitä äänekkäimmän julistettu ja tunnontarkin noudatettu puolueettomuus. Ei maksa vaiva riidellä enemmän tai vähemmän teoreettisesta kysymyksestä- kansainliiton sopimuksesta. Kieltämätön tosiasia on, että kaikilta tahoilta kansainvälisesti taattu neutra-
liteetti ei pelastanut Belgiaa sodasta. Eikä pelastaisi meitäkään.

Jollemme mahdollisena vaaranhetkenä tahdo jäädä aivan

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 43.

yksin, niin meidän täytyy jo nyt katsoa itsellemme liittolaisia eikä pelätä ryhtymästä sitoumuksiin niiden kanssa. Ketä ne saattaisivat olla? Nähdäkseni kaikki ne valtiot, joilla on vastaavat suhteet Venäjään kuin meillä, nim. kaikki ne valtiot, jotka ovat Venäjän naapuruudessa ja joilla olisi syytä pelätä sen vastaista tunkeilevaisuutta. Näiden välillä on niin ymmärrettävä ja niin luonnollinen etujen yhteisyys, että se antaa tarpeellisen perustan yhteiselle puolustus sopimukselle. Välillisesti sen tunnustaa Cielenskin, joka lausuu, että sopimuksen mukaan taikka sopimuksetta Puola kuitenkin ei voisi jäädä rauhalliseksi päällekatsojaksi, jos meidän kimppuumme hyökättäisiin. Aivan oikein. Mutta on suuri ero, tapahtuuko se sopimuksen mukaan taikka ilman sopimusta. Ilman sopimusta me olisimme voiton hetkellä jätetyt täydellisesti voittajan armoille. Sopimuksenkin kanssa - älkäämme tehkö mitään haavekuvia sopimuksen voimasta - ehkä samaten, jollemme olisi kyenneet saamaan sopimukseen mukaan useita tilanteeseen osallisia valtioita, mikä on täysin mahdollista. Juuri tähän olisi suunnattava diplomatiamme aktivisuus. Itämeren ympärillä olevat 10 maata ovat epäilemättä kiinnostettuja siitä, ettei yksikään niistä saa käsiinsä hegemoniaa Itämerellä. Tietoisuus tästä selviää yhä enemmän. Se huomio, joka on havaittavissa Itämeren toisella puolella meihin nähden, on tietysti vielä hyvinkin kaukana kaikista sitoumuksista, mutta ei voida kieltää, että siinä löytyy kehitysmahdollisia ituja. Meidän on haettava kiinteämpiä siteitä sekä läheisempiin että kaukaisempiin naapureihimme. On enemmän kuin selvä, että siihen ei sisälly mitään pahoja tarkoituksia, mutta jos joku sittenkin paheksuu jokaista sellaista lähentymisyrittä, niin se on vain todistus siitä, että paheksujalla itsellään on paha mielessä.

Me olemme itsenäinen valtio. Meillä ei ole ainoastaan oikeus, vaan myös velvollisuus turvata etujamme sillä tavalla kuin sen katsomme tarkoituksenmukaisimmaksi. Ei mitään ohjeiden antajia ole otettava laskelmiimme, vaan meidän on tehtävä määrä-

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 43.

tietoista ja aktivista politikkaa, emmekä saa tyytyä ehdottoman puolueettomuuden unelmiin, joista saattaa olla seurauksena hyvin ikävä herääminen politikan realiteetteihin".

Täysin kielteisellä kannalla Cielens'in johtopäätökseen nähden asettuu myös viikkolehti "Pirmdien" joka /23/XI/ m. m. lausuu seuraavaa:

"Neutraliteetti on kansainväliseen olotilaan nähden mahdoton asema Latvialle, sillä sodan syttyessä Venäjän ja jonkun tällä puolen olevan valtion välillä Latvia ehdottomasti vedetään siihen mukaan. Ja siksi Latvialla on ainoastaan yksi mahdollisuus; sen on jo ajoissa haettava itselleen liittolaisia, on muodostettava sellainen tosiasiallinen tekijä, joka voi turvata olemassaolomme ja itsenäisyytemme. Sellainen tekijä voi olla vain mahdollisimman laaja valtioyhtymä /blokki/, joka voi muodostaa vastapainon Venäjän hyökkäykselle sekä pidättää sen sitä tekemästä. Sellaisen yhtymän Venäjää vastaan täytyy olla varustuksiinsa sekä taloudellisiin ja teknillisiin voimiinsa nähden samanarvoisen kuin Venäjä. Sellaisen yhtymän muodostaminen on Latvian ulkopolitiikan nykyhetken tehtävä. Muullaista Latvian ulko- ja sotilaallista politikkaa ei ole ajateltavissa eikä se ole mahdollista".

Tämän jälkeen lehti käy tarkastamaan mahdollisuuksia tällaisen valtioyhtymän muodostamiseksi. Yksi tällainen mahdollisuus olisi Viron, Latvian ja Liettuan liitto Skandinavian ja Englannin tukemana. Se ei kuitenkaan lehden mielestä vastaa tarkoitustaan. "Me väitämme sellaisen liiton olevan realipohjaa vailla, sillä Skandinavia jää ehdottomasti puolueettomaksi mahdollisen selkkauksen sattuessa meidän ja Venäjän välillä. Yksin Suomikin, joka on välitön Venäjän naapuri, ei hyväksynyt Varsovan "accord politique". V. 1919, kun Venäjä hyökkäsi kimppuumme, me pyysimme Skandinavian maitten apua, mutta turhaan; taistelimme yksin: Viro, Latvia, Liettua ja Puola".

Sen sijaan on lehden mielestä valtioyhtymä Viro, Latvia, Puola ja Romania "enemmän tosilojen mukainen" ja tarjoaa Latvian

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 43.

riippumattomuudelle paljoka realisemmat takeet. Esitettyään sit-
ten numerojen avulla kummankin mahdollisen valtioliiton armei-
jojen ja varustusten suuruuden - tällöin otetaan myös Suomikin
mukaan kummassakin vaihtoehdossa - ja havaittuaan niiden samoin-
kuin taloudellisten voimalähteidenkin puhuvan jälkimmäisen val-
tioyhtymän puolesta lehti jatkaa:

"Pitäessämme kiinni yhtymästä Skandinavian maitten kanssa
on otettava vielä huomioon se tärkeä seikka, että sodan sytty-
essä sotänäyttämöksi tulee ainoastaan Itämerenmaat, joissa sit-
ten tapahtuu kaikki sodanhävitykset. Mutta yhtymässä Puolan ja
Rumanian kanssa hävitykset jakaantuisivat laajemmalle alueelle.

Maantieteelliseen asemaan katsoen näemme, että Itämeren-
maat ovat erotetut Skandinaviasta merellä; siis ei ole yhteistä
tukikohtaa. Yhteyden ylläpitämiseksi olisi turvattava meritie.
Mutta Venäjällä on voimakkaampi laivasto, joten meritie on uhattu.
Meritietä ei taas tarvitse yhtymässä Puolan ja Rumanian kanssa.

Puhuessamme strategisista liikuntamuodoista näemme, et-
tä yhtymässä Skandinavian kanssa joudumme hyvin epäedulliseen
asemaan, sillä Venäjä on tilaisuudessa tekemään joukkosiirtojaan
välittömästi Latviaa vastaan sekä panemaan toimeen saartoliik-
keen. Ottaen huomioon Venäjän ylivoiman verrattuna Skandinaviaan
saattaisi sellainen Venäjän saartoliike muodostua ankaraksi is-
kuksi, joka voisi se pakottaa antautumiseen. Toisin on yhtymässä
Puolan ja Rumanian kanssa. Puolasta oikeaan on Mustameri ja va-
sempaan Itämeri, tärkeät tukikohdat toiminnassa Venäjää vastaan.

Lisäksi Puolassa ja Rumaniaassa on paljon voimakkaammat
kommunistivastaiset voimat kuin Skandinaviassa, varsinkin Nor-
jassa. Samaten on molemmissa maissa paljon elävämpi tietoisuus
kaikenlaisen Venäjän expansionin vastustamisen välttämättömyy-
destä.

Diplomattisessa suhteessa yhtymä Puolan ja Rumanian kans-
sa on paljon luonnollisempi, sillä ne tuntevat välittömän vaaran
Venäjän taholta. Sellaiset ovat tosiasiat."

"Pēdeja Brīdi'le" on Cielens'in esitelmä antanut aiheen

Riiian Lähetyksen tiedonantoja n:o 43.

palata jo aikaisemmin esittämänsä ajatukseen Viron, Latvian ja Liettuan välisestä liitosta. Otsakkeella "On kutsuttava koolle kolmen Valtion konferenssi" julkaisemassaan /24/XI/ artikkelissa se toteaa kauppasopimuksen Latvian ja Liettuan välillä merkitsevän näiden maiden huomattavaa taloudellista lähentymistä, mikä luonnollisesti vie ne poliittisestikin lähemmäksi toisiaan ja mikä tulee ulottomaan vaikutuksensa myös Viroon. Ajan ollen voidaan ehkä näiden kolmen maan poliittiseen yhteisymmärrykseen vetää mukaan myös Suomi, mikä "ei tule mukaan sellaiseen yhtymään, missä on myös Puola." Lehti lausuu edelleen:

"Vaikka suomalaiset ovat suuria fascisteja ja kommunistien vihollisia, niin omaa ulkopolitiikkaansa he eivät kuitenkaan rakenna seikkailupoliticalle. V. 1922 tehtiin Varsovan konferenssissa sopimus, joka sisälsi puolalaisvaaran, mutta suomalaiset käsittivät sen ajoissa eivätkä ratifioineet sopimusta, josta syystä liitto raukesi. Meierovics'in aikana neljän maan konferensseja kyllä vielä pidettiin, mutta se tapahtui etupäässä keskinäisen tiedotuksen merkeissä. Ulkoministeri Cielens kiinnitti huomionsa aivan uusiin kysymyksiin - Latvian ja Venäjän suhteisiin. Itämerenmaiden väliset kysymykset ärsyttivät häntä, kuten se nähtiin Bihlmansin kirjoituksista. Ulkoministeri Balodis oli täydellisesti menettänyt poliittisen alotekykynsä ja sen vuoksi Itämerenmaiden konferenssia ei ole kutsuttu koolle. Alote on nyt siirtynyt Riiasta Varsovaan. Varsovan politikot käyttävät tarmonsa ainoastaan Puolan erikoistarkoituksiin, eivätkä uusien valtioiden hyväksi. Meidän passivisuutemme aikana puolalaiset ovat jo osanneet lumota virolaiset niin paljon, että Viro on katsottava melkein Puolan liittolaisiksi Vilnan kysymyksessä. Ulkoasiainapulaisministeri Schmidt y.m.s. herrat ovat varmoja puolalaisen orientautumisen kannattajia. Siksi Viron asema useinkin on vaikeuttanut lähentymistämme Liettuaan.

Tällaisissa oloissa Latvian on otettava käsiinsä alote sekä ujustelematta ja ilman turhaa puhetulvaa kutsuttava koolle

Riiian Lähetyksen tiedonantoja n:o 43.

Kolmen Baltian valtion poliittinen konferenssi Riikaan. Liettuan suostumusta tähän ei ole syytä epäillä. Mutta Tallinnassa diplomaattiamme saa muokata maaperää. Kolmeen valtioon myöhemmin liittyy myös Suomi. Tulivuorentapainen olotila Euroopassa, varustusten mielettömyys, taloudellinen suurpulma sekä poliittiset häirimäisyysilmiöt vaativat "lujaa vahtia Itämeren rannoilla." Jos ikuisesti jätämme passivisiksi ja "puolueettomiksi", niin yhtenä kauniina päivänä voimme tavata itsemme jossakin meillä vieraassa yhtymässä taikka valloitushaluisten vihollisten edessä ilman apua.

Täytyy aina ajatella ajoissa. Kun Latvian, Viron ja Liettuan kolmiliitto tulee olemaan tosiasia, niin Suomikin mielellään yhtyy siihen. Mutta verenhimoiset puolalaiset, jotka mieluummin kuuluvat Ranskan ja Romanian sotilaalliseen liittojärjestelmään sekä Keski-Europan aseistettuihin leireihin, meidän on jätettävä liiton ulkopuolelle."

Ylläolevassa olen verrattain laveasti käsitellyt sekä Cielens'in esitelmää että varsinkin eräitä sen aiheuttamia artikkeleja. Olen nim. katsonut tarpeelliseksi julkisuudessa esitettyjen lausuntojen avulla panna merkille kaikki ne neljä erisuuntaa, jotka esiintyvät nykyään Latvian poliittisissa piireissä maan puolustuskysymyksen suhteen. Sosialistisella taholla katsotaan Latvian parhaiten turvaavan itsenäisyytensä, käyttäkseni Cielens'in sanoja, "kulkemalla Viron ja Liettuan ohella puolueettomuuden tietä". Porvarillisissa piireissä taas elää jatkuvasti ajatus mahdollisesta liitosta, laveammasta tai suppeammasta, turvaksi nykyistä tai tulevaa Venäjää vastaan: Viron Latvian ja Liettuan liitto Skandinavian ja ehkä Englannin tukevana tai Viron, Latvian, Puolan ja Romanian liitto tai Viron, Latvian ja Liettuan liitto, mihin toivottaisiin neljänneksi jäseneksi Suomi.

Riiassa, marraskuun 29 p:nä 1930.

P. J. Rönkä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Ministeri Kynnisen raportti N: 44.

Riikka.

19/12/19 - 1920

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING
LÉGATION DE FINLANDE

N:o 632.

Riika, joulukuun 19 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 27/305 S.D. 1930		
23/12-30	No	LIH. /
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C15	

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena saan kunnioittaen lähettää Teille Riian
Lähetystön tiedonantoja N:o 44, mikä käsittää seuraavan
tiedotuksen:

Latvialais-liettualaisesta kauppasopimuksesta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

P. J. Procopé

Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

H e l s i n k i.

30 kpl.

Sulainen

SUOMEN LÄHETYSTÖ
RIIASSA.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o	/	D. 19
	N ^o	LML
RYHMÄ	OLASIO	CIA

Tiedonantoja n:o 44.

Latvialais-liettualainen kaup-
pasopimus,
(Ministeri P. J. Silyuksen raportti)

Latvialais-liettualaisesta kauppasopimuksesta.

Selostaessani viime heinäkuulla latvialais-liettualaisia suhteita katsoin niiden kehityksessä "joudutun sellaiseen ajankohtaan, jolloin pitkät ajat esilläolleissa asioissa ehkä päästään ratkaisuun". Tällaisena mainitsin ennen kaikkea kysymyksen kauppasopimuksesta, jota vuosikausia on valmisteltu ja jota koskevat neuvottelut Liettua, milloin syystä, milloin toisesta, on aina keskeyttänyt.

Kehitys on käynytkin, ainakin kauppasopimukseen nähden, oletamaani suuntaan. Viime marraskuun 24 p:nä allekirjoitettiin erikoisella juhlallisuudella Latvian ja Liettuan välinen kauppasopimus Kaunaksessa, jonne Latvian pää- ja ulkoministeri oli allekirjoitusta varten matkustanut. Liettuan presidentti on sopimuksen osaltaan ratifioinut ja Latvian saeima teki sen yksimielisesti eilisiltäisessä istunnossaan. Ratifioimisasiakirjain vaihto tapahtunee muutaman päivän päästä, joten sopimus pääsee voimaan jo uuden vuoden alkupäivinä.

Riian Lähetyksen tiedonantoja n:o 44.

Kyseellinen kauppasopimus, joka on solmittu 2 vuodeksi ja joka yksityiskohdissaan käy selville oheisesta liitteestä, rakentuu suosituimmusperiaatteelle niin suhteessa kuin toisesakin, avaten kummankin maan kansalaisille mahdollisuuden esteettömään kaupalliseen ja teolliseen toimintaan kuin myös kiinteistöjen hankintaan ja omistukseen toisen valtion alueella. Raaka-aineisiin ja teollisuustuotteisiin nähden sovelletaan niin toinen kuin toinenkin sopimuspuoli suosituimmuuden edellyttämiä tullivaksuja sekä -muodollisuuksia. Poikkeuksen tästä muodostavat ne edut, jotka voidaan myöntää rajaliikennettä silmälläpitäen jollekin naapurivaltiolle tai jotka johtuvat tulliunionista samoin kuin ne edut, jotka Latvia on joko myöntänyt tai vastaisuudessa myöntää Virolle, Suomelle ja Venäjälle, sekä ne edut, jotka Liettua on myöntänyt tai myöntää Virolle.

Kauppasopimukseen liittyy erityinen tariffisopimus, joka on muodostanut kauppasopimusneuvottelujen vaikeuden ja jonka suhteen Latvian taholla tunnetaan jonkinlaista pettymystä, huolimatta siitä että Latvian tuotteiden lista /lista A./ käsittää 22 nimikettä Liettuan tuotteiden listan /lista B./ sisältäessä vain 16 nimikettä, nekin vientitavaroina suurimmaksi osaksi aivan toisarvoisia.

Latvian listan huomattavimmat nimikkeet ovat: silakat, tullialennus 50%, kumijalkineet 50%, kumipohjaiset kangasjalkineet 65%, eristäjät 50%, aluminiset keittiäastiat 50%, höyrykattilat 50%, puhelin-, lennätin- ja radiolaitteet 50%, puuvillalanka ja villakampalanka 50%.

Liettuan listasta ansaitsevat mainitsemista: vehnä /vuotuinen kontingentti 5000 tonnia/ 75%, ruis, jolle on taattu jatkuva tullivapaus, erinäiset hedelmät ja marjat 50% sekä hevoset 30 latia kpl."

Taloudellisen merkityksensä ohella, mistä tällä hetkellä on vielä vaikea käydä mitään päättelemään / "puolen vuoden kulut-

1) Sen lisäksi, mitä on kysymisen liitteessä sisältyvät Latvian listaan vielä seuraavat tavat: munat (35%), nautakarja (30%), villanmoulet, nurvit, vaurapuhot, ruuvimutterit, sengot ja silitysraudat (25%).

Riian Lähetystön tiedonantoja n:o 44.

tua tulevat minua kaikki haukkumaan" lausui allekirjoittaneelle muutama päivä sitten Ulmanis, latvialaisen valtuuskunnan puheenjohtaja/, on solmitulla kauppasopimuksella epäilemättä myöskin poliittista tuntua. Celminš, joka ulkoministerikaudellaan parhaansa mukaan on koettanut parantaa latvialais-liettualaisia suhteita, valvoi yksityiskohtaisesti neuvottelujen kulkua, kiirehti niitä ja matkusti, kuten mainittu, Kaunakseen allekirjoittamaan sopimuksen painostaen siten sen merkitystä. Kaiken lisäksi hän Kaunaksen lehdille antamassaan haastattelussa desavuoi Balodiksen esiintymisen syksyllä 1928 Kansainliiton yleiskokouksessa Libau-Romnyn radan liikennekysymyksessä.

Tämä kaikki lankesi erittäin hyvään maahan Liettuassa. "Lietuvos Aidas" toteaa, että "tällä vierailulla on suurempi poliittinen merkitys kuin kauppasopimuksen allekirjoittaminen" ja että "tämä seikka antaa aiheen johtopäätökseen, että eivät ainoastaan taloudelliset vaan myös poliittiset suhteet molempien naapurivaltioiden välillä saavat kiinteämmän luonteen". Lehti katsoo olevan syytä odottaa "uutta ajanjaksoa veljeskansain välisissä suhteissa" ja pitää sopimusta "ensi askeleena balttilaisen klausulin toteuttamisen tiellä". "Tämä klausuli on syntynyt vapaiden Itämerenvaltioiden olemassaolon ensi vuosina, mutta muuttunut vähitellen historialliseksi muistomerkitseksi. Kauppasopimuksen tariffiosa osoittaa kuitenkin, että tämä balttilainen klausuli kuitenkin yhä vielä on realinen tosiasia. Sopimuksen solmiminen on tärkeä poliittinen tapahtuma, mitä vielä erityisesti alleviivaa pääministerin vierailu".

Mitä tulee Latvian sanomalehdistöön, on se myöskin katsonut solmitun kauppasopimuksen merkitsevän molempien maiden sekä taloudellista että poliittista lähenemistä. Niinpä kirjoittaa "Pēdeja Brīdī": "Liettuan kanssa äsken solmituilla sopimuksilla on suuri merkitys molemmille maille. Liettua on meidän lähin etelänaapurimme, johon meidän sitoo sekä maantieteelliset, että sukulaisuussiteet. "Pēdeja Brīdī", joka aina on esiintynyt Latvian ja Liettuan lähentymisen hyväksi sekä vastustanut antau-

Riian Lähetyksen tiedonantoja n:o 44.

Journal
 tumista Puolan syleilyihin, tervehtii tyydytyksellä hallituksemme saavutuksia molempien kansojen keskinäisissä suhteissa. Marraskuun 24 p:nä v. 1930 alkaa uusi aikakausi Latvian ja Liettuan suhteissa, joka epäilemättä tuo mukanaan molempien maitten taloudellisen ja sivistyksellisen edistyksen sekä vahvistaa sen aatteen perusteita, jota kannatti myös ulkoministeri Meierovicvainaja, aatteen, joka on - kolmen Itämerenmaan - Latvian, Liettuan ja Viron yhteistoiminta".

"Brīvā Zeme" lausuu: "Joskaan solmittu sopimus ei anna vielä kaikkea, mitä voisi vaatia, niin sittenkin se on epäilemättä suuri askel Latvian ja Liettuan todelliseksi lähentymiseksi sekä niiden moninaisten jokapäiväisten käytännöllisten etujen yhteisyyden luomiseksi, mikä on paras valmistus vastaisten laajempien yhdistävien suuntaviivojen määräämiseen, johon lähemmässä taikka kaukaisimmassa tulevaisuudessa saavunne. Tietenkin tässäkin niinkuin jokaisessa sopimuksessa yhteisten etujen nimessä molemmiin puolin on ollut tehtävä uhrauksia. Emmekä tahdo ollenkaan salata, että Latvian puolesta tehdyt uhraukset on hyvinkin raskaita ja koskevat etupäässä maataloutta. Mutta tilanne oli sellainen, että ilman näitä uhrauksia sopimuksen aikaansaaminen olisi ollut mahdoton. Hallituksemme on tehnyt voitavansa tässä asiassa. Mitä tulee erikoisesti maatalouteen, niin sen eduksi on katsottava maataloustyöläisten vapaa saapuminen Liettuasta Latviaan, sillä tähän asti juuri työvoiman puute on ollut suurena haitana maataloudellemme".

"Socialdemokrats" antaa myöskin tunnustuksensa kauppasopimuksen aikaansaamisesta lausuen: "Puolestamme tervehdimme sitä, että vihdoin on saatu aikaan kauppasopimus Liettuan kanssa. Eritäin tervehdittävää on se, että sopimus on solmittu laajemmalle kuin suositimuusperiaatteen perusteelle sekä että se edellyttää keskinäiset tullialennukset uusille tavaralajeille. Me olemme aina puoltaneet täydellistä Liettuan ja Latvian tulliliittoa.

Riian Lähetyksen tiedonantoja n:o 44.

Siksi me tahdomme nuo keskinäiset tullialennukset katsoa ensimmäiseksi askeleeksi vastaiseen molempien maiden taloudelliseen lähentymiseen. Jo nykyiset tullialennukset antavat mahdollisuuden useille teollisuuden haaroillemme /kumi- ja tekstiiliteollisuudelle/ laajentaa markkinoitaan. Laajennettu on myös vyöhyke rajaseuduilla, joissa Liettuan työläiset saavat oleskella ilman Liettuan ulkomaanpasseja. Tämä lisää Liettuan maataloustyöväestön virtausta Latviaan. Meidän maataloustyöväkemme kyllä saattaa katsoa tätä vahingoksi itselleen. Mutta se on niin laaja kysymys, että tällä kertaa emme tahdo siihen kajota."

Muista Latvian sanomalehdistössä esiintyneistä kauppasopimusta koskevista lausunnoista on syytä kiinnittää vielä huomiota Arvid Bergin kirjoitukseen "Latviksessa", missä hän m.m. esittää sopimuksen merkityksestä seuraavaa:

"Solmitun sopimuksen painopiste ei suinkaan ole sen taloudellisessa merkityksessä. Ei ole syytä ajatella, että sopimuksella olisi niin suuria seurauksia, että niiden vaikutuksesta jonkun sopimuspuolen taloudellinen elämä suurestikaan muuttuisi. Tärkeämpi epäilemättä on sopimuksen poliittinen puoli. Valdemarasin poliittisesta vaikutuksesta Liettuan diplomatia alituisesti heilui Saksan ja Venäjän välillä, tehden kumarruksiaan milloin toiselle, milloin toiselle sekä joskus molemmillekin yhtäaikaan samalla kääntäen selkänsä Itämerenmaalle, joiden lähentymispyrkimyksiä Valdemaras nimitti "romanttiseksi unelmaksi". Tämän politiikan voi psykologisesti ymmärtää. Sekä Saksalla että Venäjällä on vielä järjestämättömiä asioita Puolan kanssa, joka on Liettuan vastustaja Vilnan kysymyksessä. Mutta Valdemaraksen romantikkaa epäilemättä oli se, että hän Venäjän tai Saksan avulla toivoi Vilnan kysymyksen ratkeavan Liettualle suotuisaan suuntaan. Tämän romantikan hyvin tuntuvat seuraukset ilmenivät Liettuan täydellisessä kansainvälisessä eristyksessä. Saksalta ystävyyttä taikka kansainvälistä avustusta Liettua kuitenkin ei saanut ja Saksa hyvin epämurkavalla tavalla esitti sille vaatimuksen-

Riian Lähetyksen tiedonantoja n:o 44.

sa Memelin alueeseen nähden. Neuvosto-Venäjän ystävyyttä taas kansainvälisessä pörssissä ei noteerata. Valdemaraksen lyhytnäköisen politiikan seurauksena oli se, että Liettua oli niin loistavassa yksinäisyydessä, että sellaisen aikoinaan saattoi sallia itselleen vain merten hallitsija, Englanti, mutta jota ei voi sallia itselleen nuori ja pieni maa. Valdemaraksen romanttinen unelma on loppunut hyvin epämieluisaan heräämiseen. Nykyisellä Liettuan hallituksella on ollut tarpeeksi poliittista sisua sekä itsenäisyyttä tehdäkseen siitä loogilliset johtopäätökset ja suunnataksensa katseensa balttilaisiin naapureihinsa. Liettua on voittanut takaisin oman luonnollisen kansainvälisen asemansa. Näin tahtoisimme määritellä marraskuun 24 p:nä Kaunaksessa allekirjoitettujen sopimusten poliittisen merkityksen.

Kenen hyväksi tulee sopimuksen poliittinen puoli, kuka on siitä enemmän voittanut? Myös tässä suhteessa tahtoisimme, samaten kuin sopimuksen taloudellisesta merkityksestä puhuessamme vakuuttaa, että siitä voittavat molemmat eikä kukaan hyödy toisen kustannuksella. Meillä luonnollisesti ei voi olla mitään hegemonisia pyrkimyksiä Liettuaan nähden taikka ajatuksia ottaa se diplomatiamme vanaveteen. Mitään itsekkäitä pyyteitä ei meillä tässä suhteessa voi olla, samaten kuin emme salli itseämme sitoa Liettuan erikoiskysymyksiin, jotka eivät suoranaisesti koske etujamme. Tässä suhteessa pääministerimme on lausunut tarpeeksi selvästi.

Kieltämättä ovat voittaneet molemmat maat. Kahden valtion läheisempi yhteisymmärrys taikka jonkun uuden valtioryhmän syntyminen tarkoittaa aina uusien voimatekijöiden esiintymistä. Sitäpaitsi sopimus Latvian ja Liettuan välillä avaa uusia mahdollisuuksia. Liettua aikoo aloittaa neuvottelut taloudellisesta sopimuksesta Viron kanssa, ja tuntuu siltä, ettei voi olla suuria esteitä niiden suotuisalle loppuunsaattamiselle. Tietysti tänäkään ei vielä merkitse kolmen Itämerenmaan yhtymää taikka entente cordiale'a, josta aikoinaan niin paljon puhuttiin. Mutta lä-

Riiian Lähetyksen tiedonantoja n:o 44.

hentyä Itämerenmaiden välillä se kylläkin merkitsee, ja joka tapauksessa se saattaa vaikenemaan puheet ja huolestuneisuus siitä, että Itämerenmaissa piilee levottomuudenaihe, jollaiseksi tähän asti on katsottu Liettuan ulkopolitiikkaa. Näin ollen voidaan sopimus katsoa molempien maiden diplomatian, vieläpä koko Itämeren itäisen rannikon diplomatian huomattavaksi saavutukseksi, jota voidaan ainoastaan ilolla tervehtiä. Latvialaisten mielipiteet sekä tunteet ovat tässä suhteessa täysin yksimieliset eikä Liettuan lähetysten tarvitse ollenkaan vaikuttaa vaikuttamaan niihin avustamalla erästä merkitsetöntä lehteä. Marraskuun 24 päivä epäilemättä on kirjoitettava Itämerenmaiden historiaan kultaisilla kirjaimilla."

Kuten ylläolevista lehtien lausunnoista käy selville, on solmittu kauppasopimus saanut hyvän vastaanoton niinhyvin Liettuassa kuin Latviassa.

Riiassa, joulukuun 18 p:nä 1930.

P. J. Rymmälä

ACCORD COMMERCIAL
entre
la LETTONIE et la LITHUANIE.

Le Président de la République de Lettonie d'une part et le Président de la République de Lithuanie d'autre part, animés d'un égal désir de favoriser et de développer les relations économiques entre les deux Pays, ont décidé de conclure un Accord et ont nommé à cet effet pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Le Président de la République de Lettonie:

Son Excellence Monsieur Hugo C e l m i n s, Président du Conseil des Ministres et Ministre des Affaires Etrangères;

Le Président de la République de Lithuanie:

Son Excellence Monsieur le Dr. Dovas Z a u n i u s, Ministre des Affaires Etrangères.

lesquels, après s'être communiqué leurs pleins-pouvoirs respectifs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Article premier.

Les ressortissants de l'une des Hautes Parties Contractantes admis sur le territoire de l'autre Haute Partie Contractante, y jouiront en se conformant à ses lois et règlements

de la même liberté de circulation, de séjour, d'établissement, de choix de résidence et de déplacement que les nationaux, sans être soumis à des conditions ou prescriptions autres que celles auxquelles, pour chacune desdites libertés, sont soumis les nationaux, sans préjudice, toutefois, des prescriptions de police concernant les étrangers et les dispositions relatives au marché national du travail.

Ces ressortissants seront, à condition de se conformer aux lois et règlements du pays, assimilés aux nationaux en ce qui concerne l'exercice de toute activité commerciale et industrielle.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties Contractantes jouiront, dans le territoire de l'autre Haute Partie Contractante de la protection légale et judiciaire de leur personne, de leurs biens, de leurs droits et leurs intérêts à l'égal des nationaux.

Les ressortissants de chacune des Hautes Parties Contractantes seront traités à l'égal des nationaux en ce qui concerne le droit de posséder les biens immobiliers, ainsi que d'en disposer aux mêmes conditions que les nationaux. En ce qui concerne le droit d'acquérir les biens immobiliers les Hautes Parties Contractantes se garantissent réciproquement le traitement de la nation la plus favorisée.

Article 2.

En matière d'impôts et de taxes de toutes sortes, ainsi que de toutes autres charges de caractère fiscal, sans égard pour le compte de qui ils sont perçus, les ressortissants de chacune des Hautes Parties Contractantes jouiront sous tous les rapports, sur le territoire de l'autre Haute Contractante, du même traitement et de la même protection auprès des autorités et juridictions fiscales que les nationaux, tant pour leurs personnes que pour leurs biens, droits et intérêts, y compris leur commerce et leur industrie.

Article 3.

Les ressortissants de l'une des Hautes Parties Contractan-

tes bénéficieront sur le territoire de l'autre Haute Partie Contractante, sur la base d'égalité avec les nationaux, des lois et règlements relatifs à la protection du travail et aux assurances sociales. Ont droit aux prestations, réparation des accidents du travail ainsi que d'assurance contre l'incapacité du travail et en cas de vieillesse et de décès, les ressortissants des Hautes Parties Contractantes et éventuellement leurs familles, sans égard au pays où l'accidenté /l'assuré/ a émigré après avoir acquis le droit aux prestations et sans égard où réside sa famille.

Article 4.

Les sociétés par actions et les autres sociétés commerciales, industrielles ou financières, régulièrement constituées conformément à la législation de l'une des Hautes Parties Contractantes et y ayant leur siège seront reconnues par l'autre Haute Partie Contractante comme régulièrement constituées.

La reconnaissance des sociétés susvisées de l'une des Hautes Parties Contractantes n'implique par leur admission à l'établissement et au fonctionnement sur le territoire de l'autre Haute Partie Contractante et, au général, à l'exercice des actes visés par leurs statuts.

Les sociétés ci-dessus mentionnées jouiront, après leur admission, des mêmes droits qui sont ou seront accordés aux sociétés de même nature de la nation la plus favorisée.

En tout ce qui concerne la protection légale, ainsi que les impôts et autres droits de quelque nature qu'ils soient le traitement national sera réciproquement appliqué aux dites sociétés.

Article 5.

Les produits énumérés à la liste A ci-annexée, originaires et en provenance de Lettonie bénéficieront à leur importation en Lithuanie des pourcentages de réduction indiqués à ladite liste.

Les produits énumérés à la Liste B ci-annexée, originaires et en provenance de Lithuanie bénéficieront à leur importation en Lettonie des pourcentages de réduction indiqués à ladite liste.

Article 6.

Sans préjudice des dispositions de l'article 5, les Hautes

Parties Contractantes conviennent de s'accorder réciproquement le traitement inconditionnel et illimité de la nation la plus favorisée pour tout ce qui concerne les droits de douane et tous droits accessoires, le mode de perception des droits, ainsi que pour les règles, formalités et charges auxquelles les opérations de dédouanement pourraient être soumises.

En conséquence, les produits naturels ou fabriqués, originaires de chacune des Hautes Parties Contractantes ne seront en aucun cas assujettis, sous les rapports susvisés, à des droits, taxes ou charges autres ou plus élevés ni à des règles et formalités autres ou plus onéreuses que ceux auxquels sont ou seront assujettis les produits de même nature originaires d'un pays tiers quelconque.

De même, les produits naturels ou fabriqués, exportés du territoire de chacune des Hautes Parties Contractantes à destination du territoire de l'autre Haute Partie Contractante, ne seront en aucun cas assujettis, sous les mêmes rapports, à des droits, taxes ou charges autres ou plus élevés ni à des règles et formalités plus onéreuses que ceux auxquels sont ou seront assujettis les mêmes produits destinés au territoire d'un autre pays quelconque.

Tous les avantages, faveurs, privilèges et immunités qui ont été ou seront accordés à l'avenir par l'une des deux Hautes Parties Contractantes, dans la matière suscite, aux produits naturels ou fabriqués originaires d'un autre pays quelconque ou destinés au territoire d'un autre pays quelconque, seront immédiatement et sans compensation, appliqués aux produits de même nature originaires de l'autre Haute Partie Contractante ou destinés au territoire de cette Partie.

Sont exceptées, toutefois, des engagements formulés au présent article:

- 1/ les faveurs actuellement accordées ou qui pourraient être accordées ultérieurement à d'autres Etats limitrophes pour faciliter le trafic frontrière,
- 2/ les faveurs résultant d'une union douanière déjà conclue

ou qui pourrait être conclue à l'avenir par l'une des Hautes Parties Contractantes:

- 3/les faveurs actuellement accordées ou qui pourraient être accordées par la Lettonie à l'Estonie, à la Finlande et à l'Union des R.S.S.,
- 4/les faveurs actuellement accordées ou qui pourraient être accordées par la Lithuanie à l'Estonie.

Article 7.

Les taxes intérieures qui, sur le territoire de l'une des Hautes Parties Contractantes, frappent ou frapperont à l'avenir les marchandises - sans égard pour le compte de qui elles sont perçues - ne pourront, sous aucun prétexte comporter pour les produits de l'autre Haute Partie Contractante, des charges fiscales plus onéreuses, que celles auxquelles sont soumis les produits nationaux similaires.

Article 8.

Les Hautes Parties Contractantes conviennent de s'accorder réciproquement le traitement inconditionnel et illimité de la nation la plus favorisée en tout ce qui concerne le régime des commis-voyageurs et des échantillons.

Article 9.

Les Hautes Parties Contractantes s'engagent à n'entraver leur commerce réciproque aucune prohibition ou restriction à l'importation ou à l'exportation.

Sont excepté de cette règle les prohibitions ou restrictions cidessous énumérées, en tant qu'elles sont applicables à tous les pays ou aux pays se trouvant dans des conditions identiques:

- 1/ prohibitions ou restrictions relatives à la sécurité publique,
- 2/ prohibitions ou restrictions concernant le trafic des armes, des munitions et des matériels de guerre, ou, dans des circonstances exceptionnelles, de tous autres approvisionnements de guerre,

- 3/ prohibitions ou restrictions édictées en vue de protéger la santé publique ou d'assurer la protection des animaux ou des plantes contre les maladies, les insectes et les parasites nuisibles,
- 4/ prohibitions ou restrictions ayant pour but d'étendre aux produits étrangers le régime établi à l'intérieur du pays, en ce qui concerne la production, ^{le commerce} le transport et la consommation des produits nationaux similaires,
- 5/ prohibitions ou restrictions appliquées à des produits qui font ou feront, à l'intérieur du pays, en ce qui concerne la production ou le commerce, l'objet de monopoles d'Etat ou de monopoles exercés sous le contrôle de l'Etat.

Article 10.

Il est réservé aux navires battant pavillon de l'une des Hautes Parties Contractantes ainsi qu'à leurs cargaisons dans les eaux territoriales et sur le territoire de l'autre Haute Partie Contractante sous tous les rapports le même traitement qu'aux navires nationaux et à leurs cargaisons, quelles que soient leur provenance ou leur destination.

Toutefois, il est fait exception aux stipulations du présent article en ce qui concerne l'exercice de la pêche, du cabotage, du pilotage et du service intérieur des ports, la navigation sur les voies navigables intérieures, ainsi que les facilités, détaxes ou ristournes que les Hautes Parties Contractantes pourraient consentir à leurs ressortissants comme prime à la construction navale nationale.

Article 11.

Le présent Accord sera ratifié et les ratifications en seront échangées à Riga aussitôt que faire se pourra.

Il entrera en vigueur le 15-ième jour après l'échange des ratifications.

Le présent Accord est conclu pour la durée de 2 ans, ce délai commençant à courir à partir de la date de sa mise en

vigueur. Il sera prorogé par voie de tacite réconduction pour une période indéterminée, s'il n'est dénoncé par une des Hautes Parties Contractantes 6 mois au moins avant l'expiration de cette période. En cas de prorogation par voie de tacite réconduction chacune des Hautes Parties Contractantes se réserve la faculté de dénoncer le présent Accord à tout moment pour prendre fin 6 mois après

EN FOI DE QUOI, les Plénipotentiaires ont signé le présent Accord.

Fait à Kaunas, en double expédition, le 24 novembre 1930.

/Z.v./

Nimi: H. Celmins.

/Z.v./

Nimi: Zaunius.

Protocole.

I.

Il est entendu que le présent Accord ne touche en rien aux obligations conventionnelles existantes entre les deux Etats qui garantissent éventuellement des traitements plus favorables que ceux prévus dans les articles de cet Accord.

II.

Les dispositions du présent Accord qui prévoient expressément l'octroi du traitement national, impliquent l'octroi inconditionnel du traitement de la nation la plus favorisée.

III.

La question du transit ainsi que celle du tarif de transit sera réglée par un accord spécial entre les deux Hautes Parties Contractantes.

IV. Ad Article 5

Il est convenu que chacune des Hautes Parties Contractantes aura le droit, après l'expiration du délai de deux ans prévu à l'article il et en cas de prolongation de l'Accord par voie de tacite reconduction, d'adresser à l'autre Partie des propositions concernant les modifications et les additions à apporter aux listes des marchandises "a" et "B", annexées à cet Accord.

Cette dernière Partie s'engage à considérer ces propositions avec la plus grande bienveillance.

V.

ad Articles 5 et 6.

Pour réserver aux produits originaires de leurs pays respectifs le bénéfice des dispositions des articles 5 et 6, les Hautes Parties Contractantes pourront exiger que les produits et marchandises importés sur leur territoire soient accompagnés d'un certificat d'origine.

VI.

La Lettonie déclare que pendant la durée du présent Accord elle n'a pas en vue d'accorder, relativement aux positions de son tarif douanier énumérées à la liste "C" ci-dessous, à un Etat tiers /y compris l'Estonie, La Finlande et l'Union des R. S.S./ des réductions sur les taux du tarif, qui ne seraient pas étendues à la Lituanie.

L i s t e "A"

Produits lettons.

Positions du tarif douanier lithuanien.	Désignation des marchandises	Détaxes
Ex § 37, p.4.	Hareng baltique, salé et fumé	50%
Ex § 57, p.8.	Hareng baltique, salé et fumé pour les fabriques Chaussures d'étoffe avec semelles en caoutchouc.....	75% 65%
Ex § 76, p.1/b/	Isolateurs.....	50%
Ex § 85, p.2	Huiles de paraffine, huiles de vaseline.....	50%
Ex § 88, p.1./b/	Talons en caoutchouc.....	50%
Ex § 88, p.1./c/	Pneumatiques et tuyaux en caoutchouc pour bicyclettes	50%
§ 88, p.3.	Chaussures en caoutchouc et gutte-percha avec ou sans partie en tissus, en cuir, boucles etc.....	50%
§ 117, p.4./a/	Remarque, il est entendu que les snow-boots de toute sorte rentrent dans cette position du tarif douanier lithuanien. Huiles et graisses de coco, de palme et autres non indiquées séparément, pures, graisses de plantes, non raffinées, ayant au moins 2% d'acide libre....	kg. Lit. 0,175 /droit consolidé/
§ 117, p.4./b/	Huiles de même espèce, raffinées, en tonneaux.....	kg. Lit. 0,60 /droit consolidé/
Ex § 117, p.4./c/	Remarque, pour les fabriques de graisses alimentaires, la réduction supplémentaire de 50% est prévue. Huiles de même espèce, raffinées, dans d'autres emballages.....	kg. Lit. 1,00 /droit consolidé/
	Remarque /1/ Il est entendu que les droits du tarif général pour cette dernière position, seront établis au moins au niveau suivant:	
	§ 117. p.4-a	kg. Lit. 0,35
	§ 117. p.4-b	kg. Lit. 1,00
	§ 117. p.4-c	kg. Lit. 1,50
	Remarque /2/ Les droits du tarif au § 51 p.2. pour les graisses de poisson, seront établis d'au moins; Lt. 0.25 pour les graisses solides et Lt. 0.15 pour les graisses liquides.	

Ex § 130.p.1.	Bleu d'outremer, en emballages de 5 kg. et au-dessus de 5 kg.	50%
Ex § 131	Blanc de plomb /Blance de céruse	50%
Ex § 132	Oxyde rouge de plomb /minium/	50%
Ex § 149.p.1.	Vaisselle de cuisine en aluminium, avec ou sans parties en bois, fer etc. excepté les cuillers et fourchettes	50%
§ 152.p.3.	Chaudières à vapeur	50%
Ex § 169 p.2. /a/ /b/ /c/	Appareils de téléphone, de télégraphe et de télégraphe sans fil, commutateurs, centrales de téléphone.....	50%
Ex § 169 p.5./a/	Lampes à incandescence.....	50%
§ 183 p.1. /a/,/b/ et p.2 /a/,/b/.	Fils de coton.....	50%
Ex 186,p.2./a/,/b/	Fils de laine peignée	50%
Ex 186,p.3./a/,/b/	Fils de laine peignée	50%
Ex § 187.p.1.2.	Rubans de coton non-élastiques, mèches a lampe, tissées	50%
Ex § 188 p.1.2.	Rubans de coton non-élastiques, mèches à lampe, tissées.....	50%

L i s t e "B"

Produits lithuaniens.

Positions du tarif doua- nier letton.	Désignations des marchandises	Détaxes.
§ 1.p.2.	Froment /pour un contingent annuel de 5000 tonnes/	75 %
§ 1.p.3.	Seigle	Exempt de droits de douane
Ex § 5.p.1.	Oignons.....	75 %.
Ex § 6.p.1.	Prunes, cerises	50 %
Ex § 6.p.6.	Baies fraiches à l'exception des fraises de jardin.....	50 %
Ex § 6.p.6.	Fraises de jardin	33 1/3 %
§ 36.p.5.	Oeufs	35 %
§ 40.p.1.	Chevaux	/tete Ls.30.- droit consolidé/
Remarque, Il est entendu que le droit du tarif général pour cette dernière position sera établi d'au moins Ls.60.- la tete.		
§ 40.p.2.	Cros bétail	30 %
Ex § 40.p.8.	Oies	Exempte de droits de douane.
Ex § 151.p.2.	Rivets	75 %
§ 153.p.3.	Vis, boulons, écrous	75 %
Ex § 155.p.1.	Seaux	75 %
Ex § 156.p.1./e/	Rivets	75 %
Ex § 161.p.1.	Fers à repasser	75 %
Ex § 161.p.2.	Fers à repasser	75 %

Liste "C".

Paragraphes du tarif letton.

1
3
4
5, 1, 4,
6, 1, 5, 6,
13
14, 1, 2,
32
34
36, 5,
37, 1,
40,
43,
62, 3
153, 2, 3, 4,
161
177, 1.

La Lituanie déclare que pendant la durée du présent Accord elle n'a pas en vue d'accorder, relativement aux positions de son tarif douanier énumérées à la liste "D" ci-dessous, à un Etat tiers /y compris l'Estonie/ des réductions sur les taux du tarif, qui ne seraient étendues à la Lettonie.

Liste "D"

Paragraphes du tarif lithuanien.

55, 3, 4, 5, 6,
57, 1, 2,
61, 2,
65, 3,
169, 2,
177, 2,
183
186
187
188
199.

/H. Celmins/.

/Zaunius/.